

Національна бібліотека України для дітей
Щоквартальний науково-популярний журнал

БІБЛІОТЕКА У ФОРМАТІ

Д⁹

Щорікартальний
науково-популярний журнал
Заснований у 2015 р.

Головний редактор
ГОРДІЄНКО Алла Іванівна

Редаційна рада:
ДЗИГАНСЬКА Валентина Сергіївна,
громадський діяч.

ЗНИЩЕНКО Микола Павлович,
генеральний директор
Кієвської обласної бібліотеки для дітей,
Президент Української асоціації працівників
бібліотек для дітей, кандидат історичних наук,
заслужений працівник культури України.

КАЛІБЕРДА Ллія Павлівна,
кандидат історичних наук, головний методист
Національної бібліотеки України для дітей.

МАРЧЕНКО Наталя Петрівна,
кандидат історичних наук,
старшої наукової співробітниця Інституту
біографічних досліджень Національної
бібліотеки України імені В.І. Вернадського,
експерт Всеукраїнського рейтингу
«Книжка року»,
автор-модератор електронного ресурсу
«КЛОУЧ»,
видавничець.

НИКОФОРЕНКО Лариса Степанівна,
начальник управління бібліотек,
читання та регіональної політики
Міністерства культури України.

ПОЛКАРПОВА Людмила Петрівна,
вчений секретар
Національної бібліотеки України для дітей.

САВІВУК Андрій Олександрович,
член Наглядової Ради
Національної бібліотеки України для дітей,
директор видавництва «Юніверс».

ТУРБАНІСТ Тамара Миколаївна,
заступник генерального директора
з науково-методичної роботи
Національної бібліотеки України для дітей.

ЧЕРВОНОПІПСЬКИЙ Сергій Васильович,
голова Наглядової Ради Національної
бібліотеки України для дітей,
голова Української спілки ветеранів Афганістану,
Герой України.

Літературний редактор
КАДЬКАЛЕНКО Олена Анатоліївна.

Дизайн та верстка:
ЯРЧАК Наталія Володимирівна.

Посилання на видання обов'язкові.

Редакція залишає за собою право
літературного редагування і скорочення статей.

Матеріали друкуються мовою оригіналу
(українською, російською).

Рубрики не рецензуються і не повертаються.

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА 3

ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ

Корпоративне середовище бібліотек
України для дітей: підсумки 2015 року 5

Зустрінемося у соціальних мережах 10

«Український Донбас» і Харківська обласна бібліотека
для дітей: грані взаємодії 14

Морально-правова освіта неповнолітніх – пріоритетний
напрямок формування свідомого громадянина 15

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО

Читання у соціокультурному просторі дитинства:
діапазон можливостей і партнерства 21

Формування інформаційної культури учнів початкової
школи під час бібліотечних заходів 25

СВІТ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Творчість як засіб розвитку особистості 28

Я бану доц так 30

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Зркові читачі зркової бібліотеки 35

Краматорськ – місто читачих дітей 38

Національно-патриотичне виховання дітей та підлітків
засобами книги та бібліотеки 42

Дитячі бібліотеки області від А до Я: мозаїка новин 46

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

Просвітницький вогонь Софії Русової (1856 – 1940) 52

Авторитет і безапелюсний 55

А що ж там, по той бік дзеркала? 57

Хлопчик та його ведмедик 60

ТОП НОВИН

Кітчикові новини Національної бібліотеки України для
дітей 64

ГОРДІЄНКО Алла,
генеральний директор
Національної бібліотеки України для дітей,
заслужений працівник культури України

Д Дитяча книга, дитяче читання, залучення дітей до читання...

Ми так звикли до цих термінів та до самого стану власної безперервної участі у процесі виховання дитини книжкою, що ніяким чином не можемо собі уявити дитинство без книг та дітей, які не знають, хто такі Ява і Павлуша, Кай і Герда, Том Сойєр, Гекельберрі Фінс: дітей, які не мріють про далекі подорожі з героями Жуль Верна та Роберта Свенсона. Але часи змінюються, як змінюються й інтереси у сучасних дітей. Кожне покоління маленьких читачів – це нові запити, нові можливості і... нова відповідальність. Відповідальність за те, щоб не загасити інтерес до пізнання світу саме через книгу. А діти стають усе вимогливішими, і для того, щоб втримати його цікавість до читання, необхідно застосовувати усі можливі ресурси та креативні ідеї, здатні подарувати дитині яскраві враження.

Чудовою можливістю охопити весь спектр читачьких емоцій є Всеукраїнський тиждень дитячого читання, що став традиційним щорічним святом юнги та її прихильників – юних читачів, письменників, видавців та бібліотекарів. Цього року честь відкрити Тиждень випала Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей імені Т.Г. Шевченка. Дитячі письменники Поділля, видатні хмельничани, друзі та партнери бібліотеки створили справжню феєрію під гаслом, що визначає основу мету діяльності усіх, хто тим чи іншим чином долучається до дитячого читання – «Стрімко світ мінється – книга залишається». Теплі слова підтримки висловив і Олексій Бондаренко, директор Національного видавництва дитячої літератури «Веселка», яке є давнім хранителем кращих традицій дитячого книговидавництва та добрим другом дитячих бібліотек. Він зазначив, що нині головна місія видавництва – створювати найкращі книги для дітей України, адже саме якісна дитяча книга, що і виглядом, і

змістом заохочує до читання, здатна виховувати нове покоління відумгливих співвітчизників.

Тиждень читання завжди проходить в атмосфері плідної співпраці творців книги, читачів та бібліотекарів, які разом утворюють союз креативних поціновувачів дитячої книги. 1 квітня очікуємо урочистого завершення цього чудового дійства, що традиційно відбуватиметься у Національній бібліотеці України для дітей та буде сповнене яскравих зустрічей та неочікуваних сюрпризів. А вже 5 квітня розпочне свою роботу міжнародна науково-практична конференція «Читання у соціокультурному просторі дитинства: діапазон можливостей і партнерства», яка передбачає плідний діалог та пошук конструктивних моделей співпраці між вітчизняними та зарубіжними колегами з Молдови (Національна дитяча бібліотека ім. І. Крияге), Азербайджану (Республіканська дитяча бібліотека ім. Ф. Кочарлі), Киргизії (Республіканська бібліотека для дітей та юнацтва ім. К. Баялинова), а також Гете-інститутом у м. Києві та Шведським інститутом. Сподіваємося, що результатом конференції стане активізація співпраці між усіма її учасниками: бібліотекарями, видавцями, педагогами, науковцями, письменниками та громадськими діячами, які сприятимуть популяризації дитячого читання та піднесенню його на якісно новий рівень.

Традиційно одним із найкращих засобів популяризації книги та залучення дітей до читання була і залишається дитяча творчість. Юні художники, поети та прозаїки мають чудову можливість представити свої творчі роботи саме у бібліотечному просторі. Найкращі твори видаються окремими збірками та друкуються на шпальтах місцевих видань. Можливо з таких сміливих, а часом і не дуже сміливих, кроків починаються шляхи великих митців. Але ми не маємо наміру виступати у ролі професійного журі, наше поклонення даєш інше. Ми бібліотекарі, і головним завданням для нас завжди було і є залучення дитини через творчість до книги. Тому численні конкурси юних митців про-

водяться бібліотеками України для дітей, обласні бібліотеки для дітей започатковують культурно-мистецькі проекти, не перший рік проводить всеукраїнські конкурси і Національна бібліотека України для дітей. Так і цього року до 25-річчя Незалежності України оголошено конкурс дитячої творчості «Мрії про Україну: дитячий погляд». Мета проекту: спонукаючи до творчості – художньої, прозової та поетичної, сприяти формуванню у юного покоління високої громадянської свідомості, позитивно впливати на національно-патриотичний розвиток особистості, самоідентифікацію нового покоління зі справді вільною, щасливою та висококультурною українською нацією, її ве-

личною історією та багатою культурою. Зацікавлених дітей творчими пошуками, ми сприяємо також усвідомленню юними творцями задоволення, отриманого від власного авторства. Це не перший всеукраїнський конкурс, ініційований Національною бібліотекою України для дітей, і тому, маючи чималі досвід, ми впевнено сподіваємося на те, що роботи дітей будуть справді рукотворними шедеврами як за оформленням, так і за змістом. Також маємо надію, що у цьому конкурсі візьмуть участь бібліотеки для дітей усіх областей України, тому що знаємо, як багато у нас талановитих читачів, що запалюють свої зірочки на творчому небосхилі. 📖

ЧИТАЙ. ДУМАЙ. ТВОРИ

Корпоративне середовище бібліотек України для дітей: підсумки 2015 року

ДЗЮБА Наталія,
завідувач відділу каталогізування
Національної бібліотеки України
для дітей

КРАСНОЖОН Валентина,
завідувач відділу
довідково-інформаційного
обслуговування Національної бібліотеки
України для дітей

Бібліотечну корпорацію, що спрямована на спільне створення та використання бібліотечно-інформаційних ресурсів і забезпечення доступу до них користувачів, сьогодні можна вважати однією з найбільш актуальних форм співпраці.

Діяльність корпоративних проектів бібліотек України для дітей забезпечує вирішення наступних завдань:

- формування спільних інформаційних ресурсів (зведені бази даних, тематичні веб-каталоги, повнотекстові колекції);
- підвищення рівня та оперативності довідкового та інформаційного обслуговування користувачів;
- виховання інформаційної культури та медіаграмотності, розвиток практичних навичок безпечної та ефективної роботи з інформацією;
- доступ до корпоративних ресурсів та сервісів, зокрема заповнення бібліографічної інформації;
- сприяння професійному розвитку фахівців.

У 2015 р. спеціалізовані бібліотеки України для дітей успішно реалізовували ряд проектів, адміністратором яких є Національна бібліотека України для дітей.

«ВІРТУАЛЬНА БІБЛІОГРАФІЧНА ДОВІДКА: об'єднана довідкова служба бібліотек України» – безкоштовна он-лайн послуга, що спрямована на оперативне та максимальне задоволення інформаційних потреб віддалених користувачів.

Адреса ресурсу: <http://chl.kiev.ua/cgi-bin/sp/>
На 01.01.2016 року – 19 бібліотек-учасниць, із них 9 бібліотек для дітей; операторів – 30.
За 2015 рік бібліотеками-учасницями виконано 2198 віртуальних довідок, із них 1239 (56%) – бібліотеками для дітей.

№	Учасники проекту	Кількість довідок
1.	Національна бібліотека України для дітей	705
2.	Донецька обласна бібліотека для дітей	17
3.	Львівська обласна бібліотека для дітей	54
4.	«Обласна бібліотека для дітей» Черкаської обласної ради	239
5.	Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дмитрова Чайки	39
6.	Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка	108
7.	Центральна міська бібліотека для дітей м. Дніпропетровська	61
8.	Центральна міська бібліотека для дітей ім. Ш. Кобера і В. Хоменка м. Миколаєва	4
9.	Центральна дитяча бібліотека ім. А.П. Гайдара м. Севастополя	12
10.	Державна науково-педагогічна бібліотека ім. В.О. Сухомилинського	50
11.	Донецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Н.К. Крупської	429
12.	Кавецька районна об'єднана бібліотека	29
13.	Центральна районна бібліотека ім. О.С. Пуцкіна ЦБС Оболонського району м. Києва	86
14.	Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижовського	144
15.	Краматорська центральна міська публічна бібліотека ім. Максима Горького	112
16.	Центральна бібліотека ім. М.Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва	80

17.	Бібліотека Донецького національного медичного університету ім. Максима Горького	3
18.	Бібліотека Полтавського університету економіки і торгівлі	21
19.	Бібліотека Сумського національного аграрного університету	5
	Всього виконано	2198

Найбільшам попитом користувалися віртуальні запити з таких тем: «Педагогіка. Психологія» (411), «Література. Літературознавство» (261), «Економіка. Фінанси» (196), «Бібліотеки. Архіви» (136). Вивчення читальних звернень до довідкового сервісу показало, що найбільша їхня кількість надійшла від студентів – 1409, що становить 64 % від загальної кількості. З метою популяризації довідкових послуг у віртуальному режимі серед дитячої аудиторії підготовлено електронну пам'ятку «Віртуальна бібліографічна довідка – твій інформаційний помічник» та відеоролик «Як користуватися сервісом віртуальної бібліографічної служби».

«КОРПОРАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ З АНАЛІТИЧНОГО РОЗПИСУ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ»

проект розподіленого розпису переддланих бібліотеками України для дітей періодичних видань та створення зведеної бази «Корпоративна база статей».

Адреса ресурсу:

<http://chi.kiev.ua/Default.aspx?id=5501>

Учасники корпорації – 16 бібліотек для дітей, що працюють у програмному забезпеченні «Марк-SQL».

На 01.01.2016 р. БД становить 66040 записів, із них у 2015 р. введено 7955 записів.

	Учасники проекту	Кількість записів
1.	Національна бібліотека України для дітей	1277
2.	Вінницька обласна бібліотека для дітей ім. І.Я. Франка	497
3.	Волинська обласна бібліотека для дітей	772
4.	Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей	64
5.	Обласна бібліотека для дітей Житомирської обласної ради	424
6.	Львівська обласна бібліотека для дітей	578
7.	Полтавська обласна бібліотека для дітей ім. Панаса Мирного	713
8.	Рівненська обласна бібліотека для дітей	629
9.	Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М.О. Островського	407
10.	Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрові Чайки	460
11.	«Обласна бібліотека для дітей» Черкаської обласної ради	672
12.	Чернівецька обласна бібліотека для дітей	485
13.	Чернівецька обласна бібліотека для дітей ім. М. Островського	365

14.	Центральна міська бібліотека для дітей м. Дніпропетровська	141
15.	Центральна бібліотека ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва	471
16.	Районна бібліотека ім. Павла Усенка для дітей ЦРБ Дніпропетровського району м. Києва	35

У рамках проекту діє «Віртуальна школа каталогізатора», в якій представлено 20 дистанційних занять, що містять роз'яснення із застосування чинних стандартів та міжнародних форматів, поради з каталогізування документів, рекомендації зі створення бібліографічних записів та налаштування програмного забезпечення.

«КРАЩІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ВІД УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ»

он-лайнвий путівник в інтернет-просторі, що включає на основі ретельного відбору мережеві ресурси різноманітної тематики для навчання, самоосвіти, дозвілля та професійного розвитку.

Адреса ресурсу:

<http://chi.kiev.ua/Default.aspx?id=5646> та <http://chi.kiev.ua/Default.aspx?id=5715>

У проєкті задіяно 14 бібліотек для дітей.

На 01.01.2016 року ресурс вміщує 799 посилань на якісні й безпечні сайти (для дітей – 571, для дорослих – 228), із них у 2015 р. додано – 78. Анотовані веббіографічні списки представлені двома інформаційними блоками: для дітей і для дорослих. Матеріали для користувачів-дітей згруповані у 17 розділах, що охоплюють різні галузі знань. У списку для дорослих представлено 7 розділів щодо захисту прав та здоров'я дітей, їхнього навчання та виховання.

№	Учасники проекту
1.	Національна бібліотека України для дітей
2.	Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей
3.	Обласна бібліотека для дітей Житомирської обласної ради
4.	Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач»
5.	Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка
6.	Київська обласна бібліотека для дітей
7.	Львівська обласна бібліотека для дітей
8.	Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. Лизина
9.	Полтавська обласна бібліотека для дітей ім. Панаса Мирного
10.	Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М.О. Островського
11.	Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрові Чайки
12.	Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка
13.	«Обласна бібліотека для дітей» Черкаської обласної ради
14.	Центральна міська бібліотека для дітей м. Дніпропетровська

Поповнення ресурсу за тематикою

Розділ	Додано нових
Для дітей	
Енциклопедії	1
Природа	13
Хобі та дозвілля	4
Країни та континенти	3
Історія	4
Держава та право	1
Міфологія та релігія світу	2
Мистецтво	2
Основи здоров'я та безпеки	11
Комп'ютери, комп'ютери та Інтернет	1
Науки	2
Література та фольклор	13
Техніка та винаходи	1
Професії та профорієнтація	4
Мова світу	2
Для дорослих	
Законодавчі матеріали з питань охорони материнства і дитинства	3
Здоров'я дитини	1
Дитяча психологія та виховання	3
Вчитель-предметнику	5
Позакласна та позакабінетна робота	1
Діти в інформаційному суспільстві	1
Всього	78

«ПОЧИТАЙКО» – електронна аудіоантологія творів для дітей, що популяризує літературу минулих років, забуту, а можливо і не достатньо оцінену сьогодні.

Адреса ресурсу: <http://chl.kiev.ua/pub/>

На 01.01.2016 року ресурс вміщує 275 творів українською мовою і 193 – російською, з них 77 додано у 2015 р.

Ресурс відвідало 20846 користувачів, які переглянули 76810 сторінок.

Ресурс розвивався завдяки участі наступних бібліотек:

	Учасники проекту	Кількість записів
1.	Національна бібліотека України для дітей	29
2.	Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей	3
3.	Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва	5
4.	Львівська обласна бібліотека для дітей	3
5.	Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. Ланіна	17
6.	Рівненська обласна бібліотека для дітей	4
7.	Краматорська центральна міська бібліотека для дітей ім. О.С. Пушкіна	16

«КЛЮЧ (краща література юним читачам)» – електронний інтерактивний рекомендаційний ресурс, призначений зорієнтувати дітей та організаторів дитячого читання у царині дитячої літератури України.

Адреса ресурсу: <http://www.chl.kiev.ua/key>
Протягом року до «КЛЮЧ» було додано 73 нових матеріали та 24 записи творів до «Аудіо-бібліотеки», започатковано новий розділ «Запитай у письменника». Ресурс відвідало 42903 користувачі, які переглянули 85156 сторінок.

«ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА» – ресурс, що представляє в межах існуючого законодавства за авторського права країні зразки творів для дітей як із фондів рідкісних видань, так і сучасних авторів. Адреса ресурсу: <http://www.chl.kiev.ua/elibrary>
На 01.01.2016 року ресурс вміщує 101 документ, із них 50 додано у 2015 р.

Ресурс відвідало 1482 користувачі, які здійснили 10497 переглядів документів.

В «Електронній бібліотеці» представлені ресурси з фондів Національної бібліотеки України для дітей та Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва.

«ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА МЕТОДИКО-БІБЛІОГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ»

– добірка різноманітних методико-консультативних та інформаційних видань бібліотек (методичних порад, консультацій, інформаційних та методичних листів, аналітичних оглядів, бібліографічних посібників тощо), що висвітлюють особливості методичної діяльності та інноваційні процеси бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів-дітей.

Адреса ресурсу: <http://www.chl.kiev.ua/mbm/>
Ресурс було представлено у грудні 2015 р., станом на 01.01.2016 року він налічував 59 документів, мав 2848 переглядів документів 89 користувачами.

«МЕРЕЖА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ»

– ресурс, у якому висвітлено мережу діючих спеціалізованих бібліотек України для дітей, їхні контактні дані та ресурси інформаційного представництва в інтернет-середовищі. Враховуючи постійне оновлення цієї інформації, просимо оперативно надавати усі дані щодо зміни мережі бібліотек на e-mail: metodist@chl.kiev.ua.

Адреса ресурсу: <http://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=7035>

Ми щиро вдячні всім учасникам проектів за ефективну співпрацю! Щоб наші корпоративні проекти стали більш дієвим засобом об'єднання спеціалізованих бібліотек для дітей та їхнього позиціонування в інформаційній спільноті – приєднуйтеся! Ми разом формуватимемо імідж дитячих бібліотек, розвиватимемо платформу співтворчості, генеруватимемо нові ідеї!

Додаток № 1

ВИМОГИ ДО ПРЕДСТАВЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ПРОЕКТУ «КРАЩІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ВІД УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ»

1. Вимоги до відбору інтернет-ресурсів:
 - 1.1. До Ресурсу включаються як окремі сайти, так і самостійні розділи, проекти та видання, що опубліковані українською та російською мовами. Перевага надається національним продуктам.
 - 1.2. При відборі враховується читачке призначення ресурсів:
 - для дошкільників;
 - для дітей молодшого шкільного віку;
 - для дітей середнього шкільного віку;
 - для дітей старшого шкільного віку;
 - для дорослих.
 - 1.3. При відборі перевага надається ресурсам, що є:
 - безпечними та рекомендованими для перегляду дітьми;
 - якісними, цікавими, змістовними та мають пізнавальну цінність;
 - містять достовірну інформацію;
 - постійно оновлюються;
 - оформлені відповідно до дитячого сприйняття.
 - 1.4. Не розглядаються ресурси, що:
 - містять рекламу, яка впливає на психіку та здоров'я дитини;
 - мають орфографічні помилки;
 - містять готові реферати, курсові роботи тощо;
 - агресивно оформлені.
 - 1.5. Остаточне рішення щодо включення до загального переліку запропонованих бібліотеками-учасницями ресурсів приймають адміністратори проекту.
 - 1.6. Рішення щодо змін структури Ресурсу (відкриття або вилучення розділів) приймається колегіально.
2. Вимоги до оформлення запропонованих посилань.
 - 2.1. Інформація про кожний відібраний ресурс подається окремим записом.
 - 2.2. Структура запису включає:
 - назва ресурсу (подана як гіперпосилання);
 - адреса ([http://](#));
 - коротка анотація (1-3 речення) українською мовою, незалежно від мови ресурсу;
 - віковий визначник:
 - – для дошкільників;
 - – для дітей молодшого шкільного віку;
 - – для дітей середнього шкільного віку;
 - – для дітей старшого шкільного віку;
 - – для дорослих;
 - мова ресурсу:
 - – ресурс українською мовою;
 - – ресурс російською мовою.

Додаток № 2

ВИМОГИ ДО ПРЕДСТАВЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РЕСУРСУ «ПОЧИТАЙКО»

1. До Ресурсу включаються окремі твори (вірші, оповідання, казки тощо), самостійні розділи, уривки з творів вітчизняних та зарубіжних авторів українською та російською мовами з обов'язковим дотриманням норм авторського права.
2. При відборі враховується читачке призначення творів:
 - для дошкільників;
 - для дітей молодшого шкільного віку;
 - для дітей середнього шкільного віку;
 - для дітей старшого шкільного віку;
3. Кожний представлений твір подається окремим записом, що містить:
 - інформацію про автора (до 8000 символів);
 - текст твору;
 - файл зображення обкладинки книги, з якої взято твір або ілюстрації до твору (1-2 зображення в форматі jpg);
 - аудіофайл, що відповідає представленому тексту (формат mp3 до 20 Мб);
 - бібліографічний опис документа, з якого взято твір або його частину;
 - аналітичний бібліографічний опис із вказуванням сторінок, на яких розміщено твір або його частину;
 - назва бібліотеки, що представила ресурс із гіперпосиланням на її сайт;
 - прізвище, ім'я, по батькові бібліотекаря, що читає твір.
4. Приклади подання бібліографічних описів:

Джерело: Шевченко Тарас Григорович. Зоре моя вечірня / Т. Г. Шевченко // Тече вода з-під водора / Т. Г. Шевченко. — Львів, 1963. — С. 3.

Шевченко Тарас Григорович. Тече вода з-під водора : вірші / Т. Г. Шевченко ; мал. В. Полтавця. — Київ : Дитвидав, 1963. — 16 с. : ілюстр.

Додаток № 3

ВИМОГИ ДО ПРЕДСТАВЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РЕСУРСУ «ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА МЕТОДИКО-БІБЛІОГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ»

- До Ресурсу включаються значимі методичні та бібліографічні видання бібліотек України, що обслуговують дітей.
 - електронний образ документа у форматі PDF (включаючи обкладинку та її звороти, всі сторінки).
- Кожний представлений документ подається окремим архівом (rar, zip), що включає:
 - файл зображення обкладинки видання у форматі JPG;
- Подання документів фіксується у супровідній відомості надання цифрового контенту.

ВІДОМІСТЬ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ назва бібліотеки

для ресурсу «Електронна бібліотека методико-бібліографічних матеріалів»

№ п/п	Повний бібліографічний опис об'єкта	Назва архіву	К-сть файлів/ сканів	Дозвіл на скачування
1.				Так / Ні
2.				

Дата

Відповідальна особа

4. Приклади подання бібліографічних описів:

Майстрові читання : рек. покажч. літ. для читачів-учнів 7-9 кл. / Національна бібліотека України для дітей ; авт.-уклад. Н. О. Гажаман, Н. П. Марченко, О. М. Тімочка. — Київ, 2015. — 68 с. — (Справжній читач. Вип. 3).

Додаток № 4

УМОВИ РОБОТИ КОРПОРАТИВНОГО ПРОЕКТУ «ВІРТУАЛЬНА БІБЛІОГРАФІЧНА ДОВІДКА: ОБ'ЄДНАНА ДОВІДКОВА СЛУЖБА БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ» НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Служба віртуальної довідки — це безкоштовна он-лайн послуга, що спрямована на оперативне та максимальне задоволення інформаційних потреб віддалених користувачів.

Обслуговуються всі категорії користувачів незалежно від віку, рівня освіти, місця проживання.

Основні джерела виконання запитів:

- електронні каталоги бібліотек;
- повнотекстові бібліографічні бази даних бібліотек;
- ресурси мережі Інтернет;
- традиційний довідково-бібліографічний апарат;
- архів виконаних довідок.

Режим роботи та термін виконання довідок:

- запити приймаються цілодобово та виконуються в порядку їх отримання протягом доби. Чергові бібліографи працюють із понеділка по п'ятницю від 9 до 17 години;
- від одного користувача приймається один запит на добу;

- замовлення на виконання довідки подається у довільній формі українською або російською мовами. Відповідь користувачеві надається мовою прийнятого запиту;
- Служба віртуальної довідки передбачає можливість самостійного пошуку інформації у «Архіві виконаних довідок»;
- запит користувача потрапляє до модулю адміністрування і з'являється на головній сторінці Служби лише разом із відповіддю. Підтвердженням прийняття запиту є повідомлення: «Ваш запит прийнято»;
- тематичний пошук здійснюється лише за ресурсами, опублікованими українською або російською мовами. Відповідь на запитання надається користувачеві у вигляді бібліографічного списку, що вміщує не більше 20 назв;
- фіксована кількість запитів, що приймаються, змінюється в залежності від кількості чергових бібліографів бібліотек-учасників.

Зустрінемося у соціальних мережах

КИСЛОВА Олена,

завідувач сектору бібліотечної реклами
Національної бібліотеки України для дітей

- **В** і є на ФБ або ВКонтакте? –
таке запитання часто
можна почути від нових
користувачів.

Позитивна відповідь одразу дає бібліотеці певні бонуси. Тому що для наших читачів, більшість яких належить до так званих «цифрових аборигенів», це означає простоту та оперативність доступу, відкритість, діалог. Сьогодні вже нікого не потрібно переконувати в тому, що присутність бібліотеки (та й будь-якої установи) у соціальних мережах (надалі для зручності – СМ) є обов'язковою – саме там відбувається основна комунікація з користувачами реальними і потенційними. Але все ж наведемо деякі цифри, доволі переконливі. Інформацію взято з інтернет-рейтингів:

- послугами Інтернету користується **КОЖЕН ТРЕТІЙ** українець;
- близько **80%** людей, що народилися в новому столітті, мають акаунти у різних СМ;
- шанси, що середня особа до 30-ти років є у СМ, **БІЛЬШЕ 50%**;
- **10 РОКІВ** – середній вік інцидії. 80% десятирічних уже там. Кожна 5-та дитина (20%) проводить у СМ у середньому 1 добу на тиждень, ще 55% близькі до цього (за опитуваннями Центру інформаційної безпеки <http://www.bezreka.com/>). Ці дані підтверджуються у спілкуванні з читачами та спостереженнями за відвідувачами інтернет-центру бібліотеки.

Найбільш популярні в Україні соціальні медіа (за рейтингом Яндекса) ВКонтакте, Однокласники, Facebook та Twitter.

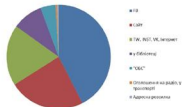
У них зареєстровано близько 40 млн українців. Активно серед дітей і молоді поширюється, завдяки смартфонам і планшетам, Instagram. Ця діаграма приблизно демонструє популярність найбільш поширених СМ серед українців. Приблизно, тому що точних даних тут не може бути, адже вони змінюються щодня.

Національна бібліотека України для дітей «пішла» за своїм користувачем у СМ давно – ще у 2011 році. Спочатку було створено сторінку Бібліотеки ВКонтакте, оскільки головна категорія наших користувачів – діти і підлітки – саме там. Потім Бібліотека відкрила своє представництво у Фейсбуці, щоб здалося на професійного спілкування – так здавалося на початку. Далі були Twitter, Instagram, Youtube. Бібліотеки немає лише в Однокласниках, і не вважаємо за потрібне відкривати там сторінку.

Сьогодні наші бібліотекарі просто не уявляють, як можна було б реалізувати потужну та різноманітну соціокультурну діяльність без присутності Бібліотеки у СМ. Дозвілєві програми для

дітей під час шкільних канікул, сімейні вікенди, читання у Казковому трамвайчику, майстер-класи, лялькові вистави, заходи для дітей і батьків у вихідні дні збирають певну аудиторію відвідувачів саме завдяки рекламі у розгалуженій системі інтернет-сторінок НБУ для дітей.

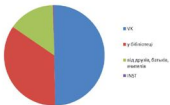
За результатами моніторингу у 2015 році, в якому взяли участь 350 дорослих і маленьких (від 10 років) відвідувачів різних подій: сімейних свят, лялькових вистав, літнього дворика, учасники програми Бібліотечне літо, нові учасники гуртків, відвідувачі Казкового трамвайчика, було визначено основні джерела реклами для наших користувачів.

Основним джерелом інформації про акції, заходи, послуги бібліотеки більшість **дорослих опитуваних (батьки, вчителі, вихователі)** називали **Фейсбук** – приблизно 40-45%. Вони отримували бібліотечні новини не лише як учасники сторінок бібліотеки, а й через репости друзів. Майже 25% назвали головним джерелом **сайт бібліотеки** – оголошення про події з головної сторінки, розділи «Клуби за інтересами», «Масові заходи». Ще 20% дізнавалися про події, які вони відвідали у бібліотеці з різноманітних інтернет-джерел **Instagram, Twitter, ВКонтакте** та просто з Інтернету, не називаючи конкретно джерело. Майже 10-15% опитаних дорослих звикли отримувати інформацію **під час відвідання бібліотеки**: від бібліотекаря, з дошки оголошень, з відеопанелі. Влітку кілька учасників програми Бібліотечне літо дізналися про неї з **оголошень у транспорті**, 2 учасники чули **оголошення по радіо**, ще 2 отримали адресну розсилку.

Майже 3% батьків паралельно з інтернет-джерелами називають перевіреним джерелом інформації «ОБС» – розказали сусіди, у дитячому садочку, на дитячому майданчику.

Для дітей головним джерелом інформації про бібліотеку є мережа **ВКонтакте**. Саме звідти вони дізнаються про події, які можуть зацікавити їх – майже 50% опитаних дітей назвали це джерело. 35% дізнаються про цікаві акції **під час відвідання бібліотеки** – у спілкуванні з бібліотекарем, дошка оголошень, рекламні відеоролики на плазмовій па-

нелі. Ще 15% – **від друзів, батьків, учителів** (у порядку зменшення). Три дівчинки назвали **Instagram** – вони підписані на профіль Бібліотеки.

Тож кожен із каналів розповсюдження бібліотечної реклами працює та виконує свою функцію, знаходить свою аудиторію. Найбільш потужними медіаканалами є Фейсбук – для дорослого користувача, ВКонтакте – для дітей.

Дані опитувань підтверджуються статистикою сторінок: за рік аудиторія групи бібліотеки у Фейсбуці збільшилася вдвічі, а відвідуваність та перегляди є стабільно високими. За 2015 рік сторінку відвідало 215 тис. осіб, а новини бібліотеки переглядали 900 тис. разів. **Сьогодні ми з упевненістю можемо назвати Фейсбук – медіаплатформою року.** Це головне місце комунікації з батьками наших читачів, іншими учасниками процесу дитячого читання – авторами, видавцями, літературознавцями, педагогами, а не лише місце професійного спілкування, як вважалося на початку.

Більшість учасників групи ВКонтакте – діти і підлітки, при цьому в ній багато реальних читачів бібліотеки. Кількісний склад групи майже стабільний – на рівні однієї тисячі. За останні півроку масовий приріст кількості учасників призупинився, нові додаються в групу активно лише за умови проведення конкурсів або інтерактивних ігор під час канікул. Так, на кінець 2015 р. було 1103 учасники, на 1 лютого 2016 р. – 1134. До групи додалися читачі, щоб виконувати на сторінці завдання літературного роуміну «Читання без обмежень». Однак, при більшій кількості учасників у порівнянні з

активністю користувачів Фейсбук, відвідуваність групи ВКонтаті є значно меншою – 3,7 тис. відвідувань, 12 тис. переглядів за рік. Як стверджують психологи, дитяча аудиторія у спілкуванні з

дорослими (а група бібліотеки сприймається ними як доросла) не поспішає «проявлятися», навіть якщо вони прочитали новину і вона їм сподобалася. Для того, щоб діти вподобали новину, або ж зробили реблог із бібліотечної сторінки на свою власну, бібліотекарям треба добре постаратися.

Аналіз вподобань на наших медіаплатформах демонструє різницю у сприйнятті інформації різними групами: для батьків важливішим є зміст публікації, корисність новини, а для дітей важливішою є форма та мова повідомлення: ідеально – яскрава або гумористична картинка та невеличкий текст емоційного забарвлення. Хоча «многобабукаф» не подобається у СМ і дорослий користувач. Максимально можлива довжина статусу в Facebook – 63206 сим-

волів. Зрозуміло, статуси такого розміру нікто не розміщує. Практика показує, що оптимальна довжина поста в Facebook – до 300 знаків.

Коротко щодо відео у СМ (це питання потребує окремого розгляду). Досліджень на цю тему мало, проте досвід підказує, що занадто довге відео не користується популярністю. Часто користувач за браком часу не переглядає відеоролик, а вподобав пост просто з симпатією та довіри до групи: «Тут поганого не порадять» або ж відклав на потім і забув. Аналітики стверджують, що найбільш ефективні 30-секундні ролики. Тож бібліотекам слід бути лаконічними. Взагалі емоційний контент має набагато більше шансів отримати поширення порівняно із звичайними публікаціями. Такі матеріали, зазвичай, набірають багато переглядів та реблогів, залучають до групи нових учасників. Після емоційності іншими важливими якими публікації у СМ є позитивний зміст і практична користь – такі повідомлення можуть надати новинам вірусний потенціал.

Аналіз публікацій НБУ для дітей на Фейсбукці показав, що ТОП-новинами були **корисні** новини: анонси заходів у Казковому трамвайчику, реклама дозвілєвих програм для дітей, сімейних заходів, посилання на ресурси бібліотечного сайту. Серед найбільш вподобаних були також зворушливі фотозамальовки з бібліотеки, які не несли в собі жодного інформаційного навантаження, окрім **емоційного** – у Бібліотеці багато дітей, їм там добре, комфортно, затишно... Такий опосередкований вплив на аудиторію інколи буває ефективнішим за будь-яке безпосередньо рекламне повідомлення.

Найбільше своїх вподобань **ВКонтаті** учасники-діти віддавали якраз **емоційним публікаціям** – фотозамальовкам, а також **корисним** (на їхню

думку) – фотоальбомам та відеорепортажам із бібліотечних подій, на яких вони були, а значить – потрапили в кадр і можуть поділитися з друзями «класною фоткою», або ж відео – «Прикольнo, правда?!». Зрозуміло, що популярними є корисні новини про події, в яких читачі беруть безпосередню участь, особливо ті програми, що частково реалізуються через СМ – фотоконкурси, літературний роумінг та ін.

Вподобання учасників-батьків групи ВКонтакте співпадають з аудиторією Фейсбуку. Головним критерієм для дорослого користувача залишається корисність анонсу чи інформації. «Вірусними» на цій платформі були посилання на зовнішні публікації про користь читання з різних джерел. Велику кількість позначок «подобасться» в усіх СМ отримують посилання на **корисні** ресурси за схожою з бібліотечною тематикою від авторитетних джерел (не бібліотечних) – відомих дитячих педагогів, експертів із читання, наприклад таких, як колективний ресурс «Барабука», книжкові рейтинги та рецензії, гарні добрики дитячих фільмів та мультфільмів. Бібліотека тут виступає в ролі навігатора, порадника, експерта – тобто виконує свою звичну, притаманну їй рекомендаційну функцію. Поява у стрічці новин якогось ліричного посту «небібліотечної» тематики додає привабливості, а значить – нових прихильників, сторінці Бібліотеки. СМ використовуються не лише для реклами бібліотечних подій, послуг, популяризації сайту, блогів бібліотеки, оперативного поширення інформації. **«Живі» сторінки – це місце постійного діалогу з користувачем.** Ми намагаємося щодня формувати емоційний і корисний контент саме для груп бібліотеки у СМ, не задовольняючись посиланнями на публікації сайту або блогів бібліотеки. Якщо даємо посилання на сайт/блог,

новина обов'язково супроводжується цікавим повідомленням, коротким описом — це знак поваги до читача, полегшення його вибору – літи за посиланням, чи це йому не цікаво, не варто витрачати час. Підготовка унікального контенту дає ефективний результат – спрацьовує принцип вхідного (inbound) маркетингу, і ось вже новина поширюється у мережі, додає до групи нових користувачів. Тільки якісний контент здатний утримати користувача в групі/на сторінці і спонукати до подальших дій: позначки «подобасться», відвідування та використання бібліотечних ресурсів і послуг. Запорукою ефективності сторінок у СМ є живий, не переважаний професійними термінами, текст, щоб його було цікаво читати людині, далекій від теми; гарні, інколи епітетами, назви повідомлень; миттєва реакція на коментарі, відповіді на запитання. Все це формує емоційний зв'язок та дружні стосунки з користувачем. При цьому дуже важливо за емоційними повідомленнями не забувати, що **Бібліотека у СМ має позиціонувати себе як експерта у своїй галузі і демонструвати це публікаціями, коментарями.** Такий синтез легкості стилю та корисного контенту – успішна стратегія. Як правило вона дає очікуваний результат – викликає довіру до бібліотеки та бажання стати не лише віддаленим її користувачем.

Соціальні мережі — потужний і до цього ж безкоштовний канал розповсюдження інформації. Нікого не дивує присутність бібліотеки на 5-6-7 медіаплатформах. Навпаки, здивування сьогодні може викликати той факт, що у вашій бібліотеки ще немає сторінок у СМ, або ж задіяна лише одна мережа. Чим більше – тим краще, тому що ваш користувач може бути де завгодно – він там, де йому зручніше. А бібліотека вже на місці і призначає йому зустріч. ■

ТРОХИМЕНКО Галина,

директор Харківської обласної бібліотеки для дітей,
заслужений працівник культури України

«Український Донбас» і Харківська обласна бібліотека для дітей: грані взаємодії

Харківська обласна бібліотека для дітей активно долучилася до Загальноукраїнського проекту культурної інтеграції «Український Донбас», започаткованого Міністерством культури України.

Реалізація проекту передбачає проведення протягом року в містах і селищах Донбасу бібліотечних та інших культурно-мистецьких заходів.

Першою весняною ластівкою з Харківщини на Донбас відлетіла пересувна Міжнародна виставка дитячого малюнка «Ideal House» («Ідеальний дім»), на якій представлено творчі роботи дітей з 12-ти країн світу на тему рідної домівки. Ця виставка з'явилася завдяки Американській художній фундації «Femata» у рамках проекту «Let's Build a Roof over The World» («Давайте будувати дах над Світом»), схваленого ЮНЕСКО. Після подорожі Америки, Прибалтики, відвідування Болгарії, Киргизіа, Казахстану, Вірменії та Грузії, виставка нараховує вже близько 300 малюнків, серед яких творчість дітей Києва, Кривого Рогу, Харкова та с. Новомайорське Великоновосілківського району Донецької області. Школярі поділилися зі світом своїм баченням ідеального дому, у якому насамперед пануватиме мир.

23 березня весняний вернісаж на тему «Ideal House», який сприяє подоланню регіональної культурної ізоляції, пошуку спільних цінностей, національної духовної єдності, розгорнувся у Центральній та дитячих бібліотеках Слов'янська Донецької області.

Важливим вектором бібліотечного партнерства Харківщини й Донбасу стане сумісне проведення одного з найулюбленіших всеукраїнських конкурсів серед юних шанувальників книжки «Книгома-

ніа» («Найкращий читач України»), який розпочав свій новий відлік 1 лютого 2016 року.

Цьогоріч до участі у Конкурсі співробітники ХОБД долучили дітей Донецької області та Новолосківського району Луганської області. Конкурс уже стартував на базі шкільних, сільських бібліотек та бібліотек-філій для дітей цих областей. Урочиста церемонія нагородження переможців та дипломантів обласного етапу «Книгоманія», вручення дипломів та призов відбувається на Літературному фестивалі «Книжковий зорепад», який вже п'ятий рік поспіль проводить наша бібліотека. Сподіваємося, що завдяки небагуджим спонсорам найкращі книгомани з Донбасу матимуть змогу приїхати на це літературне свято, щоб приєднатися до урочистостей.

Серед планів найближчого майбутнього ХОБД – започаткування мікрорегіонального дитячого мистецького конкурсу листівок «Дім. Родина. Батьківщина» та видання альбому листівок до 25-річчя незалежності України разом зі Слов'янською центральною бібліотекою та книгозбірню Новолосківського р-ну. Цей Конкурс сприятиме вихованню любові до Батьківщини, формуванню у дітей громадянських патріотичних почуттів, національної свідомості, поваги до сімейних цінностей та традицій.

Влітку з Харківщини помандрує творчий експрес «Іван Франко та Леся Українка: через призму віку» (до 160-річчя з дня народження І. Франка та 145-річчя Лесі Українки), який має на меті виховування любові до рідного слова, поглиблення знань про творчість класиків української літератури. У рамках проекту передбачаються творчі зустрічі з харківськими письменниками, видавцями, художниками, показ театральної-музичної композиції, підготовленої співробітниками ХОБД тощо.

Сподіваємося, що присиним сюрпризом для дітей прифронтових районів стане й виставка-подарунків виробів та солодощів з українською символікою (обереги, ляльки-мотанки, браслети тощо), над якою вже працюють харківські школярі. ■

Морально-правова освіта неповнолітніх – пріоритетний напрям формування свідомого громадянина

ЧАЙКІВСЬКА Надія,

заступник директора з наукової роботи
Тернопільської обласної бібліотеки для дітей

Сьогодні надзвичайно великого значення набуває правова освіта громадян, особливо соціально-незахисених категорій населення.

Співпраця Тернопільської обласної бібліотеки для дітей з освітніми закладами, у яких виховуються діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, а також результати проведених бібліотекою соціологічних досліджень показали, що діти, які перебувають у даних закладах, гостро відчувають брак спілкування, моральної та матеріальної підтримки, потребують соціально-психологічної реабілітації з використанням інформаційних джерел, зокрема книг та їхніх бібліотерапевтичних можливостей. А відсутність доступу до сучасних електронних технологій не дозволяє їм без сторонньої допомоги реалізувати себе в сучасному інформаційному середовищі.

З 2013 року до постійних користувачів долучилися категорії населення, які сьогодні потребують особливої уваги і захисту – вимушено переміщені особи із зони тимчасово окупованих територій та діти учасників АТО. Тому з метою надання рівних можливостей вільного доступу до сучасних інформаційних технологій та мережі Інтернет соціально незахищеним категоріям дітей і підлітків, сім'ям з обмеженими матеріальними можливостями бібліотека залучувала проект «Поглянь у майбутнє» (2012 р.).

У рамках проекту створено освітньо-інформаційний центр для соціально незахищених категорій дітей: діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, ті які перебувають в інтернатах та дитячих будинках, діти вулиці, а також діти-переселенці із зони АТО та діти учасників АТО. Заходи проводяться за такими напрямками: «Приймальня з прав дитини», «Бібліотечна соціально-психологічна служба», «Батьківська академія», клуб «Бібліо.inter.net» і спрямовані на подолання соціально-культурної ізоляції дітей і підлітків, що знаходяться в невідгданому соціально-економічному становищі та їхня адаптації в суспільстві.

Технічні засоби, отримані від програми «Бібліоміст» для реалізації проекту, дозволили забезпечити вільний доступ до інформації вище переліченим категоріям користувачів. Офіційно термін його дії завершено у 2013 році, проте, зважаючи на актуальність заходів, бібліотека продовжує працювати за даними напрямками.

Пріоритетом у роботі «Приймальні з прав дитини» є консультування відвідувачів з питань морально-правового виховання підростаючого покоління. Наше завдання не просто ознайомити дітей з їхніми правами, але й навчити ними користуватися, розрізняти межу між правами та своїми бажаннями. Для цього ми застосуємо різноманітні форми масової роботи: тренінги, круглі столи, години дискусії, години спілкування, ігри, відеоперегляди, правові консультування тощо, а також залучаємо до співпраці державні та громадські організації, що працюють із дітьми.

«Як держава піклується і матеріально забезпечує соціально-незахищених громадян України? – Що є власністю неповнолітніх та у яких випадках підліток може розпоряджатися цінним майном? – за такими темами отримали правові консультації підлітки з соціально-незахищених сімей, які надав член координаційної ради молодих юристів при головному управлінні юстиції у Тернопільській області. Також присутні отримали пам'ятки «Майнові права неповнолітніх».

Більшість неповнолітніх, влаштуючись на роботу, не знають про те, що мають право на певні пільги, а деякі роботодавці цим користуються. Тому бібліотека вважає одним із своїх завдань інформування осіб, які ще не досягли повноліття, про їхні права, гарантії, умови праці. Для підлітків бібліотекарі організували правову консультацію «Право на працю неповнолітніх», під час якої діти дізналися, з якого віку вони можуть працювати, про тривалість робочого дня і право на відпочинок, врегулювання оплати праці, а також про правові засади охорони праці неповнолітніх.

Мабуть немає жодної дорослої людини, яка б хоч раз у житті не порушала норми чинного законодавства. У дитячому віці такі порушення мають переважно дріб'язковий характер, наприклад: запізнення на урок, перехід дороги за межами пішохідного переходу. Та, на жаль, існують й інші набагато серйозніші злочини, такі як крадіжка та вбивство людини. «Що таке злочин?», «Яка відповідальність настає після вчинення злочину?» – відповіді на ці та багато інших запитань читачі нашої книгозбірні отримали під час правової консультації, де бібліотекарі ознайомили учасників із основними ознаками та видами злочинів, навели приклади правопорушень, до яких найчастіше вдаються підлітки. Іноді життєві обставини складаються так, що навіть найбільш законослухняний громадянин може опинитися у ролі затриманого. Норми поведінки під час затримання поліцією чітко прописані у законодавстві нашої держави, проте багато громадян, а надто особи підліткового

віку, недостатньо обізнані у своїх правах. Тому працівники бібліотеки для чергової юридичної консультації обрали тему «Як поводитися, коли вас затримає поліція?». На зустріч з підлітками було запрошено оперуповноваженого кримінальної поліції у справах дітей А.Р. Косинського, який розповів про те, що казати і як узагалі себе поводити з представниками правоохоронних органів, якщо тебе заплідозрили у порушенні закону. Присутні також отримали листівки з порадами щодо поведінки людини під час затримання.

Крім консультацій у «Приймальні з прав дитини» проводилися й такі заходи:

- правовий тренінг «Права людини і мир – найголовніші блага для нас»;
- круглий стіл «Права дітей. Права батьків»;
- година дискусії «Я – дитина! Я – людина, що має свої права»;
- віртуальна мандрівка «Світова книга дитини»;
- презентація фільму «Проголосуйте за мене, будь ласка»;
- година права «Немає прав без обов'язків»;
- година спілкування «Права і закони в твоєму житті»;
- правовий діалог «Вчинок і відповідальність».

У грудні 2015 року в Тернопільській обласній бібліотеці для дітей відбулося відкриття Мандрівного міжнародного фестивалю докумен-

тального кіно про права людини «Docadays UA». На трансляцію стрічки «Яма» чеського режисера Іржі Стейскала завітали студенти юридичного факультету ТНЕУ (спеціальність «Психологія та соціальна робота»), керівник Тернопільського адаптаційного чоловічого центру Володимир Ханас і головний спеціаліст управління містобудування, архітектури та кадастру Руслан Дацюк. З історією «Docadays UA» студентів ознайомив представник оргкомітету фестивалю Володимир Ханас. Він також розповів про те, як хоробрість та безмежний оптимізм киянки на ім'я Наталя надихнули культового чеського режисера Іржі Стейскала на створення стрічки «Яма».

Пан Володимир зазначив, що фільми, представлені на фестивалі, створені не для забави, а для глибоких роздумів. Вони допомагають людині зрозуміти оточуючих і самого себе. Двогодинний перегляд стрічки породив жваву дискусію серед глядацької аудиторії. Хтось із студентів навіть провів паралелі між долею головної героїні Наталії Юрченко та сьогодишньою соціально-правовою ситуацією в Україні.

Під час години спілкування «Правила толерантності» присутні познайомилися з поняттям «толерантність», виконали інтерактивну вправу «Чим ми схожі». Відповідно до умов, кожен учасник обирав серед присутніх ту людину, яка, на його думку, чимось нагадує його самого. Не менш цікавою для старшокласників виявилась і гра «Асоціативний ряд», під час якої діти по черзі називали рису характеру, яка відповідає поняттю толерантності. На завершення бібліотекарі поділилися з юніями учасниками заходу корисними порадами щодо того, як слід пово-

дити себе у суспільстві, аби здобути репутацію толерантної людини.

«Злочин і кара» – це не тільки назва відомого твору Федора Достоєвського, але й суворі реалії нашого з вами життя. На превеликий жаль, останнім часом спостерігається тенденція зростання злочинності серед молоді і навіть дітей. Із метою залобігання дитячій злочинності та ознайомлення підлітків із видами злочинів та покараннями, які призначаються відповідно до чинного законодавства, працівники відділу обслуговування учнів 5–11 класів провели з учнями Української гімназії годину спілкування «Діти: злочин і покарання». До участі у заході

було запрошено оперуповноваженого сектору кримінальної поліції у справах дітей Аллу Мацивську.

З нагоди Міжнародного дня прав людини бібліотекарі відділу обслуговування учнів 5–11 класів спільно з громадською організацією «Інформа-

цієно-правовий центр «Права людини» (представник Олександра Гриняків) та начальником Тернопільського міського управління юстиції Василем Марцінкевичем провели правовий діалог «Я маю право жити на землі». Пані Олександра ознайомила учнів 8 класу Української гімназії ім. І. Франка з їхніми правами. Різницю між правами та бажаннями діти збагнули, розігравши невеличку сценку, а згодом створили стенд-газету за темою заходу.

Діяльність «Батьківської академії» направлена на допомогу батькам у побудові власних відносин із дітьми, вирішення різноманітних конфліктних ситуацій у взаєминах «батьки-діти», розкриття внутрішнього світу дитини.

Одні вважають, що дитину потрібно готувати до школи з трьох років, інші – за рік до вступу, але коли це робити доцільніше і чи потрібно спеціально займатися з дітьми? Щоб проконсультувати батьків із таких питань, бібліотекарі організували годину дискусії «Батьки та діти: стосунки та проблеми», на яку запросили психолога Тернопільської загальноосвітньої школи № 16 Т.М. Іванюк. Вона надала кваліфіковані поради та консультації стосовно того, якими повинні бути майбутні першокласники, якими знаннями володіти та яку адаптацію повинні пройти, щоб не відчувати себе «відчуженими» у дитячому колективі. Наприкінці дискусії батьки отримали тести «Чи готова ваша дитина до школи?».

Знаходити правильні рецепти щасливої сім'ї, виробляти навички вирішення сімейних конфліктів, розуміти один одного, долати труднощі, знаходити гармонію спільного життя батьки вчилися під час тренінгу «Дітей виховують батьки, а батьків?», який бібліотекарі організували спільно з психологом Тернопільського місько-

го центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді І.Д. Вольшаняцькою. На тренінгу батьки вчилися знаходити потрібні методи виховання, які допоможуть налагодити тісний контакт з їхніми дітьми.

Проблема визначення та виявлення творчих здібностей дітей – однієї з предметів дискусії батьків, психологів та вчителів. Для вирішення цієї проблеми до нас завітали психологи Н.В. Луквечка і І.Д. Вольшаняцька із міської соціальної служби для дітей, сім'ї та молоді, які професійно надали поради та консультації батькам про необхідні заходи, які потрібно вжити для того, щоб правильно визначити та обрати навчальний гурток, студію, який би дитина відвідувала із задоволенням та користю для себе. Учасники години спілкування «Почуйте голос вашої дитини» отримали різноманітні тести та анкети, які допоможуть їм особисто за індивідуальною програмою правильно обрати та визначити перспективи у виборі певного виду творчого розвитку дитини та правильно оцінити свої майбутні успіхи.

Чашечка запашного чаю і хороши фільм – кращого способу провести осінній недільний ранок, годі й шукати. Тож, бібліотекарі запросили батьків на сімейний перегляд фільму до відеосалону «Поговоримо про сім'ю», який зібрав у нашій бібліотеці уважних глядачів. Стрічка «Обідню цінувати» – це історія кохання, якій судилося пройти важкі випробування. Після перегляду бібліотекар запросила батьків до обговорення побаченого та обміну своїми враженнями від стрічки. Як ви-

явилось, зворушлива історія життя незнайомих людей, надзвичайно вразила учасників перегляду, а декому допомогла розібратися у власних проблемах та негараздах.

Під час підсумкової форуму «Коло думок» бібліотекарі та постійні відвідувачі «Батьківської академії» підвели підсумки річної діяльності проекту «Поглянь у майбутнє», а також поділилися своїми враженнями від проведених заходів, які відбувалися у формі цікавих бесід, тренінгів та консультацій на різну тематику. Випродовж роботи у проєкті, батьки отримували кваліфіковані консультації та поради психологів, юристів, медиків, педагогів, ділилися власними проблемами, спільно з фахівцями шукали виходи із різних ситуацій. Найбільш цікавими на думку батьків були теми: «Батьки та діти. Стосунки та проблеми»; «Почуйте голос вашої дитини» та «Життя без шкідливих звичок». Наскільки ефективними і корисними були ці заходи, учасники проєкту описали у своїх відгуках. На думку батьків, такі

заходи варто організувати і надалі, адже вони сприяють налагодженню дружніх стосунків між батьками та дітьми.

Про те, як зберегти і зміцнити дитяче здоров'я, батькам юних читачів розповів лікар-методист з обласного Центру здоров'я Андрій Зарусінський під час години спілкування «Чому хворіють наші діти?». Медик консультував батьків щодо здорового харчування, заняття спортом, загартовування, а також надав низку корисних порад, скористатись якими можуть як дорослі, так і діти. Батьки ставили гостеві багато запитань стосовно здорового способу життя, шкідливих звичок, а також ділилися власним досвідом, доповнювали й аналізували почуте.

«Бібліотечна соціально-психологічна служба» надає оперативну психологічну допомогу дітям і батькам, які опинилися у важкій життєвій ситуації. Діяльність служби вимагає залучення до заходів професійних психологів, тому бібліотекарі відділу обслуговування учнів 5–11 класів активно співпрацюють із волонтерами-психологами Молодіжного центру розвитку «Міст». У результаті такої співпраці наші відвідувачі мали нагоду відвідати психологічні тренінги «Планування майбутнього», «Твій емоційний стан», «Характери», «Стосунки між підлітками», години спілкування «Чоловіча дружба і стосунки з дівчатами», «Що таке конфлікт?», «Будьте толерантними!», лекторій для батьків «Психологічна готовність дитини до...».

Кольорова гама по-різному впливає на психіку людини. Під час психологічного тренінгу «Психологія кольору» одним із завдань було визначити вплив кольорів на емоційний стан восьми-класників Української гімназії ім. І. Франка, які були присутні на заході. Діти малювали різноманітні символи, які були свідченням їхнього внутрішнього світу. Після обговорення малюнків, їхнього аналізу вони дізналися багато цікавого про себе і своїх друзів. Психолог розповіла про значення кольорів у загальному розумінні, а також у виборі одягу. Адже одяг, який ми носимо, може багато чого розповісти про нас. Цікавою була інформація про лікувальні властивості ко-

льорів, а також про кольорову гаму інтер'єру. Що ж означає сім'я для читачів нашої книгозбірні? З'ясувати це вирішили психологи, які запросили дітей до участі у тесті «Малюнок сім'ї». Озброївшись олівцями, фломастерами та аркушами паперу, учасники почали малювати. Особливістю цієї психологічної методики полягає у тому, що дитина сама вирішує, кого і як зображати, і яку кольорову гаму використовувати. Кульмінацією заходу став психологічний аналіз дитячих робіт. Юні читачі по черзі характеризували родини, зображені на малюнках. Автори малюнків підтверджували, спростовували та коментували усе почуте, робили перші власні спроби психологічного аналізу.

Допомогли розкрити приховані таланти, а також відшукати правильну стежку у світ майбутнього працівники бібліотеки та психолог. Школярі, які стали учасниками тренінгу «У пошуках власного «Я», під час бесіди із задоволенням ділилися планами на майбутнє, обговорювали свої хобі, а також намагалися поєднати власні вподобання із вибором майбутньої професії. Масу позитивних вражень від цієї зустрічі отримали як учасники, так і організатори тренінгу, адже іноді пошуки власного «я» тривають усе життя.

З метою профілактики тютюнокуріння серед підлітків, працівники відділу обслуговування учнів 5–11 класів провели акцію «Кийн цигарку – з'їж цукерку». Ця проблема потребує негайного вирішення і стосується кожного з нас, а не тільки тих хто курить. Бібліотекарі пропонували цукерки тим, хто погодився віддати цигарку. Виявилось, що осіб, які б хотіли кинути курити є чимало, але вони не можуть цього зробити через ряд причин. Детальніше про акцію за адресою <https://www.youtube.com/watch?v=xHaug2GV1W4>

Виявити таланти читачів спробували працівники нашої бібліотеки і під час тренінгу «Пізнай себе і ти пізнаєш світ прекрасний». Діти міркували над тим, чому природа створила людей такими різними, чи потрібно прислухатися до «голосу серця», обираючи улюблене заняття або майбутню професію.

Бібліотекар навела приклади успішних та відомих людей, які, завдяки природному хисту та власному працелюбству досягли небачених висот у професійній діяльності та житті загалом. Також учасникам тренінгу було запропоновано пройти тест на рівень обдарованості, який допоможе школярам віднайти своє місце у цьому загадковому, непередбачуваному, але такому прекрасному світі.

Зустріч за круглим столом «Твоя життєва позиція» відбулася поза межами книгозбірні – у Тернопільському обласному комунальному будинку для дітей шкільного віку. Спільно із вихованцями закладу, бібліотекарі обговорили надзвичайно цікаву тему – вплив імені на життєву позицію та долю людини.

Бібліотекар розповіла дітям про історію дослідження людського імені, а також поділилася про присутніх, чи знають вони щось цікаве про власне ім'я. Як виявилось, більшість учасників заходу навіть не здогадувалися про те, що характер, доля і навіть усе життя людини може залежати лише від декількох простих

З метою втілення завдань ресурсного інформаційно-освітнього центру «Поглянь у майбутнє» бібліотека тісно співпрацює з наступними організаціями: комунальна установа Тернопільської обласної ради «Центр здоров'я», Тернопільська обласна організація Товариства Червоного Хреста, Тернопільський міський відділ внутрішніх справ, Тернопільський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Служба у справах неповнолітніх та дітей Тернопільської міської ради, Кримінальна поліція у справах дітей м. Тернополя, Громадська організація «Інформаційно-правовий центр «Права людини», Громадська організація молодіжний центр розвитку «Міст», Головне управління юстиції у Тернопільській області, Миське управління юстиції, Спілка молодих юристів головного управління юстиції в області.

Отже, завдяки спільній роботі книгозбірні та установ, які направляють свою діяльність на виховання підростаючого покоління, нам вдалося створити на базі бібліотеки освітньо-інформаційне

середовище за темою проекту. Юні відвідувачі отримують сучасні інформаційні послуги, вільний доступ до інтернет-ресурсів, кваліфіковану психологічну та юридичну допомогу, підтримку в інтелектуальному розвитку. Батьки підвищують свою компетентність стосовно виховання дітей та налагодження стосунків із ними.

За час реалізації проекту до участі в ньому залучено понад 800 осіб, створено ресурсний інформаційно-освітній центр, де крім бібліотечних послуг дітям та підліткам нада-

ється психологічна та юридична підтримка, що сприяє швидкій адаптації їх до життя у сучасному світі.

Для популяризації діяльності у даному проекті, підвищення іміджу установи, а також із метою залучення нових відвідувачів бібліотека підтримує тісний зв'язок із засобами масової інформації, веде блог «Поглянь у майбутнє» (<http://look-future.blogspot.com>), який протягом 2015 року відвідали 1176 користувачів. Поширення інформації про заходи проекту сприяє також розповсюдження виготовленої бібліотекарями, рекламної продукції: анонсів, буклетів, закладок, пам'яток, візиток тощо. ■

літер. Увазі присутніх було представлено книгу Любомира Белея «Ім'я дитини в українській родині», яка неодмінно в майбутньому стане у пригоді молодим батькам при виборі імені для новонародженого малюка.

Діяльність клубу «Biblio.inter.net.» сприяє організації дозвілля дітей, спілкуванню в соціальних мережах, вивченню основ комп'ютерної та інтернет-грамотності, створенню власних інтернет-ресурсів.

Для відвідувачів проведено ряд навчальних занять, зокрема: «Особливості спілкування в чаті», «Подорож до країни Інтерляндії», «Соціальні мережі як засіб віртуального спілкування і знайомств» та інші.

Читання у соціокультурному просторі дитинства: діапазон можливостей і партнерства

З досвіду співпраці комунального закладу «Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач» Запорізької обласної ради з громадськими організаціями м. Запоріжжя

ДАНИЛОВА Лариса,

в. о. директора Запорізької обласної бібліотеки для дітей «Юний читач»

Для кожної освіченої людини існує в житті особливо важлива річ – книга. Важко переоцінити роль читання у формуванні особистості. Для кожного читача неосяжний книжковий світ виглядає по-своєму, кожний шукає і знаходить у ньому самого себе. Один від дитячих казок торує шлях до Шекспіра, Данте, Шевченка, інший – від першого опису зоряного неба – до Енштейна й Кеплера, а хтось читає монографії Грушевського або Ключевського. Вплив читання на особистість завжди був об'єктом уваги філософів як минулого, так і сьогодення. Артур Шопенгауер органічною складовою процесу самопізнання вважав читання як напружений діалог духу з матерією, читання як знаряддя для пізнання світу і розвитку самостійного мислення.

Бібліотека для дітей – це осередок духовного становлення дитини. Вона допомагає виховувати потребу самостійно читати, розширює у відвідувачів читачькі інтереси, популяризує найкращі зразки української і світової літератури. За допомогою читання можна впливати на людину і формувати її світобачення, виховувати почуття патріотизму, вказувати на сімейні цінності тощо. Відомий і наукою доведений той факт, що читання високохудожньої літератури розвиває прагву, «чуттєву», пікуло голосного мозку, від якої залежить творче осяяння, натхнення, фантазія, аналогове мислення. Відомий французький мислитель Дені Дідро свого часу зауважив, що люди перестають мислити, коли припиняють читати. Ось чому бібліотекарі, особливо дитячих книгозбірень, так натхненно популяризують читання – щоб не дати суспільству деградувати. Тому і залучаємо якомога більше дітей до читання, проводимо курси і вікторини, лялькові вистави і майстер-класи, запрошуємо на зустрічі цікавих і неординарних людей, шукаємо нові інноваційні форми роботи з дітьми та організаторами дитячого читання. А ще беремо активну участь у роботі різних громадських організацій, які з-поміж інших напрямів діяльності займаються популяризацією читання серед дітей і дорослих. Запоріжжя сьогодні посідає одне з провідних місць серед найбільш читаючих міст України. Ми поступаємося лише Львову, Києву, Харкову.

Значний вклад у розвиток культури Запорізького краю вносить громадська організація «Асамблея діячів культури Запоріжжя», яка була створена 23 лютого 2014 року. Це спільнота однодумців, людей, які всі сили покладають на те, щоб надати нашій промисловій області сильний поштовх для розвитку культури. Члени «АДКЗ» ведуть просвітницьку роботу серед населення, створили «ВУЛИК» – Вуличний університет лицарів культури, організували роботу Мовного клубу, кіноклубу «Сходження», проводять фестивалі, акції, є генераторами цікавих ідей і напрямів роботи. Але найбільш вдалим, на мою думку, виявився проєкт «Запорізька книжкова

Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач» теж долучилася до організації «Книголісся». Дитяча література із фонду нашої книгозбірні була в центрі уваги малечі протягом трьох днів. А завідувач відділу обслуговування Людмила Леонідівна Дунай скористалася можливістю підійти до «вільного мікрофона», щоб в цікавій ігровій формі презентувати кращі зразки вітчизняної видавничої продукції. Літературні вікторини і загадки, читання вголос – це те, що найбільше привертало увагу дітей. «Книголісся» так полюбилися малечі, що організатори цього дійства вирішили проводити цей захід щомісяця. А від бібліотеки на свято читання «полетіла»

Баба Яга, яка доводила дітям, що казкові персонажі теж дуже люблять читати. Згодом малечі читачі зберуться навколо бабусі Дарини, яка принесе улюблені казки своїх онуків. А ще до «Книголісся» вирушать бджілка Майя.

Такі заходи поза межами бібліотеки стали невід'ємною частиною роботи нашого закладу. А популярність самої книгозбірні серед населення значно зростає.

Добрими друзями «Юного читача» стала малеча українського дитячого мовного клубу Запоріжжя «Солов'ята». Двічі на місяць, у неділю читальний зал відділу обслуговування дітей дошкільного віку та учнів 1-4 класів відкриває свої двері для маленьких і гомінок «солов'ят». Мова, якою спілкуються діти і дорослі – виключно українська, бо саме в цьому полягає сенс клубу: створити неформальне мовне середовище для дітей. Бібліотекарі з радістю готуються до цих зустрічей: підбирають книги і мультитки українською, запрошують малечу на тематичні заходи до «Ви-

толока», залучаткований у жовтні 2015 року. До участі в «Книжковій толоці» було запрошено понад сто видавництв України, серед яких «Видавництво Старого Лева», «Фонтан казок», «Школа майстрів», «КСД»... Запоріжці мали змогу відвідати творчі зустрічі і презентації нової літератури Сашка Лірника, Василя Шкляра, Євгена Положія, Ангіна Мухарського, Анастасії Дмитрук, Сергія Іванова. А родзинкою «Книжкової толоки» було створення дитячого простору «Книголісся». В затишній атмосфері серед улюблених книжок діти різного віку самостійно і з батьками читали і слухали твори українських та зарубіжних авторів, займалися творчістю, спілкувалися, обговорювали прочитане в неформальній атмосфері свята книги і читання.

тальні бабусі Дарини», разом із талановитими батьками співають українських пісень, розповідають про динозаврів і не тільки, читають уголос і відповідають на безліч дитячих запитань. Нам приємно, що такі зустрічі подобаються не тільки нам, а й маленьким «солов'яткам».

Добрі партнерські стосунки еднають нашу бібліо-

теку та Арабський центр Запоріжжя, який очолює лікар і громадський діяч Науфаль Хамдані. Спільні заходи стали дуже популярними серед школярів, адже кожна зустріч – занурення у світ східної культури, літератури, традицій і обрядів арабського світу. Пан Науфаль – дуже цікава людина, знає декілька мов, завжди відкритий для спілкування і співпраці. Він є активним учасником бібліотечного проекту «Мій рідний Запорізький край – колыска багатьох народів». Зокрема, один із заходів за його участі відбувся у формі «Жива бібліотека».

Міцна дружба еднає нас також і з запорізьким письменником-казкарем Олександром Виженком, автором «Абетки для дорослих ще й діток, щоби мовний цвів садок», «Байок Запорізьких», «Живиці-чудовиці», «Історії запорізьких козаків для веселих дітлахів», «Легенд та казок острова Хортиці». На ТРК «Запоріжжя» щотижня виходить проект «Казки від Санька Сита», а Санько Сито, як ви вже здогадалися, це і є наш пан Олександр. Бібліотека стала для нього улюбленим місцем зйомки передач, бо серед юнаг і пишеться, і творяться цікавіше. Він – активний учасник бібліотечних заходів і презентацій, а його відеоролики з казками, викладені в «Фейсбук», можна використовувати для проведення зустрічей, літературних читань, містецьких годин, подорожей в історію. Олександр Виженко переклав українською сонети В. Шекспіра, тексти пісень ліверпульської четвірки – рок-групи «Бітлз», пише байки, за приклад бере твори Г. Сковороди. О. Виженко – людина різномановна, натхненна, творча; ніколи не відмовляє в зустрічах, завжди радо приходить до бібліотеки, і першими поціновувачами його творчості є саме працівники книгозбірні.

Плідно співпрацює «Юний читач» і з соціальними, благодійними фондами. Разом із центром «Проміння» проводимо спільну акцію «Святий Миколай – дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківської опіки, дітям із сімей запорізьких військовослужбовців (учасників АТО); родин вимушених переселенців». Уже другий рік поспіль організуємо для цих дітей зустрічі із Святим Миколаєм у бібліотеці, проводимо цікаві екскурсії тазимними книжковими лабіринтами і, звичайно ж, з-поміж інших подарунків учасники акції отримують книги. Завдання бібліотеки і соціального центру полягає також у тому, щоб інтегрувати родини переселенців у громаду Запоріжжя через проведення майстер-класів, акцій зі збору дитячої літератури, проведення родинних свят, у тому числі і в недільному клубі друзів бібліотеки і любителів читання «Бібліокафе на Лобановського», який гостинно відчинив свої двері в читальному залі відділу обслуговування учнів 5-9 класів ще ми-

нулого року. Тут за чашкою чаю обговорюється прочитане, презентуються новинки літератури, з'ясовуються дитячі уподобання у виборі книг.

Для нас, працівників бібліотек для дітей, співпраця з громадськими організаціями відкриває можливості для реалізації нових ідей із залучення юних українців до книги і читання. Хочеться подякувати Ігорю Гармашу, Олександрі Сергієнко, Сергію Андруху, Денису Васильєву, Наталі Бабенко, Ользі Барановій та іншим громадським діячам Запорізького краю за активну роботу з дитячою аудиторією, за популяризацію книги, за розвиток культури нашого регіону. І я вірю в те, що незабаром і Запоріжжя буде оголошено ЮНЕСКО «Всесвітньою столицею книги». А чим ми гірші від Боготи, Мадрида, Нью-Делі, Амстердама? А може й кращі? 🍌

Формування інформаційної культури учнів початкової школи під час бібліотечних заходів

Ключові слова:
інформаційна культура;
бібліотечно-бібліографічна компетентність; співпраця вчителя і бібліотекаря;
Національна бібліотека України для дітей; читацький інтерес.

ЛЮКІНА Людмила,

вчитель початкових класів гімназії № 172 «Нікити» м. Києва

Сучасне суспільне життя неможливе без інформації, адже кожний щодня отримує, обробляє та передає її. Грамотно сформулювати свою потребу в інформації, вільно користуватися та обмінюватися нею, оцінювати, створювати якісно нову інформацію — ці вміння мають опанувати учні ще за шкільною партою.

І розпочинати роботу над їх формуванням варто вже в початковій школі. Завдяки змістовним заходам, організованим педагогами і бібліотекарями, можна виховувати інформаційну культуру, розкриваючи перед учнями чарівний світ книжки.

Важливу роль у становленні інтелектуально розвинутої та національно свідомої особистості відіграє спілкування з книжкою. Бібліотеку називають храмом духовності. І водночас вона є важливим культурно-інформаційним середовищем. У нашій гімназії значну увагу приділяють духовному розвитку учнів, тому вже з початкових класів ми формуємо інформаційну культуру учнів. Завдяки діяльності бібліотеки — потужного освітнього

центру з формування інформаційної культури — учні мають змогу:

- навчатися здобувати інформацію з різних джерел, друкованих чи електронних;
- ознайомлюватися з навчальною, науково-популярною та художньою літературою;
- розвивати навички роботи з каталогами, довідниками, енциклопедіями, словниками; реалізувати свої читацькі інтереси; дізнатися про нові надходження літератури.

Важливою складовою інформаційної культури учнів є бібліотечно-бібліографічна компетентність, що реалізується у таких вміннях і навичках роботи з інформацією:

збирання — вміння шукати і правильно добирати інформацію; опрацювання — навички аналізування, синтезування, систематизації та узагальнення інформації;

обмін — вміння презентувати, передавати та отримувати інформацію;

використання — здатність до регулювання інформаційних процесів, навички інтегрування нової інформації до набутих знань.

Формування навичок роботи з інформацією, активізація читацького та розвиток пізнавального інтересів учнів постають пріоритетним завданням і для вчителя, і для бібліотекаря. Ефективне його розв'язання уможливило їхня спільна діяльність. Співпраця нашої гімназії з Національною бібліоте-

кою України для дітей триває вже понад десять років. Протягом цього часу обіані у своїй справі фахівці бібліотеки допомагають учителям активізувати читачий інтерес учнів; формувати інформаційно-бібліографічні навички і вміння учнів; організувати позакласну діяльність та дозвілля учнів. Систематично для учнів гімназії проводяться різноманітні освітні заходи: бібліотечно-бібліографічні уроки, літературні ігри, вікторини, тематичні тижні, диспути.

Бібліотечно-бібліографічні уроки, основані на методі організованого спілкування з книжкою, значно підвищують читачку активність учнів. Під час проведення таких уроків учні розширюють свої знання про книжку, вчаться самостійно працювати з друкованими джерелами, правильно користуватися каталогами та іншими інформаційно-пошуковими ресурсами бібліотеки.

Більшість бібліотечних заходів засновані на ігрових діях. Адже учні під час гри ліпше засвоюють інформацію, подання матеріалу в такій формі підвищує інтерес до книжки, читання та користування бібліотекою.

На початку кожного навчального року ми проводимо екскурсію бібліотекою у форматі казкової подорожі. Уже з порогу бібліотеки учні потрапляють у атмосферу казки. У холі їх зустрічають чародійські фігури тварин і рослин. Сходами на другий поверх вони потрапляють до живого куточка, навпроти якого — розгорнуте панно з історії книгодрукування. Із-поміж зображень старовинних папірусів, ієрогліфів, сюжетів сучасного друкарства увагу учнів привертають чотири образи: німецький винахідник книгодрукування Йоганн Гутенберг, український періодичник Іван Федоров, слов'янські просвітителі Кирило і Мефодій. Про їхню життєтворчість учні дізнаються від бібліотекарів читального залу. Завершується оглядова екскурсія у кімнаті казок, де учням показують мультфільм, розповідають, як правильно користуватися абонементом і працювати в читальному залі.

Завдяки співпраці з бібліотекарями ми отримали змогу залучити учнів початкової школи до спілкування з книжкою як у навчальній, так і в позакласній діяльності. Зокрема, реалізуються такі важливі завдання: допомагати учням оволодіти читачими навичками, прищепити естетичний смак; формувати бібліотечно-бібліографічну компетентність учнів; розвивати творче сприйняття учнями навчального матеріалу, художніх творів; формувати навички критичного мислення учнів; сприяти розширенню кола інтересів учнів, їхньої літературної та загальної ерудиції; готувати учнів до переходу в основну школу. Також завдяки організації бібліотечних заходів ми урізноманітнюємо підсумкові або відкриті уроки для оцінювання знань учнів із літератури, історії, мистецтва тощо.

МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНТНОГО ЧИТАЧА-УЧНЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ:

- має загальні уявлення про бібліотеку та вмє користуватися абонементом;
- має уявлення про книжку та її структуру;
- користується довідковою літературою;
- частково вмє вибирати книги для самостійного читання;
- ознайомлений із каталогами, картотеками;
- потребує спільного читання з дорослими та обговорення прочитаного.

ТВОРЧА РОБОТА З УЧНЯМИ У БІБЛІОТЕЦІ

Колектив бібліотеки креативно підходить до розв'язання актуальних завдань сучасної освіти. Різноманітні форми співпраці бібліотекарів і педагогів: проекти, культурно-освітні заходи, програми та акції, що передбачають залучення до них учнів, не лише формують їхній читачий інтерес та спрямовують літєвальні потреби, а й мотивують стати активними читачами бібліотеки.

Учні нашої гімназії постійні учасники фестивалів дитячої творчості, конкурсів малюнків, поробок до певних свят, що відбуваються у бібліотеці. У нагороду вони отримують квитки на перегляд вистав до ТЮГу, що стимулює їх до подальшої творчої діяльності та формує відповідне ставлення до бібліотеки.

Під час бібліотечних заходів учні мають змогу спілкуватися з представниками сучасного літературного процесу в Україні, розширювати свій кругозір, дізнаватися про літературні новинки, поглиблювати знання з різних навчальних предметів та дізнаватися про особливості життя своїх однокласників в інших країнах.

Пізнавальним для учнів став проєкт «Вікно в Америку», організований Національною бібліотекою України для дітей за сприяння Центру інформаційних ресурсів при Посольстві США в Україні. Під час реалізації проєкту учні слухали мовою оригіналу казку «Троє поросят», яку їм читала заступник міністра культури США Джон Мак-Спін. Завдяки цьому проєкту учні також дізналися про культуру іншої держави, звичаї і життя дітей в США, умови їхнього навчання.

До участі у бібліотечних заходах ми активно залучаємо батьків, адже необхідно складовою формування читачої та інформаційної культури учнів початкової школи є спільне читання з дорослими, спілкування родини з книжкою. Завдяки анкетам ми визначаємо коло читачих інтересів батьків та учнів. Окрім того, бібліотечні заходи стають територією творчої самореалізації учнів. Так декому з них вже вдалося дати інтерв'ю або грати роль у короткометражному фільмі.

У межах національного проєкту «Україна читає дітям» наші учні відвідали зустріч із президентом Благодійного фонду «Обдаровані діти — майбутнє України» Владою Прокаєвою, яка читала учням

свої улюблені твори і відповідала на їхні запитання. Усі учасники від неї отримали запрошення разом із батьками відвідати фотостанцію «Зірки. З книжкою в серці», яка відбувалася у Шоколадному домі. Газета «Комсомольська правда в Україні» висвітлює цю подію, а учениця нашої гімназії дала інтерв'ю цьому виданню.

Зацікавити учнів у користуванні бібліотекою, спрямувати їх на співпрацю ми змогли, залучивши їх до створення позитивного іміджу бібліотеки. На власній міні-кіностудії бібліотеки створено короткометражний фільм «10 причин відвідати бібліотеку». Режисер Ольга Шемота, керівник театру-студії «Мандри», обрала акторів із числа читачів бібліотеки. Головну дитячу роль у презентаційному ролю зіграла учениця нашої гімназії. Усі актори фільму отримали нагороду під час закриття Всеукраїнського тижня дитячого читання «Незвичайні імення».

Сприяття формувано в учнів почуття відповідальності, уміння працювати в команді, презентувати роботу можна також під час проведення майстер-класів тощо.

Для того, щоб активізувати читачий інтерес та допомогти обдарованим учням здійснити перші кроки, у бібліотеці у 2011-2012 рр. була розпочата акція «Срібна читачка книжка», яку започаткувала письменниця Євгенія Пиріг. До творчого діалогу з юними читачами залучили сучасних митців різних жанрів для спільного створення унікальної великоформатної книги. Суть спільного книготворення полягала в тому, щоб кожен із учасників або група розвинули окрему сюжетну лінію на запропоновану тему. Учні нашої гімназії запросили створити одну із сторінок детективної історії. Загострення сюжету стало несподіванкою для учнів. Письменник Олександр Єсаулов, який полюбляє писати детективні історії, допоміг учням продовжити сюжетну лінію, а художниці Олександра Манькута та Мариса Рудська втілили фантазію на малюнках. Учні із задоволенням створили відеорепортаж про розслідування.

У бібліотеці часто відбуваються цікаві та змістовні зустрічі учнів із дитячими поетами і письменниками. Так, під час презентації книги Ірини Звоник «Сказка о кузнечике-музыканте и его чудесной скрипочке» діалог з автором на основі учнівських малюнків перетворився на своєрідний урок доброти. Під час уроку письменниця разом з учнями міркували про такі людські чесноти, як доброта, щирість, дружба, прощення. До того ж ніхто не залишився поза увагою письменниці, кожен учень отримав книжку з її автографом.

Нові читачки та художні враження учні отримали на заході, присвяченому 80-річчю Всеволода Нестайка. Твори українського письменника «У Крайні Сонечках Зайчиків», «Чарівні окуляри» є улюбленими для багатьох. Особливий інтерес в учнів викликала екранізація «Тореадорів з Васюківки»

(1965), яку продемонстрували під час заходу. Так, переглядаючи кадри фільму про життя своїх однокласників, учні мали змогу порівняти його події з сучасністю.

Аби процес вивчення читачської культури учнів, їхнього інтересу до книжки і читання був безперервним, у бібліотеці діють різноманітні програми та акції як протягом навчального року, так і під час канікул. Заходи, що дають учителю змогу урізноманітнити дозвілля учнів, водночас спрямовані на формування бібліотеко-бібліографічних навичок учнів, їхньої інформаційної компетентності.

Літня програма «Бібліотечне літо», організована працівниками бібліотеки, передбачає книжкові відкриття, змістовні зустрічі та приємні несподіванки. Це програма для організації дозвілля учнів-користувачів бібліотеки, що охоплює різні напрями, які самостійно обирають учні відповідно до своїх читачьких інтересів. Програма «Бібліотечне літо» проходить уже кілька років поспіль та має три підпрограми: червону, сімю і зелену, кожна з яких містить пізнавальні завдання. Кожен учень може взяти участь у заходах, запропонованих у трьох підпрограмах.

Учні дуже зацікавила акція «Не проси книжку». Щопонеділка вони мали знайти на абонементі книжку-сюрприз, позначену спеціальною позначкою: ноткою, квіточкою, метелечкою. Хто встиг прийти першим і знайти книжку — отримував її для читання вдома. Кожного разу учні шукали нову книжку. Вони мали вести облік прочитаного та нотувати свої враження у паспорті читача.

Окрім популяризації читання та користування бібліотекою програма «Бібліотечне літо» дає учням змогу відчутися себе дорослими, адже за виконання завдань учасники заходу заробляють бібліотечну валюту — Біблі. Назбиравши достатню кількість Біблів, можна придбати нову книжку. Відчуття відповідальності за свої рішення та усвідомити, що до їхніх думок та інтересів прислухаються, учні могли, коли допомагали видавництву: читали рукописи, щоб визначити, чи цікава книжка майбутнім читачам, варто її друкувати чи ні. Таке завдання їм запропонували в межах зеленої підпрограми «Бібліотечне літо».

Для учнів, які відчувають у собі здібності промутера, у межах синьої програми «Бібліотечне літо» передбачено завдання «Допоможи стати читачем!». Аби залучити друзів до читання, учні можуть писати відгуки про прочитані книжки на своїх сторінках у соціальних мережах та обов'язково у групі бібліотеки ВКонтакте, а також читати малюкам у літньому дворі бібліотеки.

Отже, за широго бажання педагогів прищепити учням любов до друкованого слова та тісної співпраці з бібліотекарями можна ефективно формувати інформаційну культуру учнів уже в початковій школі. ■

Творчість як засіб розвитку особистості

ЛЕБЕДЄВА Кристина,

провідний бібліотекар відділу мистецтв
Миколаївської обласної бібліотеки для дітей м. В.О. Лягча

Якщо ви бажаєте, аби дитина розвивалася гармонійно, відкрийте для неї чарівний світ – світ творчості!

У сучасному житті творчі особистості дуже потрібні. Звісно, не кожна дитина має творче мислення, але його можна виявити і розвинути. А розвивати творчі задатки потрібно якомога раніше. Творчість дитини – це її спосіб самовираження, самоутвердження, саме завдяки творчості яскраво розкривається її індивідуальність. Для того, щоб зрозуміти, які задатки є у вашої дитини, їй необхідно спробувати себе в різних видах діяльності. Саме тому деякі батьки віддають своїх діточок відразу до декількох гуртків та секцій (малювання, танці, спорт тощо). А дитина, спробувавши себе у різних напрямках, обирає той, який їй найбільше «пригає до душі». Але буває і так, що батькам «дуже пощастило», адже їхня дитина виявилася талановитою в усьому, і залишити жоден із гуртків не бажає. Тут найголовніше, щоб сил і терпіння вистачило і дитині, і батькам.

Діти, які відвідують арт-гурточок «Хобі і ти», що розміщений у відділі мистецтв Обласної бібліотеки для дітей ім. В.О. Лягча, теж паралельно відвідують ще декілька гуртків та секцій, які не пов'язані з декоративно-прикладним мистецтвом. Та наполегливості, таланту і сил їм не позачити. Наш арт-гурточок зайняв свою нішу в дитячому малюничому серці. І ми за це їм дуже вдячні. Тількино переступивши поріг відділу мистецтв, діти занурюються у світ творчості й фантазії. Тут нема телефонів, смартфонів, планшетів, а є книги, друзі, творчість і гарний настрій. Ми намагаємося, щоб діти відчували себе на заняттях гуртка розкрито і невимушено.

Творчі здібності можуть розвиватися тільки у творчій діяльності. Тому і книжкові виставки ми оформлюємо так, аби дитина, взявши до рук книгу про оригамі, відразу могла спробувати щось змайструвати власноруч. Адже поряд із книжкою є папір і ножиці, а на виставці, присвяченій темі малювання, ви обов'язково знайдете чистий аркуш паперу і олівці. Наприклад, отримавши чудові книжки від видавництва «Майстер-клас», ми оформили книжкову виставку, присвячену цьому незвичайним виданням. Чим же вони незвичайні? Всі ми добре знаємо, що перш ніж з'явиться книга, автор пише текст, а вже потім художник за текстом малює ілюстрації до твору. А до наших рук потрапили «книжки-нашпак» — спочатку художник намалював малюнок, а вже потім до нього писався текст. Ось такі чудо-книжки! Поряд із ними ми розмістили кольорові олівці і фарби, альбом «Мальовані історії наших читачів» і запропонували відвідувачам намалювати свої історії, а розповіді до них напишуть наші письменники. Ця ідея неодмінно сподобається тим, хто любить, уміє або на-

віть і не вмів малювати, але має безмежну і бурхливу фантазію.

Ефективність розвитку творчих здібностей залежить від нашого вміння організувати творчу діяльність дитини, адже якщо завдання для неї будуть доступними, то і працювати їй буде легко і цікаво. Складність завдань повинна бути узгодженою з кожним кроком творчого розвитку дитини. Адже найголовніші здібності – це добре серце, талант і любов. Саме вони допомагають по-справжньому розкритися і розцвісти всім іншим талантам дитини.

Щоб навчитися різним видам творчості, необхідно бути постійним членом нашого арт-гуртка. Бібліотекар завжди готовий допомогти у будь-який час. Ми не маємо права на відмову, адже це може стати фатальною помилкою у подальшому розвитку творчих здібностей дітей. Та все ж таки, більшість наших читачів мають шалене бажання бути учасниками арт-гуртка «Хобі і ти» і відвідувати кожне його заняття. Адже «Хобі і ти» – це безліч цікавих занять з різних видів творчості. Наприклад: замальовки на кавасольках «Ірі, Тані, Кої», Олі – помалюємо на кавасолі», витівки зі солоного тіста, бісерні візерунки, сувеніри до Великодня, «Справжня КОТовася-фотка з різних матеріалів», «Сердені» привітання (святкові листівки до Дня Святого Валентина), «Подарунок для мауси власноруч», «Як самому зшити класичну ведмедика», «Пластична абетка», малювання у стилі «класографі», «Квітковий епос» з бісеру, «Створюємо новорічні прикраси» тощо.

Крім декоративно-прикладного ми залучаємо наших гуртківців і до театрального мистецтва. У відділі є справжній ляльковий міні-театр, який власноруч змайстрували самі бібліотекарі. Наш міні-театр дуже подобається юним читачам. Кожен із них одночасно може відіграти собі і актора, і режисера, і сценариста, і сфларом...

Фантазія немає меж. Діти залучають до гри і нас – бібліотекарів, але головні герої – юні читачинки, і їм, як кажуть, і «прарор у руки».

А ще гурток «Хобі і ти» – це живе спілкування з однолітками-однодумцями, безліч друзів та просто веселе і корисне проведення вільного часу.

Ми не претендуємо на місце мистецтвознавця-професіонала, адже кожен повинен займатися своєю справою. Ми, в першу чергу, бібліотекарі, а тому для нас найголовнішим завданням усе ж таки є залучення дитини до творчості через книгу або навпаки. Жодне наше заняття не обходиться без книги, саме з неї ми черпаємо цікаві теми для наших творчих занять. Безліч книжок, які є у фондї нашого відділу, стають нам у пригоді. Завсичай малечу, яка приходить на заняття гуртка, легше залучити до творчості, ніж дітей середнього і старшого віку. А особливо тих, які жодного разу не відвідували наш гурток. Їхні батьки згадали час, не залучивши дитину своєчасно до жодного виду діяльності. Тепер виявити їхні творчі здібності буде набагато складніше. На заняттях гуртка, перш за все, ми виховуємо творчу, наполегливу, цілісну особистість: формуємо у дітей стійкий інтерес до художньої діяльності, виховуємо увагу, акуратність, цілеспрямованість, принципіально навички роботи у групі, формуємо доброзичливе ставлення один до одного. Ми робимо все, що в наших силах, і навіть маємо неоподібні результати. Багато вихованців нашого арт-гуртка згодом зустрічають на своєму шляху професійних учителів малювання, декоративно-прикладного мистецтва, педагогів художніх шкіл... Вони навчають їх далі, створюючи справжніх професіоналів. А нам від цього велика і щира радість, адже і ми доклали часточку у їхнє професійне зростання.

Наше першочергове завдання – не загубити жодного таланту, дати кожному з них можливість розкрити все краще, залучивши природу. 🍀

Я бачу дош так

ГРОМКО Євгенія,

читачка Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей
м. Т.Г. Шевченка, учениця 6-Б класу

Однією з принципових особливостей сучасної освіти є постійна і глибока увага до проблеми залучення молоді до світу літератури і мистецтва, краси дійсності.

Оскільки проблема збереження у дітей творчого начала, яке в наш час пригнічується могутнім потоком зайвої інформації, стає дуже актуальною, пріоритетним завданням відділу підліткового читання та інформаційно-консультативних послуг користувачів є безпосередній вплив бібліотекарів на розвиток здібностей підлітків до творчого мислення та забезпечення комфортних умов для виховання освіченої, духовно збагаченої особистості.

Бібліотекарі, працюючи з підлітками, намагаються допомогти розкрити потенціал юнаків та дівчат, задіяти їхні можливості, відкрити творчі сили, наповнити їх відчуттям власної спроможності. Адже задатки творчості є у кожної дитини, і необхідно їх лише розкрити та активізувати. Саме тому, головною метою бібліотекарів є поеталне створення умов для максимального розвитку талантів користувачів, а в основу цієї роботи покладено такі принципи: «Усі діти талановиті. У кожній дитині — диво, чекай його». Прояви творчих здібностей можуть бути різними — від яскравого таланту до скромних і малопомітних, але суть творчого процесу однакова для всіх і полягає у формуванні духовно збагаченої, гармонічної та практичної особистості. Сучасна бібліотека для дітей — це місце, де діти можуть

провести цікаво і змістовно свій вільний час, де дається жива інформація з книг, працюють гуртки, проводяться масові заходи, нарешті є можливість поспілкуватися у затишній, майже домашній, обстановці. А ще — проявити свої творчі здібності, розкрити себе. Саме про таку талановиту читачку нашої бібліотеки ми хочемо розказати і поділитися її талантом з усіма читачами цього видання.

Євгенія Громко — учениця 6 класу — наша постійна та активна читачка майже від самого народження. Навчившись читати у три роки, сьогодні Женья вже має свою власну домашню бібліотеку — понад тисячу книжок.

У цьому чудовому світі книг для дівчечки усе — знання, природа, герої, друзі, відчуття. Це допомагає їй брати участь і практично завжди перемагати у різних всеукраїнських гуманітарних та природничих конкурсах. Часто спілкуючись з філологами, Женья відзначає: «Вони бачать світ по-іншому. Такі спостереження спробувала записувати і я. Словами так можна малювати, грати, як на інструменті. От і виходить картина. У мене — картина «Дош...»»

ДОЩ ЯК ВІН Є

Ви просто його не знаєте!

Ну хто вперше сказав, що дощ плаче?! Та не плаче він, заповнює. Мабуть, той «хтось» мав логаній настрій, подивився у вікно – і пустив сльозу...

А ось інші «хтосі» вимкнули свої гаджети, бо тако сказав, що гроза наближається, і сидять сердяться. Немає щоб поспостерігати за тим, як краплинки дощу граються з листям, заповнюють сумні сухі місця на асфальті, митють вікна... Ні. У цих «хтосів» горе – немає доступу до Інтернету.

Надзвичайно розумні книжки взагалі називають дощ, страшно повторити, «елементом кругообігу води в природі».

Ну чому все так?!!

Люди! Прошу! Перегляньте своє ставлення до дощу!

Дощ – це чудо!

А от накрapati, лити, мочити, освіжувати – це в дощу робота така. А як ви продовжите цей ряд?

А ви бачили дощ?

Ви що сховалися?!

Та хоч би зі схованки поспостерігали це дійство. Візьміть, наприклад, найлегшій пристрій-схованку – парасольку, якщо боїтеся промокнути під час експерименту, і ходіть спостерігати.

Іноки мені здається, що дощ самотній. Дійсно, люди порозбігалися, повтікали, підмочилися, скаржаться на недовиконані через дощ справи. На вулицях пусто. Тоді я йду до дощу в компанію. Щоб йому не сумно було. Не можу відмовити собі в задоволенні поспостерігати за цим чудом.

І так, на арені подвір'я – дощі!

Ле, мочити, заливає, змиває... І таким він був завжди.

Іноки мені здається, що в дощу є багато прихильників. Вони його і малюють, і оспівують...

Я бачу дощ так.

У нас дощ. А подруга телефонує, що в неї в місті у цей час немає дощу. Отже, він прийшов до мене. «Іди-іди, дощику!..», а тоді – в місто моєї подруги. Будь ласкавий!

А ви бачили, як дощ напуває землю? От гляньте, як заповнюються тріщини в землі після довгої засухи. Я в такий час колись спостерігала стареньку бабусю. Краплини (не дощу!) сліз потекли по її обличчю, і прошепотіла: «З хлібом будемо».

Які дощеві слова ви знаєте?

Оце і все?

Я пропоную поповнити наші словники такими дощословами: іменники – дощенко, дощина, дощентко, дощівка, дощів'я, бездощя, передощ, мікродощ, веселкодощ; прикметники – дощечний, дощовитий, дощелий, дощоденний, дощовий, найдощівшій; дієслова – дощувати, дощнути, надощити, придощити, піддощити; дисприкметники – надощений, задощівлий; прислівники: дощо-дощо, дощово, дощово-предощово.

А що кожне з них означає, уточнімо!

ДОЩОСІМЕЙКА

Стривайте! А непогано було б нам поглядом із землі познайомитися із членами дощової сім'ї – Дощ, Дощиця і Дощенята.

Ось Пан Дощ, Дбайливий господар. Назбирав дощових матеріалів. Обдумав, коли і де потрібно прийти. Посправлявся.

Пані Дощиця – справжня красуня. Встигає все: господарство обходить, за кожною своєю краплиною й за краплинками своїх дощентя дглядає. Навіть встигає з іншими дощицями про се про те подошосілкуватися.

І ви вважаєте, що дощентя не грають у футбол? Чи старші дівчатка дощентя не задивляються в люстерка? Даремно ви так думаете! Навіть водні планшети в них є. Та й не тільки погоду вони там переглядають. Звичайні сучасні дощентя.

Трішки познайомилися?

Коли, куди і як йти Пан Дощ часто домовляється із родиною Пана Грому, з Пані Блискавкою. Спілкуються секретно, мовою її величі Природи. Ту мову-змову іноки навіть вчені-метеорологи не розуміють.

Дивина, але старі люди цю мову розуміють. Прикметами її називають. Вони ж живуть серед цих прикмет – ближче до Природи. Тому й розуміють.

Ось за вологеньким шалашинням цибулі можна здогадатися, що скоро дощ. Низький політ ластівок, жабокрякі та й сіль змокріла... «Бути дощу», – каже Бабуся.

А як за асфальтом в місті узнаєш наближення дощу? Жаби далеко. Сіль у суперупаковці. Та й лікарі вже відверто визнають: найкращі ліки від метеозалежності – робота на землі.

Мабуть, місце, де звучить дощова мова, – на природі.

Дощі практично не відпочивають.

Ось невеличкі хмарки – це в них навігатори, які гарненько видивляються, що дощеві слід буде залити.

Підігнав Вітер хмарки, зібрав їх. Є дощовий матеріал. Серед нього і великі перші краплини-розвідники, і безліч невеличких краплин, і краплі-нитки, які під час зливи зв'язують хмари із землею.

Згідно із розробленою Дощем тактикою, першими на землю спадують Дощенята. Та й, чесно кажучи, не терпиться їм у дощовій справі, не сидіться! Там вони зачекають дорослих дощів, подивляться, що слід робити, – подорослішають.

За дітками послідають Дощіці. Саме їм випадає і граціозне омивання кожного листка на деревах, і стрибання на пелюстках, травинках, павутинках. А які узорі малюють вони на склі! От уже вишукане дощожинство!

Все ж залити, наповнити землею, наповнити водою – місія Дощу. Його Велич – очисник Землі. Де є дощі, там є життя.

Дощі зливаються зі своїми родичами і, будьте певні, через деякий час вони знову зберуться на небі.

Все буде, як завжди. Зберуться, підготуються, зіллють...

Дощі практично не відпочивають.

У кожного своє захоплення. Дощі любить роздивлятися людські парасольки.

Ось ця, гарна, веселкова. Її власниця – юна студентка, що саме намагається зайти у напхану маршрукту. Ось ця – чорна, мережана білим. Це – парасолька літньої пані, яка зараз поправляє свій вишуканий капелюшок.

А ця – весела, зі смішними заячими вушками, дитяча. Ой лишецько! Чому під нею стоїть одна-однісінька маленька дівчинка, без батьков? Ще й плаче!

Якось би зарадити! Дощі думає: «Ось ви, дядечко, куди поспішаєте, чому дитині не допоможете, бачите ж, дівчинка загубилася?»

Через мить чує: «Дівчанко, чому ти тут сама, чому плачеш? Загубилася? Не бійся. Знайдемо твою маму!»

Почув – і радісно йому, бо знає, що мама парасолькою обов'язково знайдеться!

Дощограція пані Дощіця серед купи домашньої роботи (ви вже з нею децю знайомі), пропливаючи хмарами по небу, ну не може не зазірнути в якусь із люстерок – чи в море, чи в ставок, чи в якусь хоча б калюжку. То краплини підчепурить, то веселковий макіяж підкоригує. На фітнес слід встигнути. А скільки клопоту з цимми дощодітьками!...

Хто ж може здогадатися, скільки їй років... ой, днів?..

Який же вік у дощіці? А в дощі?

Та хіба це принципово? Їхня ознака – краса.

Веселка – це Дощовий місток між землею і сонцем.

«Веселка – це явище природи, викликане потраплянням сонячного світла на дощові краплі,» – сухо розповідають книжки, написані сивими професорами.

Веселка – це хенд-мейд. Так, так. Рукотворна. Дощенята ж бо такі цікаві! Ну не можуть зупинити їхньої цікавості мамині пояснення «це не на часі!», «це замалі ви, щоб вже дощити!».

От і сплітає час від часу дбайлива матуся Дощиця веселковою місточком, щоб могли рідні краплятка спускатися і пізнавати землю. Різноманітних ниток добирає – на землі кольори підглядає, ниточки веселки позичає у трави, сонця чи квітів.

Як збіжить квалливою мжичкою дощенята, розсипляться... Бачуть – квіти. Ба! Такі ж кольори, як на маминому місточку!

«Який же прекрасний світ, мамочко!» – А Дощіця знай, відміває їх після прогулянки. Поспішає, ще ж місток-веселку слід встигнути розплести, а тоді ж коліскову продощити...

Хочете поспостерегіти за дощенятами, коли вони подощать до дощошколи, помжичать, понакрапають?..

Так. Дощомчать, дощать або і повільенько мжичать дощенята до школи, думаєте на дощозшільному автобусі. Ні, це ж сумно. Це ж як у закритому посуді. Та ні. Вони на своїх краплинах дощодоходять, дощомчать, дощоплентаються – як хто.

Погляньте, ось вчителька Річка Джерелівна. Поважна пані. З кулькою дощозашитів повільно, як на фініші, наближається, виділяючись із інших дощів. Дощенята знають: вона ї зауважень не любить робити, – мабуть, себе дощеним пам'ятає.

«Та що там тим дощенятам вчити? Крапати та лити вони ж і так уміють! Спробували б ось дробити звести до спільного знаменника або запам'ятати перших навколосвітніх мореплавців!» – певне подумали ви.

Правду скажімо, не так це ї легко – бути дощочнем! Всяке буває, але, як кажуть поважні вчителі, найважче дощозшколярам всидіти. Діти-індіго.

Ось сьогодні за розкладом у наших героїв дощомова. Так вони, бешкетники, замість того, щоб вивчати дзюркотливі звороти та дощову лексику, малюють на піску або на пиляці Місячні кратери і мріють про зустріч з дощоприбульцями – краплями з Марсіанських річок.

На предметі «Історія всіх дощів» заслухуються у тихий дощ-екскурсію Вчителька Доща, що аж дощодвінок їх створює.

Дощогеографія – важкий предмет, але ж для дощів настільки важливі, що ї перекопувати нікого не доводиться. Тому (по секрету вам скажу) вчора малі Дощенки просили своїх тат До-

цві піддопомогти з цією наукою. Дош! розповідай залюбки, адже це йонає улюблене ремесло, справа життя, як кажуть.

А поглиньте на роботі Дошенят-рукодільниці! Узори з кольорових краплин, краплини на тлі зеленого листа... Ото вже краса! Виростуть – стануть прекрасними мамами-дошцями.

Слухайте, друзі! Чи не помітили ви, що у нас із Дошенятами багато спільного?

Дітлахи вдягли теплі козушки, повиходили з дому і стали гратися, пустувати, радіти, сміятися і бавитися.

Дітлахи вдягли теплі козушки, повиходили з дому і стали гратися, пустувати, радіти, сміятися і бавитися.

«Почекайте, тут же повтор. Це, мабуть, помилка,» – певно, подумали ви.

У другому випадку, звісно, йдеться про людських дітей. Так, вони теж повибігали. Та хіба ви не впізнали в першому реченні грайливих Дошенят? Це ж вони першими вбігли гратися в зимових козушках-сніжанках! Бавляться, сміються, пустують! Не холодно їм – мама Дошниця до зими підготувала кришталеві одяжки.

Не вбігли б дощові сніжанки – не виспала б і людська дітвора.

Між дітьми й Дошатами немає різниці.

Сніг – це, безумовно, зимовий дощ...

І чому всі кажуть: «З першам снігом»? По-моєму, слід казати: «З першам кришталевим дощем!».

НОВИНИ З ЖИТТЯ КРАПЛІН

Вчені, коли б описували краплини, написали б що це структурні елементи дощу. Як сумно! Наука, як завжди, нічого не відчуває. Ні характеру кожної краплини, ні краси. Позабували дорослі й улюблений з дитинства мультяк про Капітошку (ї це лише про одну краплинку!!!). Або й взагалі візьмуть краплину під мікроскопічне скло – і дивляться, дивляться... Що вони можуть там побачити, якщо в переляканій від такого експерименту краплини дух перехоплює, як у дітей під час медогляду.

Любі вчені! Розверніть свої мікроскопи і подивіться з другого боку на краплини за межами Ваших страшних лабораторій.

Краплини дощу, роси, звісно, не штучні дистильовані краплини з чайника.

Це – живі створіння матінки Природи.

Про них цей розділ.

Лист – це батут для краплин.

У склі – можна собою помилуватися.

А от дах для краплин – це гірка.

Увиди себе хоч трішки краплиною?

Тоді помалюйте на піску небесні кулі...

Заирніть-но у щільну спраглої без дощу землі... Або зробить добру справу – крапнєть на голову вкрай заклопотаному чоловіку, якому від роботи немає коли вгору глянути. Хай глина в небо – і без метеорологів побачить, що дощ наближається...

Увляйте частіше себе малесенькою, але все-синою краплиною – і ваше життя буде радісним.

ДОБРІ СПРАВИ У КРАПЛІН

Ось на даху, між шаферинами, застрягла на-сінінка тополі. Вітер не доніс її до землі – така вже доля цієї літунки. Жива. Звичайно, хоче прорости. Дах гарячий – засихає бідолаха.

«Краплини, допоможіть! Ми ж з вами усі діти Природи.»

Подощило. Летять краплини, змивають дах. Як думаєте, змиють на землю нашу нашіну? Ні, наляють. Дадуть можливість прорости. Стати малесеньким деревцем на даху.

І це не чудо природи?

Чому так коротко і сумно кажуть: «Вітер з дощем».

Ви просто досі не чули мелодію вітру. А вона є, будьте певні.

Музиканти, певно, що мелодію чують більше.

Є люди, які під час вітру чують не лише скрип відірваної дошки (хоча й там є що послухати!), не лише композиції незачинених дверей, не лише тріпотіння випраного одягу на шворці...

Тільки прислухайтеся – і ви обов'язково почуєте більше.

Почуйте музику вітру. Почуйте краплини дощу. Коли вітряно, краплини кружляють у вальсі.

Як вітру це подобається!

От він запросив це жіноцтво до танцю «Вітер з дощем».

Павук побачив краплину на своєму павутинному володіні й посліає. Ні, не налитися з неї. Він вірить, що то якісь діамант застряг серед його дорогоцінних-предорогоцінних ниток.

А чи не ідеальний витвір Природи ця краплина?

Дійсно, і обрамити її може тільки Природа. Павутиною або, наприклад, листочком. А ви бачили ще якісь обрамлення цього чуда?

Особливий вид краплин – це роса.

Вони великі. І відбиття кольорів у них найбільше. Такі собі квітки дощу.

Погляньте на цю краплину. Вона зачепилася між голочками ялинки.

Я боюся, щоб вона не покололася (від ялинок цього можна очкувати).

Не струшу. Обходжу. Обдивляюся. Пригладую до неї.

А ось який ракурс! Дивлюсь через краплинку на сонце.

Ви таке колись бачили?

Тоді ви знаєте, що я зараз бачу. Різані барви на тілі краплини. Живі, неспокойні. Переливаються. Чи це від легенького вітерцю, який погойдує гілку ялини?

Даремно я хвилювалася. Її тут комфортно, приємно, весело.

Та й ялинка не схожа на таку, що наколює на свої голки-шпалки своїх однопородників.

Чому при метеопрогнозах нічого не повідомляють про життя краплин? Лише «дощ», «відсутність опадів»... Або «на дорогах туманно». А на узбичках, в полях, лісах? Про маленькі краплини туману хочуть знати не тільки ж водії. Ось моя бабуся говорила, що, коли туман – городину поливати не потрібно. Ймовірно, тих краплин вистачає рослинам. І це чудово!

Краплини кругом. Це не залереваши. Вчені навіть називають це «вологістю повітря».

А от переглянули б прогнози ставлення до краплин – і метеопрогноз краплин зазвучав би так: «Сукупність дрібних краплин (туман) буде на всій території України. Завтра Природа надішле більше краплин на поля, адже вони попросили це для добрих врожаїв. У містах густина невеликих краплин (видимість), і тільки вранці, дещо заважатиме рухові транспорту. Рекомендуємо пройтися на роботу, до школи пішки. Частина краплин проникне навіть до офісів, якщо не закриває квартирки. Не знімайте прання: воно набере краплин і ополощеться в живій воді, а не в тій, що з кранів. І наостанок, лікарі рекомендують вдихання краплин для здоров'я, особливо легень та шкіри. Бережіть себе! Гарного вам усім на завтра туману».

ЕКОЛОГІНІ ДОЩІ

Дощі є різні. От, кажуть, там, де Екватор, вони щодня йдуть. Так призвичаїлись. Чи то їм подобаються танці місцевих жителів із закликанням дощу, чи, може, відчувають, що без них ароматні банани не даватимуть врожаї весь рік. Живуть там серед зелені, в повітрі. Ось такі вони.

А є на землі місця, де дощі довгоочікувані. Чи вони надого ходять в гості до інших дощів? Чи не закликають їх там люди, бо зайняті пошуком води? Цим дощам би задуматись.

Інші ж дощі (серед них і наші) нормально часті і нормально рідкісні. Ну було колись, що і боги ними правили, і люди боялися грізяти, щоб не бути покараними бездощ'ям. Вчені кажуть, що вже ось-ось навчаться керувати дощами, можуть переселити їх на інші планети.

А може, якось з дощами домовитися? Вони ж із природи. Чи, як люди обцяють, не забруднювати світ, чи краще вивчити кожен штрих природи... Дощі ж на добро!

Є штучні дощі. Людина хоче повторювати за природою. Чому ні, адже взрець такий прекрасний.

Найрізноманітніші поливалки, змінвалки... І навіть душ – це все не дощ, а так, легка функціональна подібність.

Дощ створений природою, тому він, як наприклад і людина, має природну красу, природну душу, і природний розум. Так, так, це розумна вода.

Повінь. Це робота дощу?

А річка як вважає?

А вона ж була колись повноводною?

Може, люди давно не розчищали її джерел?

Не спитавши ж, розіслали на її колишньому законному річчій свій город, щоб поливати городину недалеко було?

Вийшла з берегів? А де її береги, люди пам'ятають?

Каміння, звісно, мовчить. Але ж вода говорить!.. Ви ж, очевидно, чули схожі звуки води на греблі і під час зливи. Це не лише релакс, це інформація. У цій мові – і відповіді на питання, і попередження, і прохання поваги.

За чистоту в моєму місті відповідає дощ.

Кажуть, місто колись мило спеціальні машини. Чи в них закінчалась вода, чи вони зламались, чи поїхали мити інші міста – невідомо.

Люди! Якщо ми не смітитимемо, не заплямуватимемо, не загазовуватимемо, – то допоможемо дощу обробити наше місто лише легким косметичним прибиранням. Нікому ж не хочеться часто робити генеральне прибирання.

Допоможемо дощу!

Крапає вода з крану. Вона виміряє час.

Може, це такт в музиці?

А це не серцебиття?

В одній краплинці дощ – світ...

Ви так не вважаєте?

Коли дивитися на відображення світу в краплині води, тоді там все видно, і небо, і рослини, і водоїм, і нас... Світ природи.

Усе живе від води, і в воді – життя, наш світ.

А може, в одну краплинку води входить щось більше, ніж світ.

А коли дивитися на світ через склянку води?..

Зіркові читачі зіркової бібліотеки

КОВАЛЕНКО Оля,

Т. в. о. завідувач відділу обслуговування дітей дошкільного та молодшого віку Національної бібліотеки України для дітей

Чи мріяли ви коли-небудь потрапити до Голлівуду, стати мегалюпулярним і одного разу побачити своє ім'я серед найпопулярніших людей планети на Hollywood Boulevard (Голлівудський бульвар) у Лос-Анжелесі... Саме так зазвичай ми розпочинаємо свою розповідь про нашу бібліотечну «Алею Зірок Читання» та про акцію «Активний читач», що стартувала в 2015 році у відділі обслуговування дітей дошкільного та молодшого віку Національної бібліотеки України для дітей.

Ну хто в дитинстві не мріяв стати знаменитим, раптом одного дня прославитися якоюсь доброю справою, досягти успіху?! Мрії ці зазвичай пов'язані або ж із героїчним вчинком, або зі сценою – телебаченням, театром, естрадою... Мабуть нікому в голову не приходило, що можна прославитися читанням – таке негероїчне камерне тихе заняття серед більшості однолітків не таке вже й популярне. Дитячі бібліотекарі вирішили виправити ситуацію. У бібліотеках України проводяться безліч акцій на визначення кращих читачів, найкращі з яких потім стають переможцями Всеукраїнського конкурсу дитячого читання «Книгоманія», отримують у подарунок казкову мандрівку до Львова, участь у суперакціях, подарунки, нагороди, визнання та багато іншого.

Але ж це все для читачів середнього та старшого віку – вже «сформованих» переконаних читачів. До того ж за умовами «Книгоманії» нагороду-подорож отримують лише два учасники з цілої області. А що ж маленькі – ті, хто робить свої перші кроки на цьому не простому, але прекрасному читачьому шляху? Можливо їм потрібна наша підтримка, певна мотивація, щоб не зупинитися, не пристати в якийсь момент до більшості – до тих, хто не вважає за потрібне читати книжки? Так розмірковували бібліотекарі відділу обслуговування дітей дошкільного та молодшого віку НБУ для дітей і вирішили не просто акцію, а сучасну АКЦІЮ для сучасних дітей – «Алею Зірок Читання», а

усіма атрибутами Hollywood Boulevard: зірковою церемонією, зірковими гостями, телебаченням, інтерв'ю, спалахами фотокамер, аллодисментами. А головне – з іменними зірками на «Алеї Зірок Читання» у читальному залі відділу. І за правилами Голлівудської Алеї Слави учасники зобов'язані «вкупити» своє місце для зірки. Зірка коштує дорого: читання, активність та волонтерство. Розшифруємо:

- читання: кількість прочитаних книжок, дотримання правил порядного читача бібліотеки – відсутність заборогованості, вчасне повернення книжок, а також вміння розказати про книжку;
- активність: участь у бібліотечних заходах, відвідування гуртків, активна та творча участь у житті бібліотеки;
- волонтерство: реклама прочитаних книг читачам відділу, друзям, допомога бібліотекарю у його повсякденній роботі – оформлення книжкових виставок, проведенні масових заходів, навіть у роботі з фондом! Наприклад, читачі підказують, яких популярних сучасних книжок бракує у відділі. А ще волонтери приводять до бібліотеки нових читачів, можуть і з боржниками у школі поспілкуватися та інше.

За рік на «Алеї Зірок Читання» відбулося дві церемонії. Перша – масштабне, майже голлівудське свято «Сьогодні Читач – завтра Зірка», під

час якого власне й відбулося відкриття алеї бібліотечної читачької слави та «запалення» перших п'яти зірок найактивніших читачів відділу. Свято супроводжували елементи голлівудської вечірки, було дотримано основних канонів Голлівудської Алеї. Кожній зірочці цей день особливо запам'ятався спілкуванням із зірковими гостями, які відкривали конверти та оголошували переможців. Підтримати акцію погодилися Олександр Сидоренко – «Фоззі», український співак і музикант, учасник гурту «Танок на майдані Конго»; Григорій Вагалов, соліст музичного гурту «Вперше Чую», Римма Зюбіна, актриса Молодого театру; Катерина Єгорушкіна, дитяча письменниця, казкотерапевт; Валентина Захабура, дитяча письменниця, бард і бібліотекар. Присутність таких неординарних та відомих людей, які мають активну громадську позицію, безумовно надала заходу неабиякого значення. Дорослі зірки підтвердили, що усі люблять цілеспрямованих, освічених та ерудованих людей. Виявилося, що кожен гість з дитинства був «затягнутим»

читачем, ходив до бібліотеки, розвивався та постійно працював над своїм зростанням! А тепер він такий відомий і успішний... Для наших читачів це стало важливим підтвердженням того, що читання – заняття престижне і читати багато, безумовно, варто.

Через півроку після відкриття зіркової-читачької алеї з'явилися нові претенденти на нові зірки, які активно заробляли «гонорар» для розрахунку за свою зірку. Заробляли читанням, добрими справами, творчими проектами, влітку – волонтерством у літературному дворіку бібліотеки. Наприклад, Ігор, Іван та навіть п'ятирічна Юля активно рекламували прочитані книги, ще й відзняли домашнє відео, яке було опубліковане на відеоканалі бібліотеки (<https://www.youtube.com/channel/UCHZIMOCX2tHv33UPVrQsWbQ/playlists>). Юля була визначена найкращим рекламним агентом бібліотеки, так успішно і неординарно вона розповіла про книжки улюбленого письменника Ігора Акімушкіна.

І знову гучна церемонія під час «Сімейних НЕпосиденьок «Поки всі у бібліотеці»: сім'ї читачів, переповнена зала, почесні гості та зіркове відкриття п'яти нових читацьких імен на «Алеї Зірок Читання». Сьогодні вже десять іменних п'ятикутних зірок (тут повне дотримання американських стандартів) приваблюють своєю яскравістю усіх відвідувачів читального залу. Вони привертють увагу не лише дітей — відвідувачів бібліотечних заходів, а й дорослих, гостей, учителів, тат і мам. Часто чуємо запитання: «А хто ці діти? Чим вони заслужили таку шану? А наша дитина може потрапити сюди?». А бібліотекарі охоче розповідають: акція «Активний читач» є відкритою та доступною і проводиться як творче змагання серед читачів дітей молодшого відділу. Будь хто з маленьких відвідувачів може заявити про своє бажання отримати власну зірку, а потім наполегливо заробити «гонорар» читанням та потужною творчою працею.

Наголошуємо, що наші активісти невтомні трудівники, які вже сьогодні, в своєму юному віці розуміють, що шлях до успіху, вершини, перемоги пролягає через читання, творчість, щоденну роботу над собою. Кожен із переможців — не випадкова дитина, а особистість, відома практично кожному працівнику бібліотеки. Вони вже «місцеві знаменитості», які заслуговують на відзначення. Ми глибоко переконані, що з читачами потрібно мати тісний контакт, постійно спілкуватися, підтримувати, визнавати, навіть дечого у них навчатися.

Інновації щоденно допомагають бібліотекам стати більш відкритими, прозорими, доступними, конкурентоздатними, запроваджувати нові бібліотечні послуги, формувати позитивний зідж бібліотеки в суспільстві. А ідея залучити відомих та публічних людей до розмови про книгу і читання — не нова. Її втілюють і розвивають бібліотекарі всього світу.

Так у рамках програми Всеукраїнського благодійного проекту «З книгою в серці» 49 найвідоміших українських зірок взяли участь в унікальній фотосесії. У імпровізованій бібліотеці всі вони сфотографувалися та поділилися своїми думками щодо читання, улюблених авторів і творів. Усі учасники зі світлин закликають дітей — читайте, навчайтеся, черпайте мудрість із книг та ростіть духовно. Фотосесія була направлена до кожної обласної бібліотеки для юнацтва, щоб кумири мільйонів своїм прикладом надихали відвідувачів на читання. Також фотопроєкт був презентований на спеціальній гала-виставці у Києві. Прикладами такої роботи можуть бути теле- і радіопередачі на кішталт «Зірки читають дітям»; читацькі фестивалі, на яких керівники міст розповідають про свої улюблені книги; опитування «Книжкові пристрасті успішних людей»; відповідні електронні презентації тощо. Пропонуємо і вам скористатися такою ідеєю — будьте творчі, і успіх не забариться! 📖

Краматорськ – місто читаючих дітей

ПОДГОРНА Катерина,

бібліотекар ДДБ м. О.С. Пушкіна м. Краматорська

Наше місто розташоване на півночі Донецької області. Його мешканці пережили тяжкі часи окупації сепаратистами і російськими найманцями дочекалися очікуваного визволення українськими військами.

У зв'язку з тимчасовою окупацією Донецька російськими бойовиками тепер у Краматорську працює обласна цивільно-військова адміністрація та знаходиться штаб АТО, усі ці події внесли зміни в повсякденне життя мислення багатьох наших жителів. Але багато чого залишилося без змін. Краматорські діти, як і раніше, навчаються і спілкуються переважно російською мовою. В фондах нашої бібліотеки донедавна було дуже мало книг сучасних українських письменників, і читачі в основному читали книги російських авторів.

Після визволення міста у більшій кількості його мешканців значно підвищився інтерес до всього українського, особливо – до рідної мови та літератури.

Працівники нашої книгозбірні переосмислили те, що сталося, визначили патріотичне виховання читачів та популяризацію української літератури пріоритетними напрямками своєї діяльності і для більш якісного обслуговування користувачів розробили ряд інноваційних проектів та комплексних бібліотечних програм.

Ефективно розпочала роботу бібліотечна програма «В майбутнє – з книгою», основна мета якої

– створення комплексної системи заходів щодо стимулювання читання у дітей; формування інтересу до самостійного читання, розвитку читачької компетентності; виховання почуття патріотизму, любові до рідної мови та літератури; організація цікавого та змістовного дозвілля дітей.

Дитяча центральна бібліотека ім. О.С. Пушкіна також долучилася до проекту Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва «Вся Україна читає дітям. Східноукраїнська філія». Завдяки цьому в бібліотеці стали регулярно проходити зустрічі юних читачів із сучасними українськими дитячими письменниками. Тільки за останній рік наші читачі зустрілися з Іваном Андрусюком, Сергієм Оксенюком, Любов'ю Якимчук, Євгенією Прог, Миколою Джмілем, Володимиром Вакуленком, Юлією Чайкою та ін.; відбулися телеконференції і он-лайн зустрічі з письменницею Оксаною Луцвеською, головним редактором видавництва «Знання» Мироном Іванюком, Христіною Венгринюк – головним редактором видавництва «Чорні віщі».

А в рамках літературно-мистецького фестивалю «Читати. Писати. Малювати» знайомство з сучасною українською літературою для дітей та підлітків провели представники ОГО «Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва-Лілія Овдійчук – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови та методик викладання Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. академіка С. Дем'ячука (м. Рівне) та Наталя Трохим - перекладач, поет, видавець видавництва «Джезва», м. Львів).

Разом із Давидкою Матіяху до бібліотеки завітав і «Книжковий форум на колесах», під час якого відбулася зустріч з письменницею та презента-

ція її книги «Марта з вулиці святого Миколая», а кожен відвідувач мав змогу купити дитячі книжки українських видавництва.

У рамках арт-фестивалю «Андріївські вечори» та акції «Братання із Заходу на Схід» (Львівська область – Донецька область) читачів нашої бібліотеки відвідали сучасні українські письменниці Дара Корній, Марія Пак та Оксана Печарська, які презентували свої книги, поезії, пісні у власному виконанні. Живе спілкування з письменниками додає дітям ще більше бажання читати і, навіть робити спроби писати власноруч.

Гостями бібліотеки стали й творчі особистості. Цікавою була зустріч читачів із львівською художницею Софією Філіпчук, яка привезла до нашого міста виставку своїх творчих робіт і провела в бібліотеці майстер-клас із трафаретного малювання.

Дуже тепло та зворушливо пройшли творчі зустрічі з нашим земляком, а нині київським кінорежисером Іваном Войтоком, який багато років віддав розвитку театральної справи у місті Краматорську та з американським кінорежисером українського походження Дем'яном Колодієм – автором фільму «Воля або смерть».

Наша бібліотека приєдналася також до Всеукраїнської ініціативи «Додай читання» та проекту «Додай читання. Донеччина!», кураторами якого є письменниця Євгенія Пірог (м. Київ) і Максим Поталчук (ГО «Liberi Liberatori»). Проект допомагає дітям долучитися до читання, розвиває інтерес до книг та розбудовує громадський актив. Завдяки проекту у місті вже відкрито декілька «книжкових шпаківень», у т.ч. у дитячій полклініці № 2, школі-інтернаті № 3.

Особливо зворушливо пройшло відкриття «книжкової шпаківні» у Центрі допомоги переселенцям. Слід відзначити, що у зв'язку з бойовими діями у нашому регіоні кількість мешканців міста

значно зросла за рахунок вимушено переміщених осіб із окупованих територій. Іншим життям і дозволям бібліотека особливо опікується, тому ця «книжкова шпаківня» стала справжнім подарунком мешканцям Центру до дня Святого Миколая. Під час її відкриття діти-переселенці отримали ще й солодощі та сувеніри від ГО «Жіночий клуб «ПАНІ». Продовженням заходу стала зустріч із письменницею-переселенкою з Луганська – Маргаритою Сурженко та презентація її книг: «АТО. Історія зі Сходу на Захід», «АТО. Нове життя». Спілкування людей, які залишили свої домівки й на власному досвіді знають, що таке війна, вишло зворушливим та емоційним.

На сьогоднішній день для бібліотек існує проблема, яка полягає у небажанні дітей і підлітків читати. Для бібліотек нашого регіону ця проблема ускладнюється ще й тим, що дітям пропонують читати книжки незвичною для більшості з них українською мовою. Це спричиняється ще й відвертим непорозумінням дорослих – батьків, дідуся та бабусь, які виховувалися в основному на книгах російських авторів. А також це викликає у дітей додаткові труднощі.

Ми усвідомлюємо, що бажання читати українською мовою у підлітків не з'явиться саме собою, його треба систематично і терпляче прищеплювати і розвивати. Колектив нашої книгозбірні орієнтований своєю діяльністю на визначення читача нового покоління — патріота своєї Батьківщини, з його запитаними, потребами та проблемами. А залогом реалізації цієї мети стає комплексний підхід, систематичність, креативність нашої роботи.

Колектив нашої бібліотеки радий від того, що серед міської громади знайшлися люди, які розділяють з нами наші погляди і плани. Підтвердженням цього стало проведення марафону дитячого читання «Читасмо українською», який перетворився на загальноміське свято, адже перед його початком у рекламних цілях бібліотека провела спеціальний брифінг для ЗМІ, які висвітлювали у місті його хід протягом усього часу. Після цього до бібліотеки разом із батьками, вчителями та своїми друзями завітали найкращі читачі, які дружать з українською книгою.

Організаторами Марафону стали наша бібліотека, краматорська ГО «Жіночий клуб «ПАНІ», штаб АТО та студія «Наш Дім».

Головними критеріями оцінки участі у Марафоні є найбільша кількість прочитаних книг українських класичних і сучасних авторів та українських перекладів зарубіжних творів; залучення до змагання друзів, які стали новими читачами бібліотеки. Додали балів учасникам розповіді про улюблені книги та літературних героїв, малюнки, лоробки до прочитаних книг та читацькі щоденники, з яких до свята підбиття підсумків Марафону була оформлена виставка «А у нас сьогодні свято — ми читаємо багато!».

Приємно зауважити, що за час проведення Марафону значно зріс інтерес дітей до читання книг українською мовою. За три місяці у ньому взяли участь 213 дітей, які прочитали 1288 книг. Слід відзначити і те, що батькам читачів теж сподобалася ідея Марафону. Вони цікавилися читанням дітей, вірили в його перемогу. Закінчився Марафон святом нагородження, під час якого журі оголосило переможців конкурсу у трьох вікових категоріях: діти 7-9 років; діти 10-12 років та діти 13-16 років.

Переможцями стали Захар Полквой, Іванна Вірко, Данило Скрига, Вероніка Плотнікова, Денис Коротков, Божана Запішная, Софія Настаченко, Михайло Салунов, які отримали грамоти та призак грошові сертифікати на відвідування книжкового магазину «Буклет», безкоштовні абонементи на місячне відвідування міського роллердрому та солодкі призи — торт і пряники. А переможців, які зайняли перші місця, нагородили тижневою родиною поїздкою до м. Львова.

Меценатами, які взяли на себе фінансові витрати для нагородження, стали ГО «Жіночий клуб «ПАНІ», ТОВ «Краматорський комбінат дитячого харчування», роллердром «Adrenaline» та представники греко-католицької церкви в Україні, які будуть приймати переможців конкурсу у Львові.

Марафон закінчився. Його учасники показали свою любов до української книги й читання та довели усім, що вони кращі.

Слід відзначити, що наша ініціатива не минула безслідно, а знайшла підтримку у колеґ-бібліотекарів нашої області (міста Лиман, Добропілля, Костянтинівка) та Житомирської обласної бібліотеки для дітей, які долучилися до Марафону.

ну дитячого читання «Читаємо українською», в результаті чого він перетворився на міст дружби «Житомир – Краматорськ: читаємо українською разом!». Між двома бібліотеками відбувся телеміст, під час якого ЖОБД оголосила про початок Марафону в Житомирі та про акцію зі збору українських книг для дітей Краматорська.

У рамках Марафону відбулася також он-лайн зустріч наших читачів із читачами Житомирської обласної бібліотеки для дітей та бібліотеки-філії для дітей м. Костянтинівки «На літературному фан-патіо – герої Всеволода Нестайка», під час якого діти поринули у добрий, щирий і чарівний світ великого майстра дитячої прози.

Працівники ДЦБ ім. Пушкіна підготували до зустрічі виставку-панораму «Чарівник дитячого сміху», на якій були представлені книги В. Нестайка та дитячі малюнки до його творів, які були передані родині ювіляра.

Завдяки таким заходам за останні півроку фонд бібліотеки значно поповнився книгами українською мовою. Серед них книги, отримані за Державною програмою «Українська книга» і подарунки від громади Івано-Франківщини за благодійною акцією «Великдень української книги».

Особливо ми вдячні Міжнародній гуманітарній громадській організації «SAVE THE CHILDREN INTERNATIONAL» за 711 прим. нових українських

книжок на суму 35 038 грн, отриманих за програмою «Ми допомагали дітям та родинам із дітьми».

Бібліотека популяризує українську книгу не лише серед своїх читачів, а й серед усієї місцевої громади. З цією метою у соцімережі Фейсбук бібліотекою було створено загальнодоступну групу «Краматорськ читає». Поряд із цим поза увагою не залишаються й традиційні канали: видання друкованої рекламної продукції, інформаційні публікації у газетах, телеогляди літератури на місцевому та обласному телебаченні, веб-сайти бібліотеки та Краматорської міської ради. Лише за 2015 рік до ЗМІ було надано 146 інформацій, вийшло у телефірм 22 сюжети.

Отже, різноманітні форми і методи роботи сприяють розвитку активної громадської позиції і патріотизму у читачів-дітей, підвищують їхній творчий потенціал, самосвідомість та інтелектуальний рівень, залучають до бібліотеки нових користувачів.

Досвід нашої роботи підтверджує, що примусити дитину любити читати неможливо. І лише коли ми, дорослі, невимуслено, через гру і змагання намагатимемося прищепити їм любов до української книги та читання, то і результат може бути позитивним. 📖

Національно-патріотичне виховання дітей та підлітків засобами книги та бібліотеки

НОВИЦЬКА Надія,

директор Тернопільської обласної бібліотеки для дітей

Доба культурного та національного занепаду в Україні добігає кінця. Ідентифікуючи себе як нащадків славної і могутньої нації, молоде покоління українців подає великої надії на щасливе майбутнє нашої держави.

Саме відродження патріотичного духу в країні дало поштовх для створення нашою владою законодавчих документів, які мають на меті активізацію національно-патріотичного виховання дітей та молоді в Україні. Відповідно до Указу Президента України №334/2015 від 12 червня 2015 р. «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді» та Указу Президента України №580/2015 від 13 жовтня 2015 р. «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки» у Тернопільській обласній бібліотеці для дітей було проведено ряд заходів патріотичного змісту.

Враховуючи зростаючий інтерес дітей та підлітків до літератури історичного спрямування, в якій відображені події славногo минулого нашої Батьківщини, а також до сучасних реалій, бібліо-

текарі часто звертаються до такої форми роботи, як книжково-ілюстративна виставка. Відтак за останній період у книгозбірні експонувалися такі виставки: «Соборність України: від ідей до спогадів» (до Дня Соборності України), «Червона калина на білому снігу» (до Дня пам'яті полеглих героїв під Крутами), «З історії української Конституції» (до Дня Конституції України), «Ти одна і неподільна – Україна моя вільна» (до Дня Незалежності України), «ЗУНР – втілення самостійності та соборності» (до річниці проголошення Західноукраїнської Народної Республіки).

Натхнено й відповідально бібліотекарі підходять до такої справи, як організація і проведення масових заходів патріотичного спрямування. Серед найбільш масштабних слід відзначити майстер-клас «Квітка миру і надії», який у липні стартував у обласній бібліотеці для дітей і став початком дитячо-юнацького марафону «Я – українець, я – патріот», присвяченого Дню Незалежності України. Організатором цього майстер-класу виступив Тернопільський міський центр фізичного здоров'я населення управління у справах сім'ї, молодіжної політики і спорту. У ньому взяли участь читачі всіх дитячих бібліотек міста. З великим задоволенням та наснагою, з любов'ю та надією на мир і спокій у країні діти виготовляли паперові квіти кольорів національної символіки у техніці оригамі. Деякі з них

рухів пальцями, трохи клею і ось – «Квіти миру і надії» розцвітали у дитячих долонях.

Заключним етапом марафону став флешмоб і благодійний ярмарок на Театральному майдані міста, під час якого відбувся продаж виготовлених квітів. Виручені кошти передано логістичному центру допомоги бійцям АТО.

Любов до Батьківщини плекають у своїх серцях і наймолодші читачі нашої бібліотеки. Напередодні головного державного свята – Дня Незалежності України разом із родинами вони завітали на урочисте відкриття книжково-ілюстраційної виставки під назвою «Моя Україна – велика країна, весь всесвіт для мене вона!». З нагоди свята для молодших школярів було представлено експозицію патріотичних світлин читачів нашої бібліотеки «Україночце – це на все життя». Усі бажаючі могли розмістити на виставці власні фото з народною та державною символікою.

14 жовтня Україна відзначає декілька свят – свято Покрови, День українського козацтва, річницю заснування УПА і День захисника України.

ватися із фундатором цього цікавого, а головне – патріотичного виду мистецтва.

Події 21 листопада 2013 року – це початок великої боротьби українського народу за утвердження базових принципів демократії, а це – героїчна сторінка історії, знати і пам'ятати яку просто зобов'язані кожен із нас. 19 листопада – напередодні Дня гідності і свободи в Тернопільській обласній бібліотеці для дітей відбувся вечір-спогад «Наша свобода – їхня кров», учасниками якого стали учні комунального закладу Великоберезовицької ЗОШ I-III ступенів. Бібліотекар розповіла школярам про першопричини виникнення Євромайдану, а також представила відеоматеріали придрушення народного протесту на майдані Незалежності у місті Києві. Під час заходу прозвучали чудові і зворушливі поезії, присвячені Революції Гідності, а загиблим мітингувальникам та героям АТО було вшановано хвилиною мовчання. Завершився вечір-спогад спільним виконанням Національного гімну України.

Враховуючи велике історичне і духовне значення кожного з цих свят у життєлісії українського народу, працівники бібліотеки представили книжкову виставку під назвою «Борці за незалежність», пізнавально-патріотичну мандрівку «Ми роду козацького діти».

Мужні захисників – славіх лицарів Війська Запорозького – вшанували й читачі, які взяли участь у козацьких забавах «Учіться мудрості в батьків, а гопака – у козаків». Із презентацією авторської книги «Жовтяк» на захід завітали Верховній учитель бойового гопака, засновник стилю «Бойовий гопака», президент Міжнародної федерації бойового гопака Володимир Пилат. Дійство зібрало чималу аудиторію поціновувачів давніх козацьких традицій. На презентації також були присутні: учні та тренери Школи бойового гопака у Тернополі, отаман тернопільського козацтва Сергій Білий, представники засобів масової інформації, працівники бібліотеки, а також містяни, які не могли оминути нагоду посліпку-

Пам'яті про героїчний подвиг юнаків, які полягли 29 січня 1918 року на станції Крути за незалежність молодшої Української держави, присвячена книжково-ілюстраційна виставка «Іх слава буде поменіте».

Бібліотекар ознайомила присутніх із розділами експозиції, а також зробила огляд книг, представлених на виставці. Працівники бібліотеки творчо підійшли і до оздоблення стелажів, на яких було представлено літературу. Багряні кетяги калини, жовто-блакитний стяг, а також символ волі – український тризубець – стали окрасою книжкових полиць та всієї книгозбірні. Без зайвих слів, і лише тужливе «плине кача», і до болю знайоми обличчя тих, чі імена вже викарбувані кров'ю на скрижальях української історії. Так розпочався вечір пам'яті «А сотню вже зустріли небеса...», який провели працівники відділу обслуговування учнів 5-11 класів. Хронологію протистояння 18-20 лютого було відтворено у зворушливому відеоматеріалі, який українські

журналісти підготували з нагоди річниці трагічних подій на майдані. Під час заходу були названі імена сучасних героїв-тернополян, які поклали життя за суверенітет і незалежність України. Слова вдячності безстрашним «лидерам світла» прозвучали і від імені молодого покоління патріотів, присутніх у залі. Десятикласник Української гімназії ім. Івана Франка Максим Горішній прочитав хвилюючі поетичні рядки, присвячені героям «Небесної сотні». Згодом читачі разом із працівниками бібліотеки поклали квіти до меморіальної дошки пам'яті загиблих майданівців. Вшановуючи пам'ять наших земляків-учасників антитерористичної операції на Сході України, працівники книгозбірни підготували книжково-ілюстративну виставку «Мир боронити на рідній землі їх призвала Україна». На виставці були представлені книги та матеріали з періодичних видань про військові подвиги сучасних героїв України, діяльність волонтерів, участь наших жінок на війні, про тих, хто віддав життя, захищаючи територіальну цілісність України, участь жителів Тернопільщини в АТО, а також свіжі новини зі Сходу України. Оборона країни, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості були і є актуальними для України в різні історичні періоди.

Нікто не забутий... На полі нікто не згорів!
Солдатські портрети на вишities крилах
пливуть...

І доки є пам'ять у людей, і серця в матерів,
Діти й сини, що спітнулись об кулі, живуть.
Такими віршованими рядками було розпочато вечір пам'яті «Уклін жывим – загиблим слава», приурочений річниці Перемоги над фашизмом у Другій світовій війні. Захід відбувся за участю вихованців Тернопільської обласної комунальної

спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату для дітей зі зниклим слухом. За допомогою сурдоперекладача, бібліотекар представила хронологію довоєнних та воєнних подій, розповіла про величезні втрати – як матеріальні, так і людські, яких зазнала Тернопільщина та Україна в цілому внаслідок цієї жорстокої, кривавої боротьби. Доповненням заходу стали зворушливі відеоматеріали, переглядаючи які, діти розкрили для себе увесь трагізм долі українського народу, його славних синів та дочок під час Другої світової війни.

На долю нашої Батьківщини випало багато випробувань. Україна завжди приваблювала ласих на здобич сусідів своїми природними багатствами. Якою була би наша держава сьогодні, яби на сторожі її незалежності та єдності не стояли мужні лицарі – вірні сини України? До Дня героїв України 23 травня у відділі обслуговування учнів 5-11 класів пройшла година пам'яті «Не вмере героїв вічна шана, із болем змішана гірким». Під час заходу вихованці гімназії «Гармонія» мали унікальну можливість поспілкуватися з палким патріотом України, наймолодшим репресованим, а нині – старшим науковим співробітником історико-меморіального музею політичних в'язнів Ігорем Олещуком. Чудовим доповненням заходу була книжково-ілюстративна виставка «Новимірний дух героїзму», яку підготували працівники відділу обслуговування учнів 5-11 класів.

Про милозвучність і багатство української мови знає увесь світ. Із нагоди Дня рідної мови читачі відділу обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів стали учасниками літературно-музичного свята «У мой країні мій мови давня дзвенить». Про історію та словникове багатство української мови молодші школярі дізналися з бесіди-мандрівки «Із сивої глибини віків бере початок рідна мова», присвяченої Дню української писемності та мови. Одразу два чудові свята – Вознесіння Господнє та День вишиванки синхронно відзначалися у Тернополі 21 травня. Це подвійна радість для тих, хто має щире християнську душу і палке серце, сповнене любові до Батьківщини та її слововічних традицій. У цей день працівники нашої бібліотеки запросили своїх читачів на свято «Любов'ю квітнуть вишиванки».

Вшановуючи прадавній обєріг, бібліотекарі організували калейдоскоп вишиванок «Сорочка біла – вишита піснями», під час якого демонстрували власні вишиванки. Не менш урочисто виглядали і відвідувачі книгозбірни, які в цей день також віддали перевагу українському стилю.

Про історію «хрещатого символу» та її значення у житті кожного українця, відвідувачі бібліотеки дізналися під час мистецької мандрівки «Вишиванка моя, вишиванка», яку підготували працівники сектору заходу також було запрошено до огляду книжково-ілюстративної

виставки «Українські вишиванки – наче райдуги-світанки».

28 липня Україна відзначила День Хрещення Русі-України та відзначала 1000-ліття від дня успіння святого Рівноапостольного Великого князя Київського Володимира. З цієї нагоди у бібліотеці відбулася година історії «Князь Володимир – хреститель України-Русі». Любов до України починається з любові до своєї малой Батьківщини, до того місця, де народилися. Це почуття росте разом із дитиною і стає великим почуттям любові до України.

Навколо історії походження нашого міста існує чимало легенд. Вони надзвичайно цікаві, нерідко суперечливі, але дають можливість зрозуміти, як багато ще потрібно нам, сучасникам, знайомитися та вивчати історію нашого краю. З цією метою у відділі обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів проведено цикл краєзнавчих віртуальних подорожей «Любля своє місто і знайте його», присвячених відзначенню 475-ліття заснування міста Тернополя, зокрема «Крокуємо вулицями Тернополя», «Зелені перлини нашого міста», «Тернопільський став».

З нагоди святкування Дня міста юні відвідувачі відділу разом із бібліотекарями створили патріотичну композицію «Пелюстки любові», на яких висловили свої почуття до рідного Тернополя. Багато років у відділі обслуговування учнів 5-11 класів діє клуб «Ріднокрай», який виховує любов до рідної землі, поєднує історію рідного краю з історією та сьогоденням країни, відроджує народні традиції, сприяє зустрічам із відомими людьми краю.

В рамках роботи клубу організовано ряд книжково-ілюстраційних виставок та масових заходів, зокрема до 170-річчя від дня народження нашого земляка Івана Пулюя – фізика, першовідкривача X-променя, винахідника, перекладача, громадського діяча, оформлено книжково-ілюстраційну виставку «Світло української науки», на якій представлено матеріали про життя і діяльність видатного вченого.

«Волинь», «Марія», «Ост», «Гори говорять» – іноді просто дивуєшся, як правдиво і тонко Улас Самчук відтворив на папері життя цілого українського народу. Та ще більше приголомшує те, що, автор більшу частину свого життя провів за кордоном – далеко

від рідної домівки. Відзначенню 110-річчя від дня народження цього видатного українського письменника, патріота, громадського діяча було присвячено літературну годину «Палай патріот України».

З нетерплячим очікуваннями чи то відпустки, чи то канікул, ми мріємо про дивовижні подорожі, щоб із задоволенням провести вільний час. Учасники віртуальної мандрівки «Туристичними стежками Тернопільщини» мали чудову нагоду відірватися від сірої буденності й поринути у захопливий світ

мандрів. Діти були вражені красою та величиною численних пам'яток архітектури та природними багатствами рідного краю, а також поділилися враженнями від своїх недавніх подорожей.

Сіяти національне зерно в дитячих душах нашим бібліотекарям допомагають друзі й партнери – учасники Спілки української молоді. Протягом 2015 року відбулося 16 сходів, які відвідали 169 дітей і 116 батьків. Здебільшого ці заходи патріотичного та духовного спрямування розвивають у дітей любов до рідної землі, української мови, національної символіки, знайомлять із традиціями та звичаями нашого народу, сприяють розвитку дитячої творчості. Найбільше читачам запам'яталися сходи: «Україна на карті», «Герої», «Свято Стрітення», «Про славу, про волю і козацьку долю», «Все про українську музику та інструменти», а про більше вам розкажуть світліни. 📖

Дитячі бібліотеки області від А до Я: мозаїка новин

СТАШКО Любов,

завідувач науково-методичного відділу
Львівської обласної бібліотеки для дітей

Бібліотека – це територія читання, територія творчості, територія дозвілля. Саме над виконанням такої місії наполегливо працювали у 2015 році працівники дитячих бібліотек Львівщини.

Особливу зацікавленість у районних та сільських бібліотеках області викликав проєкт Львівської обласної бібліотеки для дітей та Видавництва Старого Лева – «Бібліотека Малого Лева», які організували візди-зустрічі з письменниками у сільських бібліотеках найвіддаленіших куточків Львівщини. Читачі 32 сільських та районних бібліотек мали можливість зустрітись з письменниками, чії твори видавалися Видавництвом Старого Лева, отримати автографи.

До Пустомитівської районної бібліотеки для дітей проєкт завітав улітку разом із Галиною Вдовиченко та її чудовою книгою «36 і 6 котів». Під час цієї зустрічі читачам було запропоновано взяти участь у конкурсі дитячої творчості «Лев'яча родинка», під час якого діти малювали, ліпили, вищавали, вирізали Старого Лева та бібліотечного Левенятка. Переможниця конкурсу Вікторія Кобилінська відвідала «Свято Лев'ячої родини» в обласній бібліотеці, де зібралися діти – активні учасники конкурсу. На них чекали зустріч із видавництвом та письменниками, театралізоване дійство літературного театру «Маска», різноманітні конкурси та цікаві літературні пригоди. Це було справжнє свято... Найочікуванішим моментом стало нагородження учасників творчого конкурсу дипломами нашої

бібліотеки і подарунками від видавництва, яке займається ще й благодійною діяльністю, адже частина коштів, виручених під час гаражного розпродажу, було використано на ремонт підлоги і встановлення опалювальної системи у дитячій бібліотеці смт Івано-Франкове, що на Яворівщині. Сертифікат, який засвідчує цей факт, отримали бібліотекарі і читачі цієї бібліотеки.

Стало доброю традицією проведення в бібліотеках області Дня дитячого читання. Важко знайти в області таку бібліотеку, де б не було книг, виданих Видавництвом Старого Лева. Тому-то цьогорічний обласний день читання «Читасмо книжки Старого Лева» був присвячений книгам, виданим цим видавництвом. 20 березня протягом дня в усіх бібліотеках області проходять голосні читання найкращих дитячих книг.

Заохоченню дітей до книги та читання, підвищенню комфортності та привабливості сприяє створення креативно-ігрових зон відпочинку та релаксації в бібліотеках. Тепер діти, завітавши до Золочівської дитячої бібліотеки за новими книгами, можуть ще й погратися м'якими іграшками. (фото 6).

А в бібліотеках Дрогобича з'явився **бібліосалон «Казковий диванчик»**, в якому для малечі оживають казкові герої під час голосних читань казок. Тут же проводяться родинні читання. Батьки отримують консультації щодо підбору книг з проблемних питань виховання, діти ж беруть участь у різноманітних конкурсах та іграх. А ще у Дрогобичській міській бібліотеці для дітей відкрита літня інтернет-школа для дітей із неповних сімей та створені умови для їхнього духовного росту, самоосвіти. З метою втілення програми «Дозвілля проводимо цікаво», спрямованої на розвиток творчих здібностей дітей, бібліотека-

рі проводили майстер-класи, використовуючи ресурси Інтернету: «Відкрий у собі талант» (вишивка хрестиком, канзаші, квілінг, біскорно, фріволіте), а також працювала студія арттерапії «Через малюнок до розуміння проблем» (бібліотека-філія № 1).

Серед дизайнерських родинок — «Бібліокамін», який нещодавно з'явився в інтер'єрі Бродівського районної бібліотеки для дітей. Тут відбуваються літературні читання для дітей. «Бібліокамін» — це ще й цікавий закарелок, де читалички відпочивають від роботи за комп'ютером. Для найменших користувачів, дошкільнят, створено відпочинкову зону «Бібліомайданчик». Вдалим заходом минулого року став **літературно-мистецький екскурс «Як до нас листівка прийшла»**, проведений працівниками Буської районної бібліотеки для дітей. Діти дізналися історію виникнення перших вітальних листівок в Англії, Франції, також про роль видатних художників О. Кульчицької, І. Труша, А. Манастирського у створенні української листівки. Учасники заходу довідалися про мистецьку течію сецесія, що виникла в Галичині на початку минулого століття і пов'язана з іменем львівської артистки Ірени Сольської, чий образ відтворено на понад 40 листівках, які сьогодні зберігаються у приватній колекції в Польщі. Читачі мали нагоду оглянути 17 автентичних вітальних листівок

1920-1940-х років, створених на основі малюнків українських художників. Зацікавлення читачі проявили і до власноруч створених сучасних листівок, авторами яких є учні Буської гімназії імені Є. Петрушевича. Понад сотню учнівських листівок було виготовлено гімназистами, і всі вони експонувалися в бібліотеці.

Організація роботи з обдарованими дітьми набуває ще більшої актуальності у нашій області. Чудовим прикладом стала виставка робіт талановитого майстра 3D-моделювання Петра Цомака у Новороздільській міській бібліотеці для дітей. На ній були представлені 3D-моделі з паперу і картону. Діти настільки захопилися опануванням філігранного, майже ювелірного, моделювання, що стали першими послідовниками незвичайного конструювання з картону і паперу. Тож усі гуртом на майстер-класі творили прекрасне.

Завжди гостинно відкриті двері бібліотек для дітей із сімей переселенців. Працівники дитячих бібліотек області створили для них банки даних, надають можливість спілкування з рідними за допомогою Skype, пропонують цікаві книги, запрошують до участі в масових бібліотечних заходах.

Бібліотеки міста Червонограда дбайливо плекають юні таланти. Так цього року вперше бібліотека-філія № 9 збирала своїх читачів на **рандеву**:

«У колі доброти», приуроченого до Дня спонтанного вияву доброти, на який були запрошені діти-переселенці та їхні батьки зі Сходу. Юні актори народного драматичного театру продемонстрували справжню майстерність, виконуючи театральні мініатюри за темою заходу. Всі гості і учасники дійства були активними у «Конкурсі ввічливості», переглядали відеоролик «Дорогою доброти». А на завершення був проведений «Ярмарок юних умільців», де вихованці з НРЦ «Світанок» презентували свої вироби і дарували їх дітям зі Сходу.

Різноманітними заходами відзначили ювілей митрополита **Андрея Шептицького** дитячої бібліотеки Львівщини. Було організовано виставки-портрети, відеоперегляди, години цікавих повідомлень, християнські години тощо. Так на батьківщині митрополиту с. Прилібчі Яворівська ЦБС провела урок пам'яті «Андрей Шептицький – великий пастир українського народу». Бібліотека-філія с. Словіта Золочівської ЦБС провела мультимедійну презентацію «Богом посланий Україні», під час якої читачі декламували вірші про митрополита та відбулася прем'єра книги Дмитра Захарчука «Час війни». Усі присутні переглянули фільм «Суше, йду за тобою». Заслужують на увагу літературні читання «Рабин і митрополит», які проходили у Буській районній бібліотеці для дітей. Матеріали про переховування Шептицьким єврейського рабина Давіда Кахана під час німецької окупації Львова є яскравим свідченням великої людяності та гуманізму митрополита, його толерантного ставлення до людей іншак національностей.

Дитячі бібліотеки Червоноградської МЦБС також активно прилучилися до заходів, які присвячувалися 150-річчю від дня народження слуги Божого. Зокрема, у міській бібліотеці для дітей пройшов вечір пам'яті «Благословляю і молюся...». В літературно-художній композиції «Словидник віро» було використано аудіо-повідання митрополита. З пасторським словом «Митрополит Андрей, як приклад для сучасників» звернувся до молоді о. Роман Сковрон. У

бібліотеках-філіях відбулися духовні читання «Апостол духовного єднання», «На службі Богу, церкві і народу».

Виставки-персоналії було оформлено в бібліотеках Стрийщини: «Митрополит. Політик. Меценат» (с. Угерсько, Підгірці), проведено цикл заходів «365 днів з Андреем Шептицьким» у с. В. Довголуцька, а в Стрийській районній дитячій бібліотеці та книгозбірні села Стрільків заходи супроводжувалися переглядом фільмів «Світло любові Андрея Шептицького», «Владика Андрей».

Вдалим був **вечір духовності** «На службі Богові, Церкві і Народові», проведений Жовківською районною бібліотекою для дітей. Тематичний вечір «Богом посланий Україні» та презентація книги «Шептицький від А до Я», яку представляла львівська письменниця О. Думанська, надого залишаться у пам'яті читачів дитячої бібліотеки м. Рава-Руська Жовківської ЦБС.

Пріоритетним напрямом роботи дитячих бібліотек області є краєзнавство. Цікавим є досвід проведення **етно-гри «Мій край у душі, як пісня»**, який провели бібліотекарі Стрийської МЦБС. Гра пройшла у декількох номінаціях. Діти відчули себе не тільки істориками, що вивчають свій край, але й проєктантами майбутнього. В малюнках, оповідках висловлювали свої фантазії майбутнього рідного міста; цікавим та корисним був відеоурок «Велич і традиції Стрийських будителів»; інформгодина: «Своє місто, щоб кохати, треба все про нього знати» та інші.

Вихованню патріотичних почуттів до рідної землі, збагаченню духовного світу дитини сприяє широке використання краєзнавчого матеріалу про талановитих і відомих земляків. Наприклад, у Червонограді з цією метою проводилися **година краєзнавства: «Почесні та видатні люди нашого міста»**, **літературна вітальня** «Зачарований красою слова», **літературно-краєзнавча мандрівка** «Поетичні красиви рідного краю».

Складовою частиною патріотичного виховання, а в часи воєнної загрози – пріоритетною, є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у зростаючої особистості готовно-

сті до захисту Вітчизни. Упродовж року бібліотекарі області на своїх заходах віддавали шану захисникам України – тим, хто сьогодні боронить наші східні кордони, перебуваючи в АТО. Творчий підхід до розкриття цієї непростої теми дозволив розповісти читачам-дітям про складну ситуацію в державі.

15 лютого 2015 року в Народному домі м. Сокаль відбувся **тематичний вечір «Революція гідності»**, організаторами якого стали школа, бібліотека та Народний дім села Забужжя та Центральна районна бібліотека для дітей. Захід був присвячений річниці Майдану. Присутні мали можливість дізнатися про події тих неспокійних днів, зустрітися з учасниками-майданівцями та воїнами АТО, вшанувати пам'ять загиблих. Із наймолодшими користувачами бібліотекарі готували обереги для воїнів АТО. Ангелятко «З Україною в серці» та бісерне серце України вручили присутнім на святі біблям батальйону «Луганськ-1». Такі ж подарунки передавали воїнам на Схід під час зустрічі з місцевими волонтерами «Волонтери – мирні воїни». Зроблені руками читачів ангелятка зустрічали із зони АТО прикордонників кінологічного навчального центру оперативно-бойової прикордонної комендатури «Великі Мости».

В рамках акції «З небес їх очі дивляться на нас» бібліотеки району проводили збір популярних

українських книг. На благодійному ярмарку, який відбувся під час акції, ці книги, а також вироби майстрів клубу «Креатив» були реалізовані на суму 9200 грн. Кошти передані для спорудження пам'ятного знаку «Герої не вмирають» у м. Сокаль. Благодійний ярмарок відбувся також у бібліотеці-філії села Чижки Пустомитівської ЦБС під час проведення Дня прапора. Діти в бібліотеці робили поробки, малювали малюнки. Їхні мами пекли солодощі. І все це було виставлено для продажу на ярмарку. Гроші, виручені з продажу, були використані для приготування сухих борщів для воїнів АТО. Ярмарок на підтримку воїнів АТО та в пам'ять Героям Небесної Сотні відбувся в селі Поршна цього ж району.

Літо – особлива пора в дитячих бібліотеках області. Цьогорічна програма літнього дозвілля «Бібліотечна мобілізація», яка проходила в Сокальській РДБ, теж мала національно-патріотичне забарвлення. В 2015 році бібліотека стала партнером сокальської громадської організації «Майстерня мрій» за реалізації проекту, який передбачає участь у конкурсі проектів громадських ініціатив на організацію літнього відпочинку дітей, батьки яких загинули, постраждали або беруть участь в АТО. Відповідно до проекту було відкрито дитячий табір «Козацький дух» у селі Роятин Сокальського району. «Бібліотечна мобілізація» в першу червеву хви-

з 1 червня по 31 серпня 2015 року

Сокальська

районна бібліотека для дітей

ПРОВОДИТЬ

БІБЛІОТЕЧНУ
МОБІЛІЗАЦІЮ

лю набрала серед читачів загін волонтерів, які допомагали бібліотекарям упродовж літа у проведенні заходів у таборі. Загін художників об'єднував тих, хто любить малювати. Разом із відпочиваючими волонтери провели арт-пробу «Я маюю мир». Загін розвідників вивчав історію козацтва та військового вишколу. Проводилися книжкові знайомства «Яке ж воно класне – читання позакласне!», літературна панорама «Модна фішка – цікава книжка». Для відпочиваючих табору організовувалися підбірки книг «Козацький дух із віків до сьогодні». Загін рукодільників брав участь в естафеті випробувань «Hand-maid», під час якої змагалися на швидкість виготовлення патріотичних браслетів зі стрічок, з резинок, з бісеру. Майстер-клас «Ангел-охоронець» із виготовлення ангелят із тканини, солоного тіста та бісеру повторювався кілька разів, оскільки і користувачі бібліотеки, і відпочиваючі табору хотіли мати обереги як для себе і своїх родин, так і для знайомих і незнайомих воїнів АТО. Техноперегляд «Раз, два, три – диво сотвори» познайомив усіх бажаних рукодільників із книгами з різними методами та техніками сучасного прикладного мистецтва. Три хвили бібліотечної мобілізації відбулися удало.

У рамках проекту «Бібліотека на галявині» в Трускавецькій міській бібліотеці для дітей проводилися літні читання: «Топ-5 кращих журналів», «Бібліотечні лавочки» на ігрових майданчиках поблизу бібліотеки під девізом «Нам без книг ніяк не можна». А також відбувся **спецер** Трускавець, під час якого розповсюджувався штамп «Вірусу читання».

Протягом літа Золочівська дитяча бібліотека тіс-

но співпрацювала з мовними таборами «Наррі Сапретс». Для дітей, які відпочивали в таборах, було проведено чимало цікавих ігрових та пізнавальних масових заходів.

Під час святкування Фестивалю меду в смт Мединічах бібліотекарі Дрогобицької районної бібліотеки для дітей не залишили осторонь, а прийшли зі своїми активними читачами та продемонстрували їхні творчі роботи, виготовлені під час майстер-класів гуртка «Чарівний клубок» у бібліотеці, видали методико-бібліографічний матеріал «Мед смакує і лікує», який стане в пригоді кожному поціновувачеві корисної інформації про продукцію бджільництва.

«Злови літо у бібліотеці» — таке гасло обрали для цьогорічної літньої програми бібліотекарі Червоноградської МЦБС. Програма літніх читань — 2015 мала комплекс заходів: «Знаєш, скільки справ у літа? Іх усі – не полічити!». Море емоцій викликав конкурс мавів «Якби я був...», гра-конкурс «З якої країни казковий герой?», еко-гра «Допитлива ворона». У бібліотеці-філії № 8 діяла програма літніх читань «З книгою канікули – сумувати ніколи!». На літніх майданчиках міста проводилися інтелект-гра «Вундеркіди», години детективу «12 ключів із детективного лабіринту», літературна гра «Неймовірна подорож світами», бюро розваг «Літні пригоди». У бібліотеці-філії № 7 діяла програма «Канікули з книгою» під гаслом: «Здивувати інформацією, загартувати книгою, розбудити фантазію і творчість». Чималий інтерес у дітей викликали акції: «Літературні лавочки під відкритим небом», «Бібліотека на літній галявині». Цікаво пройшов тиждень періодичних видань «Відпочиваємо разом із «Барвінком». В кінці канікул визначили «Лідерів читань – 2015».

Заслужує на увагу цикл заходів за програмою «Канікули з книжкою», що відбувалися в бібліотеках Жидачівської системи. Діти залюбки брали участь в акціях, конкурсах, вікторинах та іграх. Заходи були не тільки в стінах бібліотеки, а й на галявинах, у парках чи просто біля будинків. Лише декілька прикладів із чисельних подій літа: «Літня альтанка з книжкою», акція «Бібліотека під парасолькою», «Ой, літєчко, літо, ти нам радістю стало, і ми хочемо, щоб ти не зникло» (м. Ходорів, дитяча бібліотека), літературний компас «Під зеленими вітрилами літа», «Здрастуй літо! Теплим сонечком зігріто» — (с. Вербиця, с. Букавіна), «Читання в саду» тощо. До Всеукраїнського Дня бібліотек працівники Жовківського району провели **бібліотечні рандеву** «З книгою, вірою, надією і любов'ю по життю». Таке святкування у районі підкреслює престиж і значущість бібліотек на селі, їхній авторитет у громаді. Цикл заходів «Час читати», Тиждень відкритих дверей «Бібліотека двері відчиняє, всіх до себе закликає» провели дитячі бібліотеки Жидачівщини до Всеукраїнського дня бібліотек.

Упродовж останніх десяти років дитячі бібліотеки області активно застосовують таку форму вивчення читачьких інтересів, як діагностичне анкетування. Так Пустомитівська районна бібліотека для дітей провела соціологічні дослідження: «Досліджуємо галактику читання», «Краща книжкова десятка». З метою кращого вивчення діяльності бібліотек було проведено анкетування бібліотечних працівників «Аналіз діяльності бібліотек за 2014 рік». А бібліотека-філія провела анкетування серед своїх користувачів-дітей: «Сучасна бібліотека очима читачів» (с. Горбачі), «Ваші інформаційні потреби» (с. Миколаїв),

«Книга в житті людини» (с. Чижки), «Як стати особистістю» (с. Миклашів), «Твоя улюблена книга» (с. Лісневичі) та ін. Усе це було враховано при написанні планів роботи на 2016 рік.

Це одна важлива складова іміджу бібліотек — це створення власних сторінок у соцмережах, де і висвітлюються основні події бібліотечного життя.

У багатьох дитячих бібліотеках створено блоги. Наприклад, цікавим є блог Бродівської районної бібліотеки для дітей «Бібліобобрик» (http://childrenbibl.blogspot.com/p/blog-page_9.html). Уперше Бродівська районна бібліотека для дітей розпочала новий міні-проект «Ефір у бібліотеці», під час якого відбулося створення серії аудіо- та відеозаписів із розповідями історій творчих дітей-читачів, випуск спеціальних репортажів про бібліоподії, презентації творчих проєктів, бібліомарафон. Завдяки участі в міні-проекті, бібліотека розширила інноваційні послуги для дитячої громади.

Бібліотекарі Сокальської районної бібліотеки для дітей брали участь у різноманітних конкурсах, які сприяли поповненню фонду бібліотеки новими книгами. Так завдяки соціальній мережі Фейсбук вони приєдналися до «Бровчик-клубу» від видавництва «Вісім лапок» і отримали у подарунок комплект книг, а ще районна дитяча бібліотека стала квітневим переможцем соціальної акції «Фонтану казок» — «Бібліофонтан — 2015» і отримала повний комплект книжок видавництва «Фонтан казок» і комплект книжок видавництва «Diskursus».

Бібліотека — це територія читання, територія творчості, територія дозволя... Місія — 2015 виконана!

Просвітницький вогонь Софії Русової (1856 – 1940)

ПЕРБАК Тетяна,

провідний бібліотекар відділу обслуговування дітей середнього і старшого віку та організаторка дитячого читання Національної бібліотеки України для дітей

«Після національного виховання дитина звикає кохатися в народних скарбницях і других народів, кохаючи свою національну культуру, дитина поважатиме і другі нації і цікавитиметься їхнім життям...»
С. Русова

Творчу спадщину Софії Русової ще досі вивчають педагоги, літературознавці, психологи, журналісти, невідомі дослідники справді золотого віку української історії.

Все своє свідоме життя Софія Федорівна – дочка шведа та французьки – присвятила розбудові українського дошкільця, відкрила першай у Києві дитячий садочок і стала авторкою концепції національного дошкільного виховання.

Народилася **Софія Федорівна Русова** (дівоче прізвище Ліндфорс) **18 лютого 1856 року** в селі Олешні на Чернігівщині. Мати Софії, Галина Жерве, та її найближчі родичі були людьми високоосвіченими і входили у вищі кола російського суспільства. Батько, Федір Ліндфорс, швед за походженням, був професійним військовим. Він збудував у селі церкву, боровся за визволення селян із кріпацтва. В селі сім'ю не просто поважали, а й любили. Дітей у родині вчили добре ставитися до простих людей. Чернігівські поміщики вороже ставилися до ро-

дини Ліндфорс через їхні передові погляди та гуманність до населення, тому в 1866 р. фактично змусили родину віддати землю в оренду, і сім'я переїхала до Києва. Софія вступила до Фундуклеївської гімназії, яку закінчила у 1870 р. із золотою медаллю.

У 15 років Софія з братом і сестрою залишилися круглими сиротами. Та це не ламало їх, а стало поштовхом для дії. Сестри Ліндфорс змушені були визначитися, як заробляти на життя і вирішили присвятити себе педагогіці, точніше – дошкільному вихованню.

Для здобуття практичного досвіду Софія із сестрою їдуть до Петербурга, де уже були такі дитячі заклади. І у **1871 р.** сестри в Києві відкривають перший «Фребелівський дитячий садок» (сьогодні це будинок на вулиці Богдана Хмельницького, 21), який на початку відвідували 20 дітей. Заклад був призначений для дітей простих людей, та серед вихованців було чимало нащад-

ків із родин відомої інтелігенції, у тому числі й двох дітей Старицьких.

У 1872 р. Софія стала членом українського товариства майбутньої «Старої Громади» в м. Києві, куди входили відомі діячі науки й мистецтва. Саме туті познайомилася Софія з майбутнім чоловіком – Олександром Русовим – земським статистом, громадським діячем, етнографом та гімназійним учителем. У 1874 році в Петербурзі Софія та Олександр одружилися. Сватів їх сам Михайло Драгоманов, а Микола Лисенко, друг сім'ї, приготував молодятим весільний подарунок – власну рапсодію на пісню «Золоті ключі».

У 1875–1876 рр. подорожжя поринає у громадське й культурне життя: відвідують мистецькі «візиторки» М. Костомарова, працюють над удосконаленням дитячих садочків, збирають кошти на опублікування «Кобзаря» Т. Шевченка. Переїзд до Праги дав їм можливість видати там перше двохтомне безцензурне видання «Кобзаря» (щоб врятувати від загибелі забороною рукописні вірші Шевченка). Згодом весь тираж нелегально переправили у Східну Україну. Уже самим тільки цим вчинком Русові вписали своє прізвище в історію української культури.

У 1879 році Софія разом із малолітніми дітьми була вперше заарештована – за розібрану друкарську машину, на якій були надруковані нелегальні видання, і зв'язок із членами «Народної волі». Всього ж упродовж 1880 – 1905 рр. С. Русову заарештовували п'ять разів, «витримала» сім'я 15 обшуків і постійно була під наглядом поліції.

Куди б не переїжджала родина Русових, скрізь потрапляла у коло української інтелігенції, у вир громадського і культурного життя. В місцях свого проживання Софія Федорівна організувала дитячі садочки, недільні школи, народні читальні, скрізь влаштовувала для молоді літературні читання, знайомила з творами видатних українських письменників, згодом очолила Національний комітет учителів, а також сприяла діяльності товариства «Провісита».

У 1902 році родина Русових змушена переїхати із Полтави до Петербурга. У 1905 році в Фінляндії організувалося Всеросійське Товариство Учителів, до якого належала й С. Русова як представниця українського вчителства. Товариство вимагало від уряду дозволу на національні шко-

ли для кожного народу Російської імперії та полішення умов праці й життя народних учителів. У 1906 р. Софія Русова створила і видала перший «Український буквар». Паралельно займалася літературно-публіцистичною діяльністю. У 1907 р. вийшла стаття С. Русової «Хроніка національної школи».

Отримавши запрошення на викладання статистики в Києві в Комерційному інституті Довнар-Запольського, О. Русов із родиною переїзав в Україну. Софія активно займається викладацькою роботою у Фребелівському жіночому інституті. Крім того, є активним членом товариства «Український учитель», яке ставило собі за мету утвердження національної школи.

У 1910 році під авторством учителя з Полтавщини Г. Шерстюка, С. Русової і С. Черкасенка почав виходити легальний український педагогічний журнал «Світло». Саме тут Софія Федорівна опублікувала понад 100 статей, значна частина яких присвячена дошкільному вихованню. В 1911 р. С.Ф. Русова була запрошена до читання лекцій із дошкільного виховання в Фребелівському педагогічному інституті (найбільшому жіночому педагогічному закладі України того часу; нині – це педагогічний університет ім. М. Драгоманова).

В 1911–1913 рр. Русова часто виїждить до Брюсселю та Берліну, де знайомиться з роботою зарубіжних дитячих садків. Головну увагу у цей час вона спрямовує на опрацювання суспільних філософських і психолого-педагогічних засад, на яких мала б будуватися національна система освіти, в тому числі й дошкільного виховання. Принципове значення має її робота «Націоналізація дошкільного виховання» (1912). У ній Русова наголошує на потребі ознайомлення дітей із природою рідного краю і осмислення, що саме довіліла є важливим фактором формування любові до рідної землі ще з малих літ.

У 1914 році була написана праця «Дошкільне виховання», де Русова наголошує на урахуванні вікових особливостей дошкільнят і психічного розвитку дитини, тим самим підкреслюючи індивідуальний підхід у вихованні дітей.

Важким став для родини Русових 1915 рік. Під час Першої світової війни їх евакуювали до Саратова, в перші дні перебування там тяжко захворів і помер чоловік Олександр. Щоб перебороти біль, С. Русова повністю занурюється в

роботу: читає лекції в Комерційному інституті, викладає в Саратові в Інституті педагогіки, проводить курс родинного виховання, веде просвітницьку роботу з організації дитячих садочків для дітей робітників.

З 1917-1920 рр. Софія Русова головує у Всеукраїнській учительській спілці, є членом редакційної колегії часопису «Вільна українська школа» та членом Української Центральної Ради. Водночас на запрошення генерального секретаря освіти першого українського уряду І. М. Стеценка Софія Федорівна очолює департамент дошкільної і позашкільної освіти Генерального секретарства (міністерства) освіти.

Софія Федорівна активно готує і видає книжки, підручники «Початкова географія» (1911), «Нова школа» (1917 р., друге видання); «Перша читанка для дорослих, для вечірніх та недільних шкіл» (1918), «Позашкільна освіта», «Нова школа соціального виховання» (1921); на допомогу вчителям і вихователям були надруковані її праці «Про колективне та групове читання» (1917), «Початкова географія та методика початкової географії» (в підручнику, окрім основних фактів із загальної географії, в окремому параграфі подавався матеріал про Україну) (1918).

Після кількох перездів разом із Міністерством освіти (Вінниця, Рівне, Станіслав, Борщів та ін.) Русова напочатку 1920 р. вирішила облаштуватися у Кам'янці-Подільському. Тут вона викладала в учительській семінарії та Кам'янець-Подільському державному українському університеті, який на той час ще сприймався як «українська твердиня», опікувалася університетським дитячим садком та іншими дитячими установами. Через переслідування радянської влади і фізичне знищення свідомої молоді та інтелігенції С.Ф. Русова прийняла рішення емігрувати. У грудні 1921 р. нелегально перейшла річку Збруч (тодішній кордон між радянською Україною і Польщею) і дісталася до м. Львова. Так для неї розпочався новий, еміграційний період життя.

У 1921 р. Софія Федорівна отримала запрошення читати лекції в Українській академії в Подєбрадзах у Чехії. Українська Жіноча Рада делегувала С. Русову у м. Гааз на збори Інтернаціональної Жіночої Ради. Саме від Русової світова громадськість дізналася про голод в Україні.

Після тривалого перебування в Бадені та Подєбрадзах Софія Федорівна в 1923 р. переїхала до тогочасного центрального осередку української еміграції – Праги, яка і стала постійним місцем її проживання. Доєї 18 років перебування на чужині були словенні тугою за Батьківщиною та постійними пошуками засобів для існування. Проте творча енергійність цієї молодої жінки (на час перетину кордону їй було вже 65 років) вражає. Адже за роки еміграції її видавництвах і періодичних виданнях Лейпцига, Праги, Подєбрадів, Філадельфії, Варшави, Парижа, Львова, Коломиї, Ужгорода, Мукачова, Чернівців побачили світ 165 її друкованих праць.

У долі багатьох вигнанців з України велику роль відіграв притулок для дітей українців-емігрантів, у створенні якого в 1924-1925 рр. найактивнішу участь взяла С.Ф. Русова, і який вона очолювала упродовж п'яти років. Як свідчить опублікований у пресі звіт Софії Федорівні про діяльність цієї установи, метою її створення було не лише врятувати дітей від фізичного вимарання, а й допомогти їм у чужому оточенні не забути рідну мову, зберегти національну ідентичність, дати поняття про ту далеку Батьківщину, якої більшість із них уже не знала.

У 1920-1930-х роках Русова завершила розробку теорії дошкільного виховання, яка ґрунтувалася на теоретичних засадах і практичному досвіді дошкільних установ заходоу і водночас відповідала національному вихованню маленьких українців.

У 1923-1927 рр. були надруковані нові праці Софії Русової – «Теорія і практика дошкільного виховання», «Дидактика», «Нові методи дошкільного виховання» та ін. У 1932 р. Софія Федорівна підготувала надзвичайну статтю «Національна школа», яка має велике значення і сьогодні. У статті вона вперше використовує термін «красзнавство», під яким розуміється знання літературної і духовної культури населення певної місцевості.

У 1935 році в Коломиї вийшло перше видання книги Софії Русової «Наші визначні жінки». Розділи цієї книги присвячені життєвому і творчому шляху Марка Вовчка, Олени Пчілки, Дніпрової Чайки, Христини Алчевської, Ольги Кобилянської, Лесі Українки та ін.

Проживши довге, важке і цікаве життя, **померла Софія Федорівна 5 лютого 1940 року в Празі** та похована на Ольшанському цвинтарі.

Софію Федорівну Русову пам'ятають земляки у рідному селі Олешів на Чернігівщині, де засновано музей і проводяться екскурсії та науково-практичні конференції.

Визнання європейською спільнотою С. Русової як видатного представника української культури, державного і громадського діяча, письменниці, вченого-педагога, історика, етнографа, мистецтвознавця, літературного критика доведено проголошенням ЮНЕСКО 1991 року роком Софії Русової.

У 2005 році Міністерство освіти і науки України запровадило **нагрудний знак «Софія Русова»**. Ним нагороджують науковців, науково-педагогічних і педагогічних працівників за значні особисті успіхи у галузі дошкільної та позашкільної освіти. 🇺🇦

Авторитет її беззаперечний

СТАЛШКО Любов,

завідувач науково-методичного відділу
Львівської обласної бібліотеки для дітей

Справжній професіонал, мудрий наставник, і просто хороша людина...

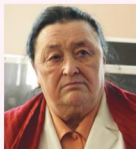
Саме так можна сказати про заступника директора Самбірської ЦБС по роботі з дітьми **БУЦЮ ВІРУ ЯКІВНУ**.

Народилася Віра Яківна 12 січня 1941 року в селі Жовтнєве Семенівського району Полтавської області. Рано залишилася сиротою. Улюбленим заняттям для неї було читання книг, бо змалку наслухалася бабусиних казок, цікавих розповідей. Цю любов до книги пронесла через все своє життя, і ця ж любов привела її в 1956 році до Самбірського культурно-освітнього училища, яке закінчила в 1958 році. Тоді ж розпочала свою роботу в селі Воютинці Самбірського району. Дуже важко було молодій дівчині починати свою трудову діяльність в такому великому селі. Але вроджена привітність, надзвичайна працелюбність та доброта взяли своє. Люди, особливо діти, потяглися до бібліотеки. Віра Яківна налагодила дуже добрі стосунки зі школою. Жоден захід

не обходився без участі сільської бібліотеки. Маючи дуже гарний почерк, оформила бібліотеку, яка стала затишною і вабила до себе читачів. З часом бібліотека стала однією з найкращих в районі. На її базі проводилися семінари бібліотечних працівників, під час яких учасники семінару знайомились з методами роботи бібліотеки, проводилися нові

масові заходи. Про Бучу Віру Яківну неодноразово друкувала матеріали районна преса, вона нагороджувалася грамотами Міністерства культури, районного керівництва та обласного управління культури. Жителі села полюбили свою бібліотеку і бібліотекаря, яка стала їм рідною, бо зустріла тут своє діло, свого чоловіка — Бучу Миколу Васильовича, з яким виховала двійку дітей, дочекалася онуків.

Але вона працювала і працює не заради слави, вона працює так щиро і віддано, бо понад усе любить книгу і хоче, щоб молоде покоління росло грамотним, багато читало. Для цього проводилися цікаві заходи, обговорення книг і театралізація казок. Йшла в ті сім'ї, в яких діти не читали, говорила з ними, приносила гарні книжки. І найбільшою радістю було те, що діти з часом ставали активними читачами бібліотеки. І до сьогодні, зустрічаючи її, вже поважні пані і пані дякують за те, що прищепила їм любов до

найбільшого скарбу на землі — книги. Саме тому вони сьогодні — лікарі, вчителі, інженери.

Талановитий дівчині не раз пропонували перейти до Самбора, але вона перейшла на роботу до районного центру лише в 1971 році. Тут спочатку працювала бібліотекарем на абонементі. І знову — проведення масових заходів, співпраця зі школами міста, де була частим гостем, знову несла дітям радість спілкування з книгою. Маючи здібності до малювання, естетично оформила бібліотеку, разом із самодіяльним ляльковим театром проводила неординарні дитячі рамки, заочні подорожі по книгах, розповіді про дитячих письменників та поетів.

У 1974 році Буца Віру Яківну було призначено на посаду завідувачою районної бібліотеки для дітей. Це була велика відповідальність. Адже потрібно було координувати роботу всіх бібліотек району. Як завжди, Віра Яківна з ентузіазмом взялася до роботи. Шукала нових форм популяризації книг, таких, щоб дітям було цікаво. Намагалася зробити ці форми емоційними, яскравими, залучала до участі співаків, читців, й навіть танцюристів. Обговорення книг завжди проходило театралізовано: їх героїв з

великим натхненням грали самі діти. Все своє вміння, весь свій талант і досвід вона передавала молодим бібліотекарем. Те, що Самбірська ЦБС неодноразово була визнана переможцем різноманітних професійних конкурсів по роботі з дітьми, — велика заслуга тепер уже заступника директора ЦБС по роботі з дітьми Будя Віри Яківни.

Вагома діяльність Віри Яківни і як організатора бібліотечного обслуговування дітей у ЦБС. Під її керівництвом розробляються актуальні питання бібліотечної практики, впроваджуються перспективні напрямки роботи в діяльності бібліотек, організовуються професійні дискусії, обмін досвідом.

Постійною її турботою були кадри — їх фаховий рівень. Талановитий педагог, вона вміє переконати в доцільності нововведення саме в цій, а не іншій бібліотеці. А ще, крім знань, вона прищеплює своїм прикладом повагу до професії, до книги, до дітей.

Віра Яківна дбає про духовну зрілість своїх маленьких читачів. За її ініціативою виникла в ЦБС традиція хресних читань напередодні Великодніх свят, й притаманні такі риси, як доброзичливість, бажання допомогти кожній людині. В дитин-

стві вона рано залишилася сиротою і на все життя запам'ятала це гірке відчуття. Тому вона повела вона своїх колег по роботі в будинок сиротинця. Це за її ініціативою було складено відповідну програму роботи з обездоленними дітьми.

Весела, допитлива, ледь іронічна така вона — Віра Яківна Буца. З нею легко, бо вона усе розуміє. Вона свято вірить в добро, в те, що зло ніколи не зможе перемогти, якщо прищеплювати маленьким громадянам нашої держави любов до Слова, любов до всього живого на землі, а найголовніше — до своєї рідної землі, до батьків. Для цього живе, ось вже 45 років працює ця скромна, сумлінна, щира і талановита жінка — заступник директора по роботі з дітьми Буца Віра Яківна.

Ця жінка живе та працює без голосних фраз, чесно і сумлінно, даруючи своїм маленьким читачам любов до Слова, тепло свого серця. І дітям затішно у її Храмі Книжки. І цікаво.

Отож, побажамось їй надалі не зупинятися, високо тримати Самбірську марку, бути натхненною і творчою, здоровою і радісною. Хай і надалі її душу наповнює світ любові й добра.

А що ж там, по той бік дзеркала?

ОСАДЧА Юля,

провідний методист відділу науково-методичної роботи та бібліотечного маркетингу Національної бібліотеки України для дітей

До 145-річчя казки Льюїса Керролла «Аліса у Задзеркаллі»

Відома кожному: дзеркало — предмет незвичайний, ба, навіть містичний. І усі прикмети, пов'язані із ним, перерахувати важко. До того, як у немовляти з'являться перші зубки, не показуйте йому власне відображення! Хтось у родині, не дай Боже, помер? Найперша справа — завісити простирадлами усі дзеркала! Щось забув і повернувся з півдорogi? негайно поглянь у дзеркало! Розіб'єш дзеркало — чекай бiди! А ще дзеркало — обов'язковий предмет двoчих ворожiнь, а ще...

Ми не знаємо, чи вірив у ці та інші «дзеркальні» забобони англiськi вiкторiанськoї епохи Чарльз Лютвiдж Доджсон. Зважаючи на його звання професора математики, та ще й духовний чин, можна припустити, що ні. Але... хто зна? Серед колег він мав стійку репутацію дивака, який постійно щось винаходив, списував стоси паперу як справжній графоман (і не лише математичними формулами) і, уникаючи кола солідних людей, охоче спілкувався з дітьми. Одного разу, гостюючи у друзів, він запросив до себе у гості десятирічн у дiвчинку на ім'я Аліса.

Він дав дiвчинцi апельсин, і підвів її до дзеркала:

- Зараз покажу тобі загадку. У якій руці ти тримаш апельсин?
- У правій, — відповіла Аліса.
- А дiвчинка у дзеркалі тримас апельсин у якій руці?

Юна гостя уважно придивилася до свого зображення.

- У лiвій.
- Як це пояснити?

Аліса виявилася кмітливою.

- А якби я була по той бік дзеркала? — вона хитро подивилася на професора.
- Апельсин був би у мене у правій руці, так?
- Молодець, Алісо! — вигукнув професор. — Кращої відповіді я не чув!

...Через деякий час дівчинка знову побігла до дітей. А із дзеркалом почалося відбуватися щось дивне. Дивився у нього вчений Чарльз Доджсон, а звідати підморгував казкар Льюїс Керролл — його невгамовний війничок. Ще дзеркало показувало поруч із ним Алісу — дівчинку, якій кілька років тому він подарував Країну Чудес...

Дитя з осяяним чолом,
Захоплене дивами,
Нехай життя нас розвело
І час проліг між нами,
Зустрінь усмішкою, молю,
Сердечну казочку мою.

Він завжди любив дітей, але нікто не викликав у нього такої ніжності, як середня донька ректора Оксфордського університету — Аліса Лідделл. Певно, тому що вона найкраще з усіх людей на земній кулі, малих і великих, розуміла його бажання; перевернути все доріжки дригом! Щоб усе було «так, а не інак, те що не так, то воно таки інак»!

Ось і у дзеркалі: усе ніби й так, але по-іншому... «По-перше, як бачиш, там є світлиця — точнісінько, як наша, тільки все там навпаки. І все добре видно, коли стати на крісло, — усе, окрім каміня. Цікаво, чи горить у них взимку вогонь? Бо це завжди тьмяниця, — хіба як закуритися наш камін — тоді й там з'явиться димок. Правда, дим вони можуть пускати задля омани — щоб ми подумали, ніби й у них горить вогонь... І книжки в них подібні до наших, тільки слова не так написані. ...А далі йде задзеркальний коридор. Якщо двері нашої вігальні відкрити навстак, очам відкривається краєчок коридору в тій домі — поки його видно, він точнісінько, як наш, але, хто зна — може, там, де його не видно, він геть інший?.. От якби нам із тобою пробратися в Задзеркалля! О, скільки там, мабуть, чудес!».

Шекспір мовив, що світ — театр, а люди у ньому — актори. Світ, що знаходився по той бік дзеркала, Льюїс Керролл уявляв шаховою дошкою — адже один бік у неї також віддзеркалює інший. Візьміть у свою гру маленьку дівчинку Алісу! Нехай навіть простим шляхом... Адже, коли вона дійде до восьмої лінії, стане Королевою! І кого лишень не зустрине на своєму шляху, крім традиційних шахових фігур! Яку знайомо-незнайому компанію зібрав на шахівниці Льюїс Керролл, коли вчин своєю улюбленою грати у шахи! Давні друзі із Країни Чудес Шалений Засць та Капелюшник, Бовтун-Товстун із дитячого віршичка та Одноріг знайомі кожній англійській дитині, брати Близнюк та Близняк, які перевершили усіх, коли мовили Алісі: «А ти несправжня, бо снігся Чорному Королю!».

Але що таке сон? Так чи інакше, він у якійсь мірі є також віддзеркаленням нашого життя... Недарма у Чорну Королеву уві сні пе-

ретворюється неслухняне кошеня, доки Білу Королеву старанно вилізує мама-кішка, а Білий Личар... про нього мова піде згодом! Нецікаво, коли одразу розкриваються усі загадки...

У задзеркальному світі Льюїса Керролла існує своя, дзеркальна, логіка. Знайомі речі та ситуації або повертаються на 180 градусів, або міняють праву сторону на ліву, або взагалі віддзеркалюють одне одного. Наприклад, щоб зустріти будь-кого, треба йти у протилежний бік, якщо будеш бігти із усієї сили, то лишчися на тому самому місці, для вгамування спраги слід пожувати коржика, одне яйце коштує більше, ніж два, пиріг спочатку роздають гостям, а вже потім ріжуть. Завтра ніколи не буває сьогодні, а мешканці Задзеркалля найкраще пам'ятають те, що трапляється через деякий час. «Ти не звикла до життя навпаки, — пояснює

Алісі Біла Королева. — В ньому є велика перевага: ми пам'ятаємо як минуле, так і майбутнє...».

Казка «Аліса у Задзеркаллі» була написана через 6 років після «Аліси в Країні Чудес». Дивак-математик попрощався зі своєю юною подругою... Білий Лицар, який провів через темний ліс Пішака-Алісу до останньої клітинки шахівниці, на диво скидався на самого автора Алісових пригод: скуйовджене волосся, м'яке і добре обличчя, лагідні блакитні очі... Він співає пісню на мотив, який одразу впізнає Аліса: «Я все віддав, що зміг...». У захоплюючому передчутті дорослості вона не зронить жодної сльози, але Лицар сумно дивитиметься, як вона перестрибує струмок, щоб стати Королевою — і йде від нього назавжди...

У матеріалі використано ілюстрації В. Єрка.

Вікторина

1. Коли відбувається дія у повісті Л. Керролла «Аліса у Задзеркаллі»? *(Визмику)*
2. Кого зустріла Аліса у задзеркальному будинку? *(Шахові фігури)*
3. Чому квіти у задзеркальному саду розмовляли? *(Гід ними була тверда земля)*
4. Як Аліса із другої клітинки перескочила на четверту? *(Полздом)*
5. Що трапилося із Алісою, коли вона опинилася у лісі на четвертій клітинці? *(Вона забула своє ім'я)*
6. Хто налякав Близнюка і Близнюка? *(Чорний Крук)*
7. У кого перетворилася Біла Королева? *(У візю)*
8. На кого був схожий Бовтун-Товстун? *(На яйце)*
9. Яких знайомиць із Країни Чудес зустріла Аліса у Задзеркаллі? *(Шаленого Зайця і Капелюшника)*
10. Хто із мешканців Задзеркалля був винахідником? *(Білий Лицар)*

Хлопчик та його ведмедик

ОСАДНА ЮЛІЯ,

провідний методист відділу науково-методичної роботи та бібліотечного маркетингу
Національної бібліотеки України для дітей

До 90-річчя казки А.А. Мілна
«Вінні-Пух та його друзі»

Колись давно-давно, здається, минулої п'ятниці... ой, вибачте, у двадцятих роках минулого століття... у старій добрій Англії жив собі хлопчик. Насправді його звали Крістофер Робіном (одне ім'я дав тато, а друге — мама), але він сам називав себе Муном, бо не міг вимовити своє справжнє прізвище Мілн, а ще чомусь — Біллі Муном. Певно, на той випадок, коли одне ім'я загубиться...

Ферма, яку купили Мілни незадовго до народження сина, називалася Зачарованим Лісом (дослівно: The Hundred Acre Wood). Кращого місця для прогулянок та ігор годі було вигадати. Можна блукати біля Шести Сосен або гратися, кидаючи палички у струмок (яка з них швидше випливе?), або залазити у душла старих дерев... Постійним супутником малого Муна був іграшковий ведмедик — подарунок батьків на перший день народження. Улюблена іграшка є у кожної дитини, а коли вона ще єдина у сім'ї, то й поговіть... Протягом трьох років ведмежа не мало імені, але коли Крістофер Робін-Біллі Мун потрапив до Лондонського зоопарку і подружився там із лагідною ведмедницею, одразу ж назвав свого плюшевого улюбленця її ім'ям — Вінні. «А я гадав, що він хлопчик», — здивувався

батько. «Він і є хлопчик, бо не Вінні, а Вінні-Пух, — запевнив син. — Пух — на честь того самого лебедя? Того самого лебедя, із яким також дружив його син, батько не лише запам'ятав, а ще вірш про нього написав... Лебідь полетів, а ім'я залишилося...

Здається, традиційна історія створення казки: тато-письменник вигадує та розповідає синові історії про іграшкове ведмежа, з'являються нові іграшки (поросятко Паць, ослик Іа, Кенга і Крихітка Ру, Тигра; Кролик та Сова були введені у історію як живі персонажі), і разом із ними — нові пригоди... За маминю порадою одне із оповідань друкується у

рідвяному номері гумористичного журналу «Панч», малі читачі, заховавшись у Вінні-Пуха та усіх-усіх-усіх, вимагають продовження, і от результат: у 1926 році виходить книга Алана Олександра Мілна «Вінні-Пух та його друзі» («Winnie-The-Pooh and All, All, All»), а через два роки — наступна — і остання «Дім на Пуховій галявині» (The house At Pooh Corner) з ілюстраціями друга Мілна, художника-карикатуриста Едвард Шеппарда. Але... згодом з'явилася третя книга — спогади Кристофера Робіна про свого батька під назвою «У Зачарованому Лісі». І звідти Біллі Муну відомо, що ніколи не грався батько разом із ним та Вінні-Пухом, тим більше — не розповідав про нього ніяких історій! Спілкувалися вони дуже мало: життя тата-письменника і сина майже не перетиналося, Кристофер Робін грався із улюбленою нянею Оллі, слухав її казки, а батьків бачив, як у традиційній англійській родині, лише тричі на день — вранці, під час обіду та перед сном. Та й Мілн зовсім не був таким собі люблячим

татусем; можна припустити, що сина він любив, але як виразити свою любов — не знав. Для кого ж тоді творив свою казку, навіть не підозрюючи про її безсмертя? За власним зізнанням, для самого себе.

...Колись лейтенант Алан Олександр Мілн брав участь у Першій світовій війні, і цей час згадував як «найвищу ступінь безглуздя, шуму та гідоти». Відомо, якими поверталися звідти Еріх Марія Ремарк та Ернест Хемінгуей, Анрі Барбюс, Річард Олдінгтон — представники «втраченого покоління». Назавжди відчув відразу до війни і майбутній автор «Вінні-Пуха» (його пацифістський роман «Почесний мир» мав великий успіх), але все-таки йому пощастило більше: може тому, що на війну потрапив уже зрілою людиною, може тому, що потім знайшов кохання, родинний затишок, відчув радість батьківства, яке дало новий, несподіваний для нього самого поштовх творчості — Кристофер Робін став героєм кількох поетичних книг для дітей. «Там, на своїй половині великої затишної домівки, слухаючи, як десь сміється його маленький Біллі Мун, дивлячись, як він грається іграшковим ведмежем... там, де сховавшись від людських очей, можна було відчутися себе веселим богом, який зовсім не соромився чистого аркушу паперу; там і тоді він дійсно писав, як і бажав, про своє щастя». (Ірина Лінкова).

Тому до Зачарованого Лісу хочеться повертатися знову і знову: настільки затишний та добрий мікрокосмос Вінні-Пуха та усіх-усіх-усіх... Книга, де геніально поєднана дитяча наївність та ширість із тонкою дорослою іронією, стала однаково привабливою для дітей та дорослих. Усупереч законам жанру там є

які-не-які негаразди, але немає зла, яке треба обов'язково перемагати. Там існують зовсім неідеальні герої (ненажера Пух, малий боягуз Паць, меланхолік Іа-Іа, інтриган Кролик, нудна всезнайка Сова, гіперактивна «вискочка» Тигра), але живуть вони мирно і дружно. Якщо хтось із нудних дорослих хоче знайти там неприкрито мораль «що таке добре і що таке погано», або — бери вище — героя як зразок для наслідування, він може відкласти «Вінні-Пуха» у бік. А смішний ведмедик та його друзі, між іншим, вчаться найголовнішому — сприймати себе й інших такими, які вони є... Тоді вдасться знайти у собі і рішучий момент, сміливість і

Сталіна, — і усе ще за життя пішло в небуття, окрім несерйозної дитячої книжки, яку обидва вважали за таку собі не варту уваги забавку... Волів би забути про свого колишнього красюго друга і дорослий Крістофер Робін, який до сивого волосся виступав у ролі живого книжкового персонажу, і йому, сором'язливому і замкненому, це було досить-таки обтяжливо... Проте воістину фінал казки виявився пророчим: що б не трапилося у житті, у Зачарованому Лісі маленький хлопчик завжди тратиметься своїм плюшевим ведмедиком. І Вінні-Пух продовжує насолоджуватися своєю славою (як і медом) сповна. За 90 років він вивчив кілька мов, навіть

вдвога, і прийняти інших, не схожих на себе, і видати несподівану блискучу ідею (хай навіть у голові і тирса)... І просто собі жити, радіючи кожному дню та граючись, як діти.

Та у дитячому разі не можна жити вічно... І остання сторінка кумедних історій нагадують нам про це:

«— Пуше, пообідай мені, що ти мене ніколи-ніколи не забудеш. Ніколи-ніколи! Навіть коли мені буде сто років.

Пух трохи подумав.

— А скільки тоді буде мені?

— Дев'яносто дев'ять.

Вінні-Пух кивнув.

— Обіцяю, — сказав він...».

Що ж було потім? Вінні-Пух мимоволі відіграв свою негативну роль як у житті Міла-батька, так і його друга, ілюстратора Едварда Шепарда. Перший написав чимало дорослих романів і п'єс, другий малював сотні талановитих карикатур на політичних діячів, включаючи Гітлера і

латинську (оце тобі і тирса в голові!), став оперним та мультимедійним героєм (а також персонажем комп'ютерних ігор), надіхнув цілком серйозних дорослих людей на написання філософських трактатів (а більш легковажних — на створення численних анекдотів), отримав зірку на Голлівудській алеї... та й перерахувати усе неможливо... Краще прочитувати — і зайвий раз посміхнутися!

«Если я чешу в затылке — не беда! В голове моей опилки — да, да!».

«А не пора ли нам подкрепиться?»

«Кажется, дождь начнется...»

«Кто ходит в гости по утрам, тот поступает мудро!»

«И того, и другого, и можно без хлеба!».

«Хорошо живет на свете Винни-Пух! Оттого поет он эти песни вслух!»

А хто ж у цьому сумнівається? ■

У матеріалі використано ілюстрації Е. Шепарда.

Літературна гра

ХТО ЖИВЕ У ЛІСІ? (вгадати героя за описом).

В голові в нього замість мозку була тирса
(Вінні-Пух).

Цей герой не любив купатися, але одного разу йому намилили шаю (Паць).

Вона вміла написати слово «субота» так,
щоб було ясно, що це не вівторок (Сова).
Був завжди сумний (Іа-Іа).

Носила свою дитину в кишені (Кенга).
Мав найбільше родичів і знайомих (Кролик).

Довго не міг знайти собі їжу до влодоби
(Тигра).

Наймолодший серед Всіх-Всіх-Всіх
(Крихітка Ру).

Єдиний герой, що вмів читати і писати
(Кристофер Робін).

КОМУ НАЛЕЖАТЬ НАСТУПНІ РЕЧІ?

Глечик з-під меду та гумовий квачик, що був
колись повітряною кулею (Іа-Іа).

Рушниця і дві повітряні кульки (синя та зелена)
(Кристоферу Робіну).

Скринька з олівцями, гумкою, машинкою для
точіння олівців, і лінійкою (Вінні-Пухові).

Дощка з написом «Стороннім В» (Пацеві).

Скринька «Тільки для листів» (Сові).

КОМУ НАЛЕЖАТЬ СЛОВА?

«Все це через те, що дехто дуже ласий до
меду». (Кролик; Сові; Кристоферу Робіну).

«Ех ти, дурненьке ведмежа!»
(Паць; Кристоферу Робіну; Іа-Іа).

«Наступної п'ятниці, за моїми підрахунками,
виповниться сімнадцять днів із того часу,
коли зі мною востаннє говорили».
(Сові; Вінні-Пухові; Іа-Іа).

«Важко бути хоробрим, коли ти тільки Дуже
Маленька Істота». (Крихітка Ру; Паць; Кузьки)

«А чи не час нам підкріпитися?»

(Вінні-Пухові; Кристоферу Робіну; Тигру).

МАНДРІВКА ЛІСОМ.

У якому дереві мешкав Паць? (Бук).

Як називався замок Сові? (Каштани).

Як називалося місце, де жив Іа-Іа?

(Сумне Уроччя).

Куди залізли Тигра і Крихітка Ру?

(На Шість Сосен).

Де побудували хату для Іа-Іа?

(На Пуховій Галевині).

Яке найвище місце в Лісі?

(Капітанський Місток, або Зачароване Місце).

ХТО НАДІСЛАВ ТЕЛЕГРАМИ?

«Допоможіть! Оточений з усіх сторін водою!»
(Паць).

«Загубив хвоста!» (Іа-Іа).

«Крихітка Ру підмінили Пацем!» (Кенга).

«Потрапив у безвихідь, поласувавши медом
і згущеним молоком» (Вінні-Пух).

«Всі-Всі-Всі негайно вирушають на пошуки
Кузьки». (Кролик).

«Нас потурбувала незвичайна хмаринка під
повітряною кулькою» (Бджоли).

«Замок повалила буря. Допоможіть знайти
нове житло». (Сова).

Розшифруйте або виправте:

«Бджоли гудуть аж надто підозріливо...»
(Підозріло).

Правильнопланія (Праволіс).

«Вітаю тебе з днем народження».

(Вітаю тебе з днем народження).

Ех-спотикція (Експедиція).

Ягуляр (Ягуар).

«Пшов. Скорвернус. Залнятий. Скорвернус».

(Пшов. Скоро повернусь. Зайнятий.

Скоро повернусь»).

Обалдівати знаннями (Оволодівати знаннями).

Беззанаперечно (Безперечно).

Висвітити в лицарі. (Посвятити в лицарі).

Книжкові новинки Національної бібліотеки України для дітей

Кращі видання українських видавництв, одержані
бібліотекою у першому кварталі 2016 року

Дошкільнятам та дітям молодшого шкільного віку

- Абеді І.** 5 вірок для Лолі : повість. Кн. 8 / І. Абеді ; пер. з нім. С. Колосник, іл. Д. Генца. – Харків : Ранок, 2015. – 278 с. : іл. *Повість німецької письменниці з популярної серії книг про пригоди дівчинки Лолі. Книга допоможе дітям порозумітися з друзями й батьками, підкаже, як вирішити деякі «дорослі» проблеми.*
- Воронько П.** Падав сніг на поріг : [літ. вірші] / П. Воронько ; іл. К. Лавро. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015. – 24 с. : іл. – (Для малят від 2 до 102).
- Гата Е.** 7 таємниць королівства Красолі / О. Коосак ; ред. М. Мартиняк ; іл. І. Біликівського. – Львів : Бак, 2015. – 233 с. : іл. *Морально-етичні казки.*
- Гербіш Н.** Одного разу на Різдва : казка / Н. Гербіш ; худож. Ю. Пилигачев. – Львів : Видвництво Старого Лева, 2015. – 31 с. : іл.
- Дерманський С.** Малея – принцеса Драконі : казк. повість / С. Дерманський ; мал. В. Богданок. – Вінниця : Теза, 2015. – 157 с. : іл.
- Дванадцять місяців**, 2016: настіл. календар / упоряд. І. Бойко. – Київ : Веселка, 2015. – 199 с. : іл. *Збірник віршів, казок, оповідань, науково-пізнавальних і документальних розповідей про Київ.*
- Зімба М.** Чарівна Флейта : опера В. А. Моцарта / М. Зімба ; пер. з нім. І. Андрушанка, мал. Д. Ейзенбургер. – К. : Видавництво Дж. Дж., 2015. – 30 с. : іл. + 1 CD. – (Маленькому генію). – Дод.: CD : Моцарт В. А. Чарівна флейта.
- Кавелі Д.** Неперевершеної Сильвестр : [казка] / Д. Кавелі ; іл. авт. ; ред. І. Малкович. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015. – [24] с. : іл. – (Для малят від 2 до 102). *Казкова історія про музичну дружбу миявенти і хлопчика.*
- Князевич М.** Шустрик / М. Князевич ; іл. І. Сулими ; за ред. С. Дерманського. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015. – 24 с. : іл. – (Для малят від 2 до 102). *Казка про лисячу родину з неперевершеними ілюстраціями Івани Сулими. Книга отримала відзнаку Львівського книжкового форуму у 2015 році.*
- Кузюк К.** Кожен може стати принцесою : казки про дівчисько з галуду / К. Кузюк, Є. Дробова ; худож. І. Черняк. – Харків : Вєст, 2016. – 79 с. : іл. – (Мрійники). *Добрі і дотепні казкові історії.*
- Олена Пчілка – дітям** / упоряд. В. Комзак, Н. Пушкар ; худож. оформл. Д. Миковацька. – Львів : Апріорі, 2015. – 79 с. : іл. – (Апріорі – дітям).
- Пономаренко М.** Під блакитною парасолькою : зб. казок, оповідок і казк. повість / М. Пономаренко ; обкл. Л. Бондар. – Житомир : Рута, 2015. – 191 с. : іл.
- Степова О.** «Світло рідного дому» / О. Степова ; «Світлячок-охоронець» : казки / Дз. Торохтушко ; худож. оформл. В. Окрутного, Т. Прокоф'євої. – [Біла Церква] : [б. в.], [2015]. – 40 с. : іл. – Кн. перевертень.

Книжка – із двох частин. Казка «Світло рідного дому» Олени Степової – вимушеної переселенки із Луганщини, яка на батьківщині через війну втратила все, – про дім та запашок. «Світлячок-охоронець» тернопільянки Любові Бурак, яка пише під псевдонімом Дзвінка Торохтушко, про її друга Андрія Дзьоміна, на псевдо Світляк, який загинув під Іловайськом.

14. **Чукурко М.** Читаймо відгарадно: загадки, скоромовки, прислів'я, смішини, вірні-милемини / М. Чукурко; худож. Х. Чукурко. – Львів: Апіріор, 2015. – 59 с. : іл.

Дітям середнього та старшого шкільного віку

1. **Аренев В.** Порох із драконових кісток : фантаст. роман для підлітків / В. Аренев ; худож. О. В. Продан. – Київ : Видавничий дм «Кітцо-Могилєвська академія», 2015. – 205 с. : іл.
Перша частина диологі «Сезон кіноварів». Книга увійшла до Довгого списку премії Дитяча Книга року ВВС-2015.
2. **Від Володимира Мономаха до Романа Галицького :** Київський літопис 1113-1199 / авт. пер. із старослов. мови, післямови, комент. та приміт. В. В. Яременко ; мал. Г. Якутовича. – Київ : Веселка, 2015. – 506 с. : іл.
3. **Кервуд Д.** Вояк Казан – відданий друг / Д. Кервуд ; пер. з англ. О. Ломаніної. – Київ : Знання, 2015. – 190 с. – (Скарби: молодіжна серія).
Один із найвідоміших творів американської прозаїки, який належить до золотого фонду пригодницької літератури.
4. **Марчук Н.** Спадкоємець та дронка повітряні : казк. повість. Кч. 1 / Н. Марчук ; худож. Н. Кривева. – Львів : Апіріор, 2016. – 271 с. : іл.
Твір отримав третю премію на Першому Всеукраїнському конкурсі дитячої літератури «Золотий лелека».
5. **Морозова І.** Я люблю малювати : 33 тем-іки малювання / І. Морозова. – Харків : Фактор, 2013. – 100 с. : іл. – (Школа творчості).
У книзі описано техніки малювання від найпопулярніших, таких як акварель, гуаш, пастель, туш до оригінальних – глістліно-

вий живопис, малювання прозорим папером, природними матеріалами тощо.

6. **Несбіт Е.** П'ятеро дітей та ельф : повість / Е. Несбіт ; пер. з англ. А. Сагана ; іл. Г. Р. Миллара ; обкл. О. Княля. – Тернопіль : Богдан, 2015. – 279 с. : іл. – (Світловод : бібліотека світової літератури для дітей у 100 томах. Серія 3. Література 20 століття).
7. **Ружин З.** Золото роду : казк. оповідка про Аратту ; присвячується Атеві Пашко / З. Ружин ; іл. О. Охалкін. – Київ, 2015. – 97 с. : іл.
8. **Сенкевич Г.** У густелі та джунглях / Г. Сенкевич ; пер. з пол. Р. Михайлока. – Київ : Знання, 2015. – 343 с. – (Скарби: молодіжна серія).
Пригодницька повість про Африку польського письменника, лауреата Нобелівської премії – єдиний твір, написаний ним для дітей.
9. **Сорочинський ярмарок :** для дітей серед. шк. віку / М. Черемшук, Г. Муїн ; ред. колегія : Г. Муїн [та ін.]. – Київ : Агентство по розповсюдженню друку, 2015. – 126 с. : іл.
10. **Щербань Н.** Чароділ : фантаст. цикл : Чародільський браслет : роман / Н. Щербань ; пер. з рос. Н. Коєвко, Н. Сидорової. – Харків : Школа, 2016. – 359 с. : іл. – (Чароділ).
Перша книга фантазійної серії «Чароділ»

Вихователям, батькам, учителям

1. **Лодатко Є.** Вчитель початкової школи у соціокультурному відрізку суспільства : навч. посіб. / Є. Лодатко, Л. Кондрашова. – Київ : Слово, 2015. – 229 с.

У посібнику розглядаються теоретико-методологічні питання, пов'язані з підготовкою, діяльністю та професійною соціалізацією вчителів початкової школи в сучасних умовах розвитку суспільства.

Список підготували:

Красножон В. – завідувач відділу довідково-інформаційного обслуговування НБУ для дітей;
Загоруйко Н. – завідувач відділу комплектування фонду НБУ для дітей.

